

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravovědy

Diplomová práce

Bc. Kateřina Pachovská

Učitelství sociálních a zdravovědných předmětů pro střední
a vyšší odborné školy

Znalosti dopravních pravidel žáků 4. tříd ve vybraných
školách na Poličsku

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné. Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 21. 4. 2016

.....

Bc. Kateřina Pachovská

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce Mgr. Petře Kurkové, Ph.D., za její podnětné připomínky, odborné rady a metodickou pomoc, které mi poskytla při zpracování diplomové práce. Ráda bych také poděkovala své rodině za podporu během celé doby studia.

Motto:

„Pokud se člověk zmýlí ve výčtu děl básníka, splete si babočku s otakárkem nebo špatně vypočítá objem nádoby, obvykle má příležitost svoji chybu opravit. Špatná situace v dopravní situaci může mít, a bohužel často mívá, ty nejtragičtější důsledky.“

PaedDr. Karel Tomek

OBSAH

ÚVOD.....	6
I TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 NÁRODNÍ PROGRAM ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ V ČR.....	9
1.1 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	9
1.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM.....	10
1.2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	12
1.2.1.1 Klíčové kompetence.....	12
1.2.1.2 Vzdělávací oblasti.....	12
1.2.1.3 Průřezová témata.....	13
1.2.1.4 Porovnání RVP ZV 2007 a upraveného RVP ZV 2013 v souvislosti s dopravní výchovou.....	15
1.3 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM.....	19
2 DOPRAVNÍ VÝCHOVA.....	20
2.1 DOPRAVNÍ VÝCHOVA V RODINĚ.....	20
2.2 DOPRAVNÍ VÝCHOVA V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH.....	23
2.3 DOPRAVNÍ VÝCHOVA NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH.....	26
2.4 DOPRAVNÍ VÝCHOVA NA DOPRAVNÍCH HŘIŠTÍCH.....	37
3 DOPRAVNÍ NEHODOVOST.....	40
3.1 DOPRAVNÍ NEHODOVOST DĚTÍ.....	45
3.2 NEHODY PODLE ZAVINĚNÍ.....	47
3.2.1 Hlavní příčiny nehod zaviněné chodci.....	48
3.2.2 Hlavní příčiny nehod zaviněných řidiči nemotorových vozidel.....	50
4 BESIP.....	52
4.1 DOPRAVNÍ SOUTĚŽ MLADÝCH CYKLISTŮ.....	52
5 PROJEKTY PODPORUJÍCÍ DOPRAVNÍ VÝCHOVU.....	54
5.1 BEZPEČNÁ OBEC.....	54
5.2 NEMYSLÍŠ, ZAPLATÍŠ!.....	54
5.3 DOMLUVME SE!.....	54
5.4 BESIP TEAM.....	55
5.5 THE ACTION NEW GENERATION.....	55
6 VÝUKOVÉ MATERIÁLY K DOPRAVNÍ VÝCHOVĚ PRO ŠKOLY I RODIČE.....	57
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	63
7 VÝZKUM.....	64
7.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	64
7.2 VÝZKUMNÝ CÍL.....	64
7.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	64
7.4 DRUH VÝZKUMU.....	65
7.5 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	65
7.5.1 Charakteristika souboru.....	66

7.6	POPIS VYBRANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL A JEJICH ŠVP V SOUVISLOSTI S DOPRAVNÍ VÝCHOVOU	66
7.6.1	Masarykova základní škola Polička	66
7.6.2	Základní škola Na Lukách Polička.....	68
7.6.3	Základní a mateřská škola Sádek	70
7.6.4	Základní škola Pomezí	70
7.7	METODIKA	71
7.7.1	Dotazník	71
7.7.2	Způsob zpracování dat	73
7.8	VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE DAT	74
7.8.1	Celková úspěšnost dotazníku	75
7.8.2	Úspěšnost jednotlivých škol.....	77
7.8.3	Úspěšnost města a vesnice	77
7.8.4	Úspěšnost dívek a chlapců	78
7.8.5	Vyhodnocení celého dotazníku	79
7.8.5.1	Demografické údaje respondenta.....	79
7.8.5.2	Způsob dopravování žáků do školy	80
7.8.5.3	Bezpečná cesta	81
7.8.5.4	Cyklista	86
7.8.5.5	Dopravní značky	92
7.8.5.6	Policie ČR	98
7.8.5.7	Dopravní výchova ve škole.....	99
7.9	VÝSLEDKY	102
7.10	DISKUZE.....	105
	ZÁVĚR.....	106
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	107
	SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	112
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	115
	SEZNAM GRAFŮ	116
	SEZNAM TABULEK.....	117
	SEZNAM PŘÍLOH.....	119
	ANOTACE.....	122

ÚVOD

Život bez dopravy si dnes už vůbec neumíme představit. Doprava nás všechny zcela obklopuje a umožňuje nám dostat se tam, kam potřebujeme. Pod pojmem doprava si můžeme představit auta, motocykly, autobusy, trolejbusy, tramvaje, vlaky, lodě, letadla i jízdní kola. Nejčastěji se setkáváme se silniční dopravou, která je všude kolem nás. Každý den se jí všichni účastníme, ať už jdeme do školy nebo jedeme do práce. Proto bychom měli znát pravidla, kterými se silniční doprava řídí, a dodržovat je, jinak nám může hrozit velké nebezpečí. Votruba (1992, s. 5) píše: *„Teprve ten, kdo bude umět správně sám bezpečně chodit, může pomýšlet i na to, jak by mohl v silničním provozu i jezdit.“*

Na prvním místě je zdraví dětí, proto bychom měli zvyšovat jejich gramotnost v oblasti pohybu na pozemních komunikacích, zejména pak používání jízdního kola a osvojení si pravidel, která se k této problematice vztahují. Cílem je vychovat v dětech správné přístupy a reakce, které povedou ke snížení nehodovosti (Frajerová, 2010).

Dopravní výchova nezačíná až ve škole, ale již v rodině. Rodiče učí své dítě chodit, jezdit na tříkolce nebo na kole. Jsou to rodiče, se kterými dítě absolvuje cestu autem i hromadnou dopravou. Výchova dětí k bezpečnému chování v silničním provozu je samozřejmou součástí výchovy v rodině. Stejně tak by měla být povinnou součástí školního vzdělávání (Bezpečné cesty, 2014–2016). Dopravní výchova je součástí vzdělávání na školách již mnoho let, důležitá je však její kvalita. Kvalitní forma dopravní výchovy v předškolním a školním vzdělávání hraje klíčovou roli v pozdějším chování všech účastníků silničního provozu. Základní návyky, životní postoje a charakterové vlastnosti získává člověk v předškolním věku (Heinrichová, 2006, s. 4)

„Dnes okolo nás auta hučí, vrčí a hulákají, slouží nám, ale také nás ohrožují. Proto máme pravidla hry – dopravní značky, které nám říkají, co smíme, co můžeme a co musíme“ (Stoličný, 2013, s. 5).

Tématem diplomové práce jsou znalosti dopravních pravidel u žáků 4. tříd ve vybraných školách na Poličsku. Dříve se nikdo nebál poslat své dítě pěšky nebo na kole do školy. Dopravních prostředků jezdilo jen velmi málo, cesty a silnice byly o mnoho bezpečnější. Ale dnes již tomu tak není, proto si myslím, že by dopravní výchově mělo být věnováno více pozornosti. Pro výzkum jsem si vybrala žáky 4. tříd. A to z toho důvodu, že dítě od

věku 10 let, může už samostatně jezdit po silnici bez dozoru dospělé osoby. Proto je znalost pravidel silničního provozu velice důležitá.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První kapitola teoretické části popisuje Národní program rozvoje vzdělávání v ČR. V druhé kapitole je zahrnuta dopravní výchova v rodině, v mateřské škole, na základní škole a dopravní výchova na dopravním hřišti. Hned v následující kapitole je uvedena dopravní nehodovost. Ve čtvrté kapitole je popsán BESIP jako samostatné oddělení Ministerstva dopravy. V návaznosti jsou v další kapitole popsány projekty podporující dopravní výchovu a výukové materiály k výuce dopravní výchovy, které mohou použít rodiče i vyučující v mateřských a na základních školách.

Na teoretickou část diplomové práce volně navazuje praktická část, která se věnuje výzkumu této diplomové práce. V jednotlivých kapitolách jsou popsány výzkumné cíle, výzkumné otázky, druh výzkumu a výzkumný vzorek, dále je blíže popsán dotazník, sběr a zpracování dat. Ty jsou dále vyhodnoceny, interpretovány a diskutovány.

Cílem této diplomové práce je zjistit, zda jsou znalosti dopravní výchovy u žáků adekvátní k dnešní době, kdy vládne vysoká motorizace. Zda jim znalosti napomůžou k bezpečnému pohybu na silnici ve městě i mimo obec. Zaměříme se na znalosti dopravních značek a pravidel silničního provozu. Dále budeme zjišťovat, jak se žáci do škol dopravují a zda se ve výuce dopravní výchovy dozvěděli potřebné informace. Pozornost budeme věnovat porovnání procent úspěšnosti respondentů v dotazníku mezi jednotlivými školami, mezi městem a vesnicí, a také mezi dívkami a chlapci.

Přínos diplomové práce bude ve zmapování znalosti dopravních pravidel u žáků 4. tříd ve vybraných školách na Poličsku. Správné odpovědi v dotazníku budou žákům sděleny hned po jejich vyplnění. Výsledky výzkumu budou sloužit přímo školám, ve kterých bude výzkum probíhat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁRODNÍ PROGRAM ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ V ČR

„Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vznikl na základě usnesení vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999, která v něm v návaznosti na programové prohlášení z července 1998 schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Přijaté cíle se staly východiskem „Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice“ zveřejněné Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. května 1999. Ministerstvo se touto koncepcí přihlásilo k zásadě, že rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, podílejících se na utváření národní vzdělanosti, se má v budoucnosti vyvozovat z obecně přijatého rámce vzdělávací politiky a jasně vymezených střednědobých a dlouhodobých záměrů, které mají být veřejně vyhlášeny v podobě závazného vládního dokumentu, tzv. „Bílé knihy“ – jak jsou obdobné texty strategického charakteru v některých zemích označovány“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2001, s. 7).

1.1 Základní vzdělávání

Bílá kniha (MŠMT, 2001) formuluje strategie vzdělávání v České republice. Jsou v ní obsažené jak podklady pro základní vzdělávání, tak i vysoké školy. My se nyní zaměříme na základní školy.

Každé dítě v ČR se povinně účastní základního vzdělávání. Velmi záleží na vzdělávací instituci, jaké nabízí vzdělávací příležitosti, jaké vytváří prostředí pro vzdělávání, jak motivuje žáky k učení, jak ovlivňuje rozvoj osobnosti každého jednotlivce, jak ho připravuje na soužití a spolupráci s druhými, jak ho vybavuje pro osobní život a zaměstnání i pro adaptaci v současném dynamickém světě. Základní vzdělávání je rozděleno na 1. a 2. stupeň. My se budeme v naší práci zabývat prvním stupněm základního vzdělávání, které je z hlediska vývoje žáků značně významným a didakticky specifickým stupněm vzdělávání. Zprostředkovává žákům především přechod z příznivějšího rodinného života do systematického povinného vzdělávání. Každý z žáků má nárok na individuální tempo, možnost děláni chyb a nalézání, hodnocení podle individuální změny v učení i socializaci, na prostor pro individuální projev a mínění, pro vzájemnou komunikaci, uspokojování fyziologických potřeb, potřeb bezpečí, jistoty, citu, sounáležitosti, sebedůvěry a seberealizace.

Učitelé se pilně věnují přípravě kvalitního vyučování a ověřují nové metody a formy vyučování. Je třeba posílit, jako doplněk učiva, aktivity v přírodním prostředí. Zdůraznit výchovu a vzdělávání v problematice životního prostředí a posilovat fyzickou zdatnost žáků. Pro vzdělávání žáků daného věku je důležitá vhodná pracovní atmosféra, úzký a velmi lidský kontakt mezi učitelem a žákem i žáky mezi sebou. Žáci by měli být po krůčcích vedeni k vzájemnému hodnocení a sebehodnocení (MŠMT, 2001, s. 47–48).

1.2 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) je závazný rámec vzdělávání pro jednotlivé etapy předškolního, základního a středního vzdělávání. V níže uvedené tabulce uvádíme systém kurikulárních dokumentů v souladu s principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (v tzv. Bílé knize, MŠMT, 2001) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Kurikulární dokumenty jsou ve dvou úrovních: státní a školní.

Tabulka 1 Systém kurikulárních dokumentů (MŠMT, RVP ZV 2013, s. 5)

NÁRODNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ				
STÁTNI ÚROVEŇ	RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY			
	RVP PV	RVP ZV	RVP G RVP GSP	RVP ZUV
		RVP ŽŠS	RVP SOV	RVP JŠ
ŠKOLNÍ ÚROVEŇ	ŠVP ZPRACOVANÉ PODLE RVP			

Legenda:

- RVP PV: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání;
- RVP ZV: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV-LMP);
- RVP ŽŠS: Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální;
- RVP G: Rámcový vzdělávací program pro gymnázia;
- RVP GSP: Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou;
- RVP SOV: Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání;

- RVP ZUV: Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání;
- RVP JŠ: Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky.

RVP obsahuje komplexní vymezení koncepce cílů, obsahu a jiných parametrů vzdělávání pro určitý stupeň či druh školy. Je schvalovaný centrálními orgány školství. RVP přináší větší množství rozhodování. Místo závazných osnov koncipovaných bez ohledu na specifika jednotlivých škol je vydán pouze rámec, ve kterém jsou závazné pouze cíle rozhodování. Rozhodování o učivu, jimž je možno cílů dosáhnout, je ponecháno z větší části na učitelích jednotlivých škol, kteří na základě RVP realizují ŠVP (Obst, 2006, s. 38). RVP se začleňují do mezinárodního usilování, jejímž cílem je vyjádření společenských nároků na veškerou populaci daného věku v nové úrovni a kvalitě vzdělávání (Skalková, 2007, s. 100).

Obecné výchozí myšlenky rámcových vzdělávacích programů dle Skalkové (2007, s. 100–101) jsou:

- Obsahová stránka, nikoliv především organizační struktura vzdělávacího systému, je těžištěm Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Hlavním úkolem je poskytnout plnohodnotný vzdělanostní základ všem dětem na úrovni základní školy, a to z hlediska určitého množství poznatků, i z hlediska osobnostního rozvoje.
- Ve všech RVP se klade důraz na větší autonomii a pružnost škol v oblasti vzdělávání. Na základě RVP si školy utvářejí ŠVP. Realizuje se tím idea demokratizace vzdělávání, a poskytuje možnosti pro profilování různých druhů škol.
- V procesu vzdělávání se kromě předávání hotových poznatků žákům zvýrazňuje i aktivní role a tvořivá činnost žáků. To je podporováno zavedením pojmu kompetence, klíčové kompetence, jichž je třeba dosáhnout v procesu vzdělávání.

1.2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

V této kapitole se zaměříme na rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále RVP ZV).

1.2.1.1 Klíčové kompetence

V průběhu výuky mají žáci dosáhnout prioritně klíčových kompetencí. Učivo je až druhotné, jelikož je možné dosáhnout stejných kompetencí i prostřednictvím jiného učiva. Klíčové kompetence jsou souhrnem vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Cílem vzdělávání je vybavení žáků souborem klíčových kompetencí, na takové úrovni, která je pro ně dosažitelná (Obst, 2006, s. 38).

Existuje šest klíčových kompetencí v RVP ZV (MŠMT, RVP ZV, 2007, s. 14–17), které mají žáci získat, a které se různými způsoby prolínají. Jsou jimi:

- „kompetence k učení;
- kompetence k řešení problémů;
- kompetence komunikativní;
- kompetence sociální a personální;
- kompetence občanské;
- kompetence pracovní.“

„Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou, ale získané klíčové kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu“ (MŠMT, RVP ZV, 2007, s. 14).

1.2.1.2 Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah je orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Ty jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory (MŠMT, RVP ZV, 2007, s. 18):

- „Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk);
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace);
- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie);
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět);

- *Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství);*
- *Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis);*
- *Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova);*
- *Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova);*
- *Člověk a svět práce (Člověk a svět práce).“*

Každá vzdělávací oblast je v úvodu vymezena charakteristikou vzdělávací oblasti. Tento popis vyjadřuje postavení a význam vzdělávací oblasti v základním vzdělávání a charakterizuje vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů dané vzdělávací oblasti. V této části je také naznačena návaznost mezi vzdělávacím obsahem 1. stupně a 2. stupně základního vzdělávání. Na tuto část navazuje cílové zaměření vzdělávací oblasti, které vymezuje, k čemu je žák prostřednictvím vzdělávacího obsahu veden, aby postupně dosahoval klíčových kompetencí. Škola si na základě cílového zaměření vzdělávací oblasti stanovuje ve ŠVP výchovné a vzdělávací strategie vyučovacích předmětů. Očekávané výstupy jsou prakticky zaměřené a využitelné v běžném životě. RVP ZV stanovuje očekávané výstupy na konci 3. ročníku (1. období) jako orientační (nezávazné) a na konci 5. ročníku (2. období) a 9. ročníku jako závazné (MŠMT, RVP ZV, 2007, s. 18).

„Učivo je v RVP ZV strukturováno do jednotlivých tematických okruhů (témat, činností) a je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů. Pro svoji informativní a formativní funkci tvoří nezbytnou součást vzdělávacího obsahu. Učivo, vymezené v RVP ZV, je doporučeno školám k distribuci a k dalšímu rozpracování do jednotlivých ročníků nebo delších časových úseků. Na úrovni ŠVP se stává učivo závazné“ (MŠMT, RVP ZV, 2007, s. 18).

1.2.1.3 Průřezová témata

V RVP ZV reprezentují průřezová témata okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Všechna průřezová témata tvoří povinnou součást základního vzdělávání a mají jednotné zpracování. Obsahují charakteristiku průřezového tématu, přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka, tematické okruhy a nabídku témat. Tematické kruhy, procházející napříč vzdělávacími oblastmi, umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků a přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezo-

vá témata uvedená v RVP ZV. Všechna však nemusí být zastoupena v každém ročníku. Průřezová témata je možné využít jako součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu, dále v podobě samostatných předmětů, projektů, seminářů nebo kurzů. Průřezová témata pomáhají především v oblasti postojů a hodnot rozvíjet osobnost žáka. Vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků a zároveň i vzájemnou spolupráci mezi nimi (MŠMT, RVP ZV, 2007, s. 90).

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu. V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- *Osobnostní a sociální výchova;*
- *Výchova demokratického občana;*
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech;*
- *Multikulturní výchova;*
- *Environmentální výchova;*
- *Mediální výchova (MŠMT, RVP ZV, 2007, s. 90).*

1.2.1.4 Porovnání RVP ZV 2007 a upraveného RVP ZV 2013 v souvislosti s dopravní výchovou

Tabulka 2 Porovnání RVP ZV 2007 a upraveného RVP ZV 2013 (MŠMT, RVP ZV 2007, RVP ZV 2013)

RVP ZV 2007 (MŠMT, RVP ZV, 2007)		
Vzdělávací oblast	ČLOVĚK A JEHO SVĚT (1. stupeň ZŠ)	
Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět	
Tematický okruh	Místo, kde žijeme	Člověk a jeho zdraví
Učivo	„ <i>Obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť.</i> “	„ <i>Osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužívání atd.), brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci.</i> “
Vzdělávací oblast	ČLOVĚK A ZDRAVÍ	
Vzdělávací obor	Tělesná výchova (1. stupeň ZŠ)	Výchova ke zdraví (2. stupeň ZŠ)
Tematický okruh	Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností	Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence
Učivo	„ <i>Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody.</i> “	„ <i>Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví–bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, znalost pravidel silničního provozu.</i> “

Vzdělávací oblast	ČLOVĚK A SPOLEČNOST (2. stupeň ZŠ)
Vzdělávací obor	Výchova k občanství
Tematický okruh	Stát a právo
Učivo	<i>„Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví.“</i>

Upravený RVP ZV 2013 , platný od 1. 9. 2013 (MŠMT, RVP ZV, 2013)		
Vzdělávací oblast	ČLOVĚK A JEHO SVĚT (1. stupeň ZŠ)	
Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět	
Tematický okruh	Místo, kde žijeme	Člověk a jeho zdraví
Učivo	<i>„Obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť.“</i>	<i>„Osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích.“</i>
Vzdělávací oblast	ČLOVĚK A ZDRAVÍ	
Vzdělávací obor	Tělesná výchova (1. stupeň ZŠ)	Výchova ke zdraví (2. stupeň ZŠ)
Tematický okruh	Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností	Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

Učivo	„ <i>Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody.</i> “	„ <i>Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu včetně zvládnání agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti).</i> “
Vzdělávací oblast	ČLOVĚK A SPOLEČNOST (2. stupeň ZŠ)	
Vzdělávací obor	Výchova k občanství	
Tematický okruh	Člověk, stát a právo	
Učivo	„ <i>Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví.</i> “	

V tabulce jsou porovnány změny v RVP ZV 2007 (MŠMT) a upraveného RVP ZV 2013 (MŠMT). V souvislosti s dopravní výchovou se změnilы vzdělávací oblasti ČLOVĚK A JEHO SVĚT, ČLOVĚK A ZDRAVÍ a ČLOVĚK A SPOLEČNOST. Ve vzdělávací oblasti ČLOVĚK A JEHO SVĚT nastaly změny s účinností od 1. 9. 2013 v tematickém okruhu Člověk a jeho zdraví, následovně:

- Učivo v RVP ZV 2007: „*Osobní bezpečí: bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužívání atd.), brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci.*“
- Učivo v upraveném RVP ZV 2013: „*Osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpeč-*

nostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích.“

Ve vzdělávací oblasti ČLOVĚK A ZDRAVÍ nastanou změny s účinností od 1. 9. 2016 v tematickém okruhu Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence, následovně:

- Učivo v RVP ZV 2007: *„Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, znalost pravidel silničního provozu.*“
- Učivo v upraveném RVP ZV 2013: *„Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu včetně zvládání agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti).*“

Ve vzdělávací oblasti ČLOVĚK A SPOLEČNOST nastanou změny s účinností od 1. 9. 2016 u tematického okruhu **Stát a právo**, který se přejmenovává na **Člověk, stát a právo**.

- Učivo v RVP ZV 2007: *„Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví.*“
- Učivo v upraveném RVP ZV 2013: *„Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví.*“

1.3 Školní vzdělávací program

Školy si samy v týmové spolupráci pověřených pedagogů vytvářejí školní vzdělávací program. Vycházejí přitom z obecného základu, obsaženého v rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělání. Školní vzdělávací program schvaluje ředitel školy.

Školní vzdělávací program obsahuje:

- charakteristiku školy,
- charakteristiku školního vzdělávacího programu,
- školní učební plán,
- osnovy vyučovacích předmětů,
- pravidla pro hodnocení žáků a sebehodnocení školy.

Od září 2013 dopravní výchova povinně vstupuje prostřednictvím školních vzdělávacích programů do výuky na všech základních školách v České republice, a to na prvním i druhém stupni (Stojan et al., 2008, s. 5).

2 DOPRAVNÍ VÝCHOVA

Doprava pro nás v dnešní době znamená důležitý faktor existence, prosperity a komfortu jednotlivce i společnosti jako celku. Zároveň však působí negativně na řadu životních podmínek a ohrožuje naše fyzické a psychické zdraví. Dopravní výchova patří k základním pilířům prevence úrazů a mortality dětí a mládeže školního věku. V této kapitole si ukážeme, proč je dopravní výchova v celém výchovném systému na základní škole tak potřebná (Stojan, 2007, s. 4).

Dopravní výchova k bezpečnosti na silnicích je celoživotní proces. Dokonalá a systematická dopravní výchova od nejútlejšího věku je jedním ze základních předpokladů zlepšení neutěšené situace v chování účastníků provozu na pozemních komunikacích. Je potřebné, aby se na základě výchovy vytvářely správné vztahy u dětí k ostatním účastníkům silničního provozu a dopravní ukázněnost vedla děti k tomu, aby poznaly a uvědomily si možná nebezpečí, která jim při aktivní účasti v provozu hrozí, uměly je předvídat a uměly jim předcházet. Výchovná opatření během školní docházky musí být adekvátní stavu vývoje dítěte.

V různých státech je výuka dopravní výchovy závislá na podmínkách země a přístupu odpovědných školských orgánů. V některých státech například v Dánsku, Nizozemí a Lucembursku je pro tuto výchovu vyčleněn samostatný předmět, jinde je jen součástí výuky jednotlivých předmětů a je doplňována mimoškolní zájmovou činností. Ve Švédsku je výchova k dopravní kázní podporována státními orgány již od roku 1936. Každý žák absolvuje během povinné školní docházky 100 vyučovacích hodin teorie a 36 půldnů praktického výcviku (Límová, 2006, s. 7, Stojan, 2007, s. 9).

2.1 Dopravní výchova v rodině

Na výchově se nejvíce podílí rodina, která zajišťuje biologické a citové potřeby dítěte a vytváří základy pro rozvoj jeho osobnosti a mezilidských vztahů. Rodina poskytuje dítěti první modely řešení sociálních situací. Osobnost dítěte se vytváří pomocí tří faktorů: zděděnými vlastnostmi, rodinnou výchovou a působením okolí (Votruba, 2001, s. 23).

Rodiče mají podobné dispozice jako jejich potomci a v závislosti na svých schopnostech je také určitým způsobem vychovávají. Další vývoj dětí je závislý kromě dalších faktorů i na míře vzdělanosti rodičů. To vše se odráží ve výchovném přístupu. V dopravní

výchově v rodině pocítujeme určité mezery. Rodiče někdy ani nevědí, jak na děti správně působit. Lámají si hlavu, jak na to, kdy, kde, jak a co děti učit, na co všechno je mají upozorňovat. Působení rodičů se redukuje většinou jen na strohé zákazy, příkazy a napomínání. Mnohdy jsou rodiče sami svým chováním špatným vzorem pro pohyb v provozu na pozemních komunikacích. (Vágnerová, 2004, s. 31, Votruba, 2001, s. 5).

Rodiče by měli svým vlastním příkladem dětem vštěpovat bezpečné chování v dopravě, dodržování dopravních předpisů a správné chování v roli chodců. Výchova dítěte k bezpečnosti na silnici by měla začít nejlépe, ještě než dítě začne chodit do školy, aby na tento základ mohli navazovat učitelé a vychovatelé mimo rodinu. Děti se učí především napodobováním chování dospělých a jejich pozorováním. Je proto důležité cílené a systematické pěstování nabývání dopravních dovedností a dodávání sebedůvěry k bezpečnému pohybu v dopravním prostředí. Rodiče, kteří dosáhli vyšší sociokulturní úrovně, bývají motivovanější a považují vzdělání pro svoje děti za důležité (Stojan, 2007, s. 9, Vágnerová, 2004, s. 31).

„Chceme-li naše děti uchránit před nehodami, přejeme-li si, aby se samostatně, disciplinovaně a bezpečně pohybovaly v dopravních situacích, a chceme-li z nich vychovat slušné řidiče, musíme s dopravní výchovou začít co nejdříve“ (Votruba, 2001, s. 23).

Dle Límové (2006, s. 12–13) by měli rodiče dětí předškolního věku dodržovat tato pravidla:

- *„Sami dodržovat pravidla provozu na pozemních komunikacích a být svým dětem vždy dobrým příkladem.*
- *Učit děti obratnosti, disciplíně a rozvíjet jejich motorické schopnosti.*
- *Zajistit dětem vhodné prostory pro hry a trvat na zákazu her na vozovce, v její blízkosti a na nebezpečných místech.*
- *Žádat po dětech vysvětlení, proč jsou některé situace nebezpečné.*
- *Seznamovat děti se základními barvami a se základními tvary dopravních značek (trojúhelník, čtverec, kruh).*
- *Vést děti k poznání, jak se mají chovat, když se setkají s dopravní značkou (např. zákaz vstupu chodců), červenou a zelenou barvou na semaforu, vést děti k poznání, co by se mohlo stát, kdyby nerespektovaly dopravní značku, světelnou signalizaci atd.*

- *Názorným příkladem a vysvětlením pomáhat dětem orientovat se v základních dopravních situacích (rozlišování barev na semaforu, rozlišování vozovky od chodníku, přechody pro chodce).*
- *Cvičit s dětmi přecházení vozovky na řízených křižovatkách a na vyznačených přechodech, nechat se dětmi poučit, jak se má správně přecházet, učit děti pravidlo „zeleného kříže“ (toto pravidlo vzniklo ve Velké Británii a zní Stop! Look! Listen! Live! Po dětech se požaduje, aby se nejprve zastavily, našly bezpečné místo k přecházení, dívaly se a poslouchaly. Je nutné, aby jednaly s rozvahou a zapojovaly nejen zrak, ale i sluch).*
- *Seznamovat děti s druhy dopravních prostředků, vést děti k poznání, jaké nebezpečí hrozí od kloubových autobusů, aut s přívěsem, tramvají (pomocí kostek a autíček různých velikostí vysvětlovat nebezpečí v zatáčce, tzv. vlečnou křivku); jaké nebezpečí hrozí na mokřém povrchu, na sněhu, od tramvaje na kolejích, tzv. brzdná dráha (pomocí pokusů s kostkou na fólii a na koberci apod.)*
- *Učit děti základům ohleduplného chování v dopravních prostředcích.*
- *Cvičit s dětmi rozlišování pravé a levé strany.*
- *Naučit děti významu některých dopravních značek (např. přechod pro chodce – značka vodorovná a svislá), které jsou v blízkosti bydliště.*
- *Vést děti k poznávání rizikových lokalit v okolí bydliště.“*

Rodiče 6–10letých dětí by se měli řídit těmito zásadami:

- *„Naučit dítě znát nejbezpečnější cestu do školy a zpět, učit vnímat rizika na této cestě, učit tato rizika vyhledávat a předvídat následky.*
- *Učit dítě znát základní dopravní předpisy a dopravní značky pro chodce a cyklisty, jejich význam a správné reakce na ně; vysvětlit význam vyznačených přechodů pro chodce, nadchodů a podchodů, křižovatek se světelnými signály a podmínkami pro přecházení.*
- *Seznámit dítě s úlohou policistů.*
- *Seznámit dítě s významem ročních období a s vlivem povětrnostních podmínek na provoz na pozemních komunikacích.*
- *Postupně vést dítě k samostatnosti, ale stále prověřovat jeho znalosti.*
- *Pomáhat dětem při osvojování základních cyklistických dovedností jak prakticky, tak i teoreticky.*

- *Kontrolovat, zda děti při jízdě na kole (i dětském) používají cyklistickou přilbu.*“

Pravidla pro rodiče 11–12letých dětí:

- *„Trvat na dodržování pravidel provozu na pozemních komunikacích a prohlubovat znalosti dítěte.*
- *Učit dítě samostatnosti při jízdě na kole a péči o něj.*
- *Rozvíjet morální vlastnosti dítěte, které mohou uplatnit v provozu, upozorňovat na možnost dopravních nehod a jejich trestních následků (policie, pokuty).*
- *Dbát, aby dítě mělo při jízdě na kole cyklistickou přilbu.*
- *Prohlubovat znalosti dítěte o první pomoci.*
- *Dále seznámit dítě s některými postihy, které mají v pravomoci policisté. Rozšiřovat znalosti dítěte o pozemních komunikacích v republice. Seznámit dítě s podmínkami pro získání řidičských oprávnění. Vychovávat budoucího zodpovědného řidiče. Učit dítě pomáhat méně zkušeným (mladším) chodcům i starším lidem.*“

2.2 Dopravní výchova v mateřských školách

Děti předškolního věku ještě neznají pravidla silničního provozu a nejsou schopny bezpečně se pohybovat v současném provozu na pozemních komunikacích. Každá učitelka mateřské školy, hned vedle funkce rodiny, má tedy velikou úlohu při výchově dětí k dopravní kázní. V předškolním věku jsou kladeny základy k utváření osobnosti výchovného působení na každého jedince. V mateřské škole se děti učí správným návykům v oblasti dopravní výchovy, vztahu k okolí a k lidem, aby se vštěpovaná ukázněnost u nich postupně měnila v pocit, že svým uvědoměním a znalostmi jsou schopny rozeznat a odvrátit hrozící nebezpečí, se kterým se mohou v provozu setkat. Dopravní výchova u dětí předškolního věku vyžaduje především trpělivost a důslednost ve výchově, odbornou znalost a metodickou znalost spolu s uplatňováním ohledu na individuální zvláštnosti jednotlivce. Mnoho odborníků považuje věk od šesti let za velmi důležitý ve vývoji člověka, jak z hlediska intelektových schopností, tak formování charakteru. (Límová, 2006, s. 13–14).

„Každá učitelka MŠ má u dětí rozvíjet ty vlastnosti, které ovlivňují reakci dětí při chování v určitých situacích, tedy i v určitých dopravních situacích. Je to především paměť, pozornost, soustředěnost, ale i ukázněnost a odvaha, vnímání a orientace v prostoru

a čase, výcvik prospěšný bezpečnému pohybu dětí venku v provozu na pozemních komunikacích“ (Límová, 2006, s. 14).

V mateřských školách se projevuje snaha realizovat hlavní záměr, kterým je všestranně připravit děti na bezpečnou účast v provozu na pozemních komunikacích. Je snahou ustoupit od minulých let, kdy se děti učily znát dopravní značky dle knihy. Je nutné přejít na novější a modernější metody, které vycházejí z potřeb dítěte. Dítě má abstraktní vnímání na velmi nízké úrovni, proto by se děti měly seznamovat s dopravním prostředím v reálném prostředí a v reálném čase. Je nutností dítě učit myslet a rozvíjet „dopravní smysl“, který je založený na vnímání skutečných situací a adekvátních reakcí na ně. Studium by mělo být zaměřeno na psychofyziologické zvláštnosti dětí předškolního věku a na specifiku rozvoje poznání (Límová, 2006, s. 14–15).

„Dítě předškolního věku myslí a jedná podle zvláštností své psychiky a znalost těchto zvláštností podmiňuje účinek výchovného působení“ (Límová, 2006, s. 15).

Učení se prostřednictvím činnosti a jednání je základní charakteristikou psychiky předškolního dítěte (Vágnerová, 2012). Proto je nutné chápat dopravní výchovu jako nácvik orientace v dopravních situacích, které se co nejvíce přibližují reálným situacím. Velká pozornost při dopravní výchově by měla být věnována vlastnostem, které pak tvoří předpoklady vlastní dopravní výchovy, a to: výcviku smyslového vnímání, rozvoji pohybové koordinace a obratnosti, pěstování žádoucích a potřebných vlastností osobnosti, jako je samostatnost, odvaha, pohotovost k reakci na pokyn dospělého a respekt k pravidlům (Límová, 2006, s. 15–17).

Z psychofyziologických zvláštností předškolního věku je třeba upozornit na způsob orientace v přítomnosti a zvláštní charakter učení předškolního dítěte, které považujeme při dopravní výchově za velmi důležité. Dopravní výchovu v předškolním věku můžeme chápat jako zkvalitňování a rozvoj orientace dítěte ve svém okolí. Orientaci můžeme charakterizovat jako kognitivní složku přizpůsobení se na okamžitou situaci, v níž se vedle přítomného stavu jedince uplatňují i nálada, minulé zkušenosti i vztah k budoucnosti (Límová, 2006, s. 15–17).

Za předorientační stádium pro dítě jsou považovány emoce, které se zvláště výrazně projevují buď u malých dětí, nebo v mimořádných situacích. Emoce mohou zásadním způsobem ovlivňovat chování jedince. Příkladem takové mimořádné emotivní situace může být pro dítě míč na frekventované vozovce. Situace se stávají emotivní také, když

motivace přesahuje možnosti a síly jedince. Emotivní důsledky mohou být buď kladné, nebo záporné. Příkladem velmi náročné situace je pro děti vozovka se svým dopravním ruchem. Ztrátu rovnováhy, zpomalené reakce, opačné a chaotické chování až fyzickou nevolnost může vyvolat troubení, ostré světlo a hlučící proud vozidel. V celkem přehledné a nenáročné dopravní situaci mohou také emoce ovlivnit chování jedince. Vzhledem k malému volnému úsilí nedovede dítě tento stav ani rozeznat, ani úmyslně zvládnout. Proto u dítěte emoce jako hněv, strach nebo radost významně ovlivňují jednání a je potřebné s tímto faktorem při dopravní výchově počítat. Dalším druhem jednoduché orientace je senzomotorická orientace, patří k ní především senzibilita a pozornost. Senzibilita je schopnost reagovat na podněty zvenčí i zevnitř a je důležitým faktorem dopravní výchovy. Důležitým úkolem je také výchova k pozornosti. V tomto věku výchova k pozornosti znamená správnou volbu motivace a činnosti, nestačí jen verbální upozornění nebo symbolické označení. Zvláště z nedostatku zkušeností je vnímání u dětí subjektivně zkreslující. Vnímání je neanalytické a orientované převážně jen na to, co dítě bezprostředně a subjektivně upoutá. Je rozdíl mezi tím, zda dítě blíží se auto vidí a pouze ho sluchově vnímá, nebo zda ho poznává jako dopravní prostředek s určitými charakteristickými vlastnostmi, které mohou být nebezpečné pro jeho život. Vyvrcholením orientace je pak porozumění a posuzování vnímaného. Teprve potom je možné hovořit o podmínkách vývoje schopnosti koncentrace, které je podstatou správné orientace v dopravních situacích (Čačka, 2000, s. 70, Límová, 2006, s. 15–17, Vágnerová, 2004. s. 158).

Pro dopravní výchovu jsou vedle zrakových vjemů zvláště důležité vjemy sluchové, které umožňují orientaci v prostředí, varují před nebezpečím a signalizují důležité objekty. Problémem je, že děti naslouchají nejrůznějším, pro ně zajímavým, zvukům, ale nechápou, které z nich by měly vyčlenit, které jsou v určité dopravní situaci podstatné. Některé děti se narodí s větší vybaveností pro sluchové vnímání, jiné pro zrakové vnímání. Doprava si ale žádá, aby zraková a sluchová orientace, pokud možno, byla rovnocenná. Výchova by měla směřovat k tomu, aby byly funkce smyslových orgánů rozvíjeny stejně. I vjemy zrakové jsou velmi významné, u nich je nutno počítat se základním dětským handicapem, daným malou postavou a snížením výšky očí o 40 až 80 cm. Odhad vzdálenosti je navíc u dětí mnohem nepřesnější než u dospělého. Děti často přeceňují vzdálenosti a časové úseky. Ani u dospělého není lehké vnímat v pohybu se nacházející předmět, získat o něm informace a správně posoudit jeho rychlost, žádá si to

cvik a zkušenost. Dítě předškolního věku ještě není mentálně zralé, aby pochopilo a zhodnotilo rychlost vozidla, nevnímá-li nic jiného než jeho pouhé zvětšování, tak jak se to děje při přímém pohybu vozidla směrem k nám. Při vnímání prostoru je důležitá zkušenost. Dětem v předškolním věku dělá potíže i označení strany vpravo a vlevo, zvláště proto, že se po obratu mění. Když se dítě otočí o 180 stupňů, je všechno naopak. Zásadní roli zde hrají biologické mechanismy, pod kterými si představíme dozrávání lateralizace mozku (Čačka, 2000, s. 70, Límová, 2006, s. 17–18, Vágnerová, 2012, s. 192).

Hlavní náplní dopravní výchovy u dětí je hra. Ve hře se rozvíjí tělesná i duševní stránka, děti experimentují, zkoušejí, napodobují, získávají nové zkušenosti a učí se další. Pro dopravní výchovu v předškolním věku je potřebné vytvořit určité podmínky, které přispívají k jejímu zajištění. Například celková úprava bezpečného prostředí pro život dětí jako součást celospolečenského řešení dopravního provozu. Patří sem urbanistické řešení komunikací, hracích ploch, sídlišť a rekreačních zařízení. Dále je potřeba zajistit přehledné řešení dopravy a komunikační sítě s ohledem na plynulost a bezpečnost provozu – zřetelné přechody pro chodce, zřetelné dopravní značky a informace a přehledné křižovatky. Dostatek hracích ploch a hřišť je také důležitý pro dopravní výchovu. Děti by bylo možno zasvěcovat bez nebezpečí do dopravních situací, kde by měly možnost volného pohybu a pocit bezpečí. Nepostradatelné jsou i knížky, filmy, výstavky, hry a ostatní materiály, týkající se dopravní výchovy (Límová, 2006, s. 18–19).

2.3 Dopravní výchova na základních školách

S nástupem dětí do školy se důraz na dopravní výchovu přesouvá více mezi školní aktivity. Rodiče by měli ale nadále pomáhat účastí při praktickém výcviku dětí jako pěších i jako cyklistů v pouličním provozu (Stojan, 2007, s. 10).

„Má-li škola připravit žáky pro život, musí je především naučit, jak si život zachovat“ (Límová, 2006, s. 21).

Dopravní výchova dětí je oborem, který si u nás v České republice může jen těžko vybojovat samostatný předmět. O to více je zapotřebí, aby ve všech základních školských dokumentech bylo jasně stanoveno, co má škola pro dopravní výchovu dětí udělat.

Lyžování, plavání, bruslení, sexuální výchova, to všechno jsou povinná nebo zájmová témata, která jsou obsažená ve standardech a učebních osnovách, proto není možné, aby

na druhé straně chybělo téma „základy bezpečné jízdy na kole“. Téma, které musí být chápáno jako příprava na vstup do rovnoprávného motorizovaného provozu, protože 10leté děti mohou samostatně jezdit na kole a jsou řidiči nemotorových vozidel se všemi právy a povinnostmi z toho plynoucími podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů. Toto učivo nelze vypustit, proto si musí žáci učivo dopravní výchovy osvojit v jednotlivých tématech vybraných vyučovacích předmětů prostřednictvím přímých mezipředmětových vztahů. Výsledkem musí být bezpečný pohyb dítěte jako chodce a cyklisty v provozu na pozemních komunikacích (Límová, 2006, s. 21).

Je potřebné si uvědomit, že žáci základních škol jsou účastníky silničního provozu a budoucími řidiči a právě u nich může začít možná náprava chování a návyků celé společnosti. Proto je na základních školách obzvláště významná efektivní realizace témat, týkajících se prevence bezpečnosti v silničním provozu. Ministerstvo dopravy zabezpečilo zahájení nepřetržité dopravní výchovy od rodiny po mateřské, základní a střední školy. Byly podpořeny a zajištěny mediální kampaně zaměřené na zvýšení ochrany dětí, spojené s vydáním příruček určených pro rodiče dětí a zajištění jejich distribuce. Také se rozvíjením se nové formy dopravní výchovy na všech stupních škol v rámci školních vzdělávacích programů (Metodický portál RVP).

Nyní shrneme doporučení Národní strategie bezpečnosti silničního provozu od roku 2011 do roku 2020, jsou jimi:

- *„Preventivní působení na všechny účastníky provozu na pozemních komunikacích výchovnými a vzdělávacími aktivitami.*
- *Zajištění informovanosti škol, metodické rozpracování problematiky dopravní výchovy (v rámci pracovní skupiny MŠMT).*
- *Konkretizace a upřesnění jednotlivých výstupů z oblasti dopravní výchovy a ochrany člověka za mimořádných událostí v rámci revizí rámcových vzdělávacích programů.*
- *Rozpracování problematiky dopravní výchovy do jednotlivých ročníků ZŠ“* (Metodický portál RVP).

Dle Límové (2006, s. 21–22) je cílem dopravní výchovy na 1. stupni základní školy naučit žáky:

- *„Prakticky uplatňovat obecné zásady účelného a bezpečného chování i jednání účastníka provozu na pozemních komunikacích – chodce a cyklisty.*
- *Uvědomovat si vlastní postavení a uplatňovat v praxi základní principy taktiky pohybu v provozu na pozemních komunikacích.*
- *Samostatně používat prostředky hromadné dopravy osob a dodržovat základní ustanovení pro jejich používání.*
- *Znát obecné příčiny nesprávného chování a jednání chodců, zvláště dětí, ale i řidičů a snažit se aktivně předcházet jejich důsledkům.*
- *Uvědomovat si odpovědnost za vlastní chování a jednání v dopravním provozu.*
- *Chápat význam dobrého technického stavu vozidla a jeho udržování (jízdní kolo, tříkolka, koloběžka).*
- *Uvědomovat si odlišné možnosti jízdy a zastavení na suché, mokré, zledovatělé nebo zasněžené vozovce.*
- *Projevovat uvědomělou kázeň a ohleduplnost k ostatním účastníkům provozu na pozemních komunikacích.*
- *Umět přivolat pomoc při dopravní nehodě a znát zásady poskytování první pomoci v podmínkách, které odpovídají jeho schopnostem a možnostem.*
- *Uvědomovat si význam řízení provozu včetně činnosti dopravní policie a plně je respektovat.“*

Dopravní výchova v pregraduálním a postgraduálním vzdělání učitelů je stále významnější součástí prevence. Pro dopravní výchovu je zvláště důležitá vzájemná reflexe teorie a praxe se soustavnou zpětnou vazbou. Neformální dopravní výchova předpokládá intenzivní a úzkou spolupráci mezi rodinou a školou. Provedení dopravní výchovy by mělo odpovídat nejnovějším didaktickotechnologickým a metodickým poznatkům (Límová, 2006, s. 22–23).

Nyní si shrneme, jaké znalosti a dovednosti by měly děti ovládat v určitém věku, resp. v určitém ročníku základní školy:

Tabulka 3 Věková členění a stěžejní zaměření (Límová, 2006, s. 52)

do 10 let	problematika chodce
od 10 do 12 let	problematika cyklisty–začátečníka
od 12 do 15 let	taktika a mravní normy pohybu v provozu na pozemních komunikacích

Zde je popsáno obsahové členění výuky dopravní výchovy na základních školách, dle Límové (2006, s. 52):

1. Teoretické znalosti pravidel provozu na pozemních komunikacích (jsou dané příslušnou zákonnou normou).
2. Speciální praktický výcvik v chůzi a v jízdě (na dětském dopravním hřišti, v provozu na pozemních komunikacích, pozorování provozu na pozemních komunikacích, v terénu, beseda s policisty).
3. Taktika bezpečného chování a jednání při chůzi a jízdě v provozu na pozemních komunikacích (prvky aktivní a pasivní bezpečnosti, zřetelné a jednoznačné chování, předvídání vzniku situací).
4. Podmínky provozu na pozemních komunikacích (vlivy na bezpečnou chůzi a jízdu, situační řešení).
5. Technické podmínky provozu vozidel (povinné vybavení, základy údržby).
6. Hodnoty a postoje účastníka provozu na pozemních komunikacích.

Návrh na rozložení učiva, výstupy na konci 1. stupně ZŠ a nejdůležitější axiomy dle podkladů k výuce témat dopravní výchovy v základních školách, platných v RVP ZV od školního roku 2013/2014 (Metodický portál RVP).

„Základním smyslem začlenění dopravní výchovy do výchovně-vzdělávacího procesu na 1. stupni ZŠ je zajistit pro žáky příležitost poznat, pochopit a přijmout faktickou i etickou stránku bezpečnosti v silničním provozu. Základním cílem zařazení dopravní výchovy do výuky je získání vědomostí, dovedností a návyků v oblasti bezpečného a ohleduplného chování v silničním provozu, přijetí etických norem chování, rozvoj klíčových kompetencí žáka s důrazem na rozvoj komunikace, sounáležitosti, úcty ke zdraví, odpovědnosti za své zdraví a bezpečnost i zdraví jiných. Dále jde o výchovu

k toleranci a ohleduplnosti k ostatním. Dopravní výchova by měla mít kladný dopad na celoživotní učení dětí a vést následně ke snížení nehodovosti a rizikových situací v silničním provozu.“

1. ROČNÍK

Cíl výuky v daném ročníku: seznámit žáky se základními pravidly bezpečnosti v silničním provozu; položit základ pro pochopení bezpečného a ohleduplného chování; poznat nejbližší okolí s ohledem na bezpečnost silničního provozu.

Dílčí výstupy (RVP):

Žák:

- a) v běžných činnostech školy uplatňuje pravidla chůze po chodníku a po silnici;*
- b) bezpečně překoná silnici;*
- c) rozlišuje bezpečná a nebezpečná místa pro hru;*
- d) v modelových situacích prokáže znalost správného cestování autem;*
- e) rozezná a používá bezpečnou cestu do školy;*

Učivo:

I. Silniční provoz: kdo je účastník silničního provozu (chodec, cyklista, dopravní prostředky), pojmy v silničním provozu (chodník, obrubník, zábradlí, silnice, přechod pro chodce).

II. Chodník: na chodníku (základní pravidla chůze po chodníku).

III. Silnice: na silnici (co se děje na silnici, chůze po silnici, reflexní doplňky).

IV. Místo pro hru: Kde si hrát (vhodná a nevhodná místa ke hře).

V. Přecházení: přecházení silnice bez přechodu, přecházení silnice po přechodu

VI. Cestování: jízda autem (základní pravidla – autosedačka a zádržné systémy, výstup a nástup). Prolínající téma - cesta do školy, cesta do školy (bezpečná cesta do školy, konkrétní situace).

2. ROČNÍK

Cíl výuky v daném ročníku: vést žáky k pochopení nutnosti bezpečného a ohleduplného chování, k uvědomování si rizik a nebezpečí v silničním provozu.

Dílčí výstupy (RVP):

Žák:

- a) správně používá pravidla chování na stezkách pro chodce (při akcích školy);
- b) rozeznává vybrané značky pro chodce;
- c) bezpečně překoná silnici se světelnými signály;
- d) rozlišuje a používá bezpečná místa pro hru;
- e) v modelových situacích a při akcích školy uplatňuje pravidla správného cestování dopravními prostředky;
- f) rozezná a používá bezpečnou cestu do školy, zvládá modelové situace „sám domů“.

Učivo:

- I. Silniční provoz: vztahy mezi účastníky silničního provozu (chodec, cyklista, dopravní prostředky).
- II. Chodník a stezka pro chodce: na chodníku a stezkách (základní pravidla, co a kdo kam smí a nesmí, správné chování, vztahy mezi účastníky na stezkách). Značky (Stezka pro chodce, Zákaz vstupu, Chodník uzavřen).
- III. Silnice: na silnici (základní pravidla chůze po silnici, reflexní doplňky), krajnice a její nástrahy.
- IV. Místo pro hru: kde si hrát (vhodná a nevhodná místa ke hře). Na čem se ještě jezdí (in-line brusle, skateboard, koloběžka; ochrana - přilba a chrániče).
- V. Přecházení: Přecházení silnice bez přechodu, přecházení silnice po přechodu, přecházení silnice po přechodu se světelnými signály.
- VI. Cestování: jízda autem (pravidla bezpečné jízdy – autosedačka a zádržné systémy, výstup a nástup). Cesta dopravními prostředky (základní pravidla cestování, nástup a výstup, chování za jízdy). Vztahy mezi cestujícími v autě, v hromadných prostředcích. Prolínající téma - cesta do školy. Cesta do školy (pravidla bezpečné cesty do školy, konkrétní situace a nebezpečí). Poslouchej, dívej se, přemýšlej (vnímání všemi smysly a chápání souvislostí).

3. ROČNÍK

Cíl výuky v daném ročníku: rozvíjet schopnost uvědomovat si rizika a nebezpečí v silničním provozu, vnímat okolní dění všemi smysly a učit se vyvozovat správné závěry pro bezpečné chování; uvědomovat si ostatní účastníky provozu, zejména v roli chodce.

Dílčí výstupy (RVP):

Žák:

- a) reaguje v roli chodce na ostatní účastníky SP;*
- b) používá reflexní doplňky a zná jejich dopad;*
- c) v modelových situacích využívá osvojená pravidla chování na stezkách pro chodce, v obytné zóně;*
- d) rozeznává vybrané značky;*
- e) bezpečně překonává silnici se světelnými signály, přejde mezi zaparkovanými vozy a silnici s více jízdními pruhy;*
- f) ovládá pravidla jízdy na bruslích a koloběžce a využívá je;*
- g) v modelových situacích a při akcích školy uplatňuje bezpečné chování v dopravních prostředcích a na zastávkách.*

Učivo:

Chodec:

I. Na chodníku: pravidla chůze po chodníku (co se smí a nesmí na chodníku). Kdo je chodec (brusle, koloběžka, apod.). Nebezpečí a nebezpečné chování (vztahy mezi účastníky na stezkách). Značky (Stezka pro chodce, Zákaz vstupu chodců, Chodník uzavřen).

II. Silnice: pravidla chůze po silnici (pravidla pro jednotlivce a skupiny, Vidět a být viděn – reflexní doplňky). Nebezpečí na silnici (vozidla s právem přednosti v jízdě, tramvaj). Značky (Zákaz vstupu chodců, Chodník uzavřen, Silnice pro motorová vozidla, Dálnice).

III. Místo pro hru: silnice a chodník (vhodná a nevhodná místa ke hře). Hřiště a cesta na něj. Obytná zóna a její pravidla. Na čem se ještě jezdí (in-line brusle, skateboard, koloběžka; ochrana - přilba a chrániče).

IV. Přecházení: přecházení silnice bez přechodu; přecházení silnice po přechodu; přecházení silnice s více pruhy; přecházení silnice po přechodu se světelnými signály. Přecházení mezi zaparkovanými vozy. Přecházení po přechodu s jízdním kolem.

V. Cestování autem: pravidla chování na parkovišti. Nástup a výstup; odpovídající místo k sezení; pravidla chování mezi cestujícími v autě; zádržné systémy – autosedačky a poutání.

VI. Cesta dopravními prostředky: druhy dopravních prostředků a jejich specifika. Pravidla chování na zastávce. Prolínající téma - cesta do školy. Poslouchej, dívej se, přemýšlej (souvislosti konkrétních situací; posouzení situace, včasné vyvození bezpečného chování, nalezení správného řešení).

4. ROČNÍK

Cíl výuky v daném ročníku: být zodpovědný za svoje chování, uvědomovat si rizika a vztahy mezi všemi účastníky silničního provozu; hledat řešení krizových situací; zejména v roli cyklisty; vnímat všemi smysly, zhodnotit a zpracovat získané informace a vyvodit z nich správné závěry pro bezpečnou cestu.

Dílčí výstupy (RVP):

Žák:

- a) popíše výbavu cyklisty a jízdního kola k bezpečné jízdě;*
- b) zná způsob a pravidla bezpečné jízdy na jízdním kole;*
- c) (při vhodných podmínkách školy) prokáže bezpečný pohyb na kole (na silnici, na stezkách i v terénu), chová se ohleduplně k ostatním účastníkům silničního provozu; bezpečně překoná s kolem silnici a zvládá základní manévry cyklisty;*
- d) vybere bezpečné místo pro pohyb na kole;*
- e) jako cyklista správně používá reflexní i ostatní doplňky a výbavu kola;*
- f) rozeznává vybrané značky;*
- g) naplánuje jednoduchý cyklistický výlet, včetně cesty dopravními prostředky; posoudí rizika cesty;*
- h) v modelových situacích prokáže znalost chování v krizové situaci.*

Učivo:

Cyklista:

I. Výbava jízdního kola a cyklisty: povinná a doporučená výbava jízdního kola a cyklisty (přilba, její funkce a použití; reflexní doplňky a ostatní doplňky pro bezpečnou jízdu). Odpovědnost cyklisty a vztahy mezi účastníky silničního provozu.

II. Způsob jízdy na jízdním kole: technika jízdy; přeprava zavazadel.

III. Bezpečná cesta: místa pro jízdu na kole (stezky pro cyklisty, obytná zóna).

IV. Cyklista na silnici: problematika silnice z pohledu cyklisty a značení (základní pravidla bezpečné jízdy na silnici, jízda za snížené viditelnosti a zhoršených podmínek). Znamení, zastavování, odbočování, předjíždění a objíždění. Vedení kola, vyjíždění do silnice. Přecházení s kolem bez přechodu a po přechodu. Kde si hrát (vhodná a nevhodná místa ke hře). Značky.

V. Cyklista na křižovatce: druhy křižovatek a kruhový objezd (zásady přednosti v jízdě, odbočování). Vztahy mezi účastníky silničního provozu.

VI. Rodinný cyklistický výlet: plánování trasy a výbava na cestu. Cyklista v dopravních prostředcích. Způsob jízdy ve skupině (zásady ohleduplnosti k ostatním účastníkům silničního provozu).

VII. V ohrožení: zásady správného chování v krizové situaci (možnosti krizových situací, jejich řešení, důležitá spojení). Prolínající téma - cesta do školy. Poslouchej, dívej se, přemýšlej (souvislosti konkrétních situací, posouzení situace, včasné vyvození bezpečného chování, nalezení správného řešení).

5. ROČNÍK

Cíl výuky v daném ročníku: upevňovat a rozvíjet získané vědomosti, dovednosti a návyky účastníka silničního provozu-chodce i cyklisty; poznávat vztahy mezi všemi účastníky, uvědomovat si je, učit se bezpečnému chování i v krizových situacích; seznámit se s první předlékařskou pomocí.

Dílčí výstupy (RVP):

Žák:

a) bezpečně ovládá pravidla chodce i cyklisty;

b) rozeznává další dopravní značky;

- c) poznává vztahy účastníků silničního provozu;
- d) odhadne dopravní situaci, její nebezpečí a vyvodí správné řešení; snaží se zachovat adekvátně situaci;
- e) zná ohleduplné chování a osvojuje si ho;
- f) snaží se předcházet nebezpečí s ohledem na sebe i ostatní účastníky silničního provozu.

Učivo:

Souhrnné znalosti a dovednosti z oblasti bezpečnosti chodce a cyklisty:

I. Na chodníku: shrnutí pravidel bezpečného a ohleduplného chování na chodníku

Vztahy mezi účastníky silničního provozu.

II. Výbava jízdního kola a cyklisty: potřeba správné výbavy jízdního kola a cyklisty (reflexní doplňky a ostatní doplňky pro bezpečnou jízdu). Odpovědnost cyklisty a vztahy mezi účastníky silničního provozu.

III. Chodec a cyklista na silnici: shrnutí pravidel bezpečného a ohleduplného chování při pohybu na silnici. Pravidla chůze po silnici pro skupiny i jednotlivce. Pravidla jízdy za snížené viditelnosti. Základní pravidla bezpečné jízdy na silnici (bezpečné manévry cyklisty na silnici). Pravidla pohybu za snížené viditelnosti a zhoršených podmínek.

IV. Bezpečná jízda: technika jízdy. Pravidla jízdy po stezkách a mimo silnici.

V. Cyklista na křižovatce: pravidla pro bezpečné překonání křižovatky. Vztahy mezi účastníky silničního provozu.

VI. Volný čas a sportovní aktivity: druhy volnočasových aktivit souvisejících se silničním provozem a dodržování pravidel (vhodné a nevhodné lokality k uskutečnění aktivit, konkretizace aktivit podle lokality ZŠ a obce).

VII. Přecházení silnice: shrnutí základních pravidel překonání silnice ve městě i mimo něj (vztahy mezi účastníky silničního provozu).

VIII. Cesta dopravními prostředky: shrnutí základních pravidel bezpečnosti při cestování dopravními prostředky. Pravidla při jízdě autem (zádržné systémy). Vztahy mezi cestujícími a účastníky hromadné dopravy.

IX. Prázdniny: zásady bezpečného chování v době volna a cestování (specifika lokality bydliště a obce pro trávení dnů volna).

X. *Nebezpečí: krizové situace (možnosti, jejich řešení, důležitá spojení). Prolínající téma - cesta do školy. Dopravní značky (odpovídající značky pro jednotlivé celky). V Silničním provozu nejsi sám (vnímání tématu v souvislostech zejména vztažených k dané situaci, řešení situací, sociální pohled, hledisko sounáležitosti, spolupráce).*

Výstupy na konci 1. stupně

Co by měl žák ovládat po ukončení 5. ročníku ZŠ. Dovednosti žáků jsou rozděleny podle tematických okruhů – chodec, cyklista.

Chodec

Žák:

- a) rozezná účastníky silničního provozu a vztahy mezi nimi;*
- b) pozná nebezpečné situace a způsoby jejich řešení;*
- c) zvládá pravidla chůze po chodníku a stezkách a uplatňuje je (při akcích školy);*
- d) uplatňuje bezpečné chování při chůzi po silnici;*
- e) používá reflexní doplňky pro svou dobrou viditelnost;*
- f) bezpečně přechází u (bez přechodu, s přechodem, se světelnými signály, přes dvojpruh);*
- g) bezpečně cestuje v hromadných dopravních prostředcích, chová se s respektem k ostatním cestujícím;*
- h) bezpečně cestuje autem, při jízdě v autě používá autosedačku a zádržný systém, zná význam a techniku poutání;*
- i) rozeznává a využívá bezpečná místa pro hru, uplatňuje bezpečnou jízdu na in-linech, koloběžce atd.;*
- j) vnímá dopravní situaci všemi smysly, vyhodnotí ji a vyvodí správné závěry;*
- k) žák zná dopravní značky a jejich význam: (Stezka pro chodce – Stezka pro chodce a cyklisty – Stezka pro cyklisty – Podchod nebo nadchod Přejod pro chodce – Pozor, přechod pro chodce – Pěší zóna – Obytná zóna – Dej přednost v jízdě – Stop, dej přednost v jízdě – Železniční přejezd – Zákaz vjezdu všech vozidel – Zákaz vstupu chodců–semafony pro chodce a řidiče).*

Cyklista:

- a) popíše výbavu jízdního kola a její funkci;*
- b) charakterizuje postavení cyklisty v silničním provozu;*

- c) *zvládá základní techniku jízdy na kole (pokud jsou vhodné podmínky pro nácvik), zvládá základní manévry (změnu směru jízdy, odbočování, předjíždění, objíždění, otáčení, výjezd na silnici);*
- d) *volí bezpečnou trasu jízdy (zvládá jízdu přes křižovatku, včetně jízdy po kruhovém objezdu, včetně situací s dalšími účastníky provozu);*
- e) *vnímá dopravní situaci všemi smysly (vyhodnotí ji a vyvodí správné závěry pro bezpečnou jízdu);*
- f) *ovládá základní postupy při předlékařské první pomoci;*
- g) *žák zná dopravní značky a jejich význam: (Dálnice – Jednosměrný provoz – Přikázaný směr jízdy vpravo – Hlavní pozemní komunikace. “*

2.4 Dopravní výchova na dopravních hřištích

Děti patří k nejohroženějším účastníkům silničního provozu. Než se nadějeme, tak začínají samy jezdit na kole, čímž aktivně vstupují do silničního provozu, kde na ně čeká série nebezpečí. Proto se dopravní výchova od roku 2013 ještě více začlenila do školních vzdělávacích programů a školy tak mají povinnost děti učit, jak se bezpečně pohybovat v provozu. Nejvhodnějším místem, kde je možné praktikovat dopravní výchovu, jsou nepochybně dopravní hřiště. V České republice se jich v současné době nachází více než 160. Máme tak jednu z nejrozvinutějších sítí dopravních hřišť v Evropě (BESIP, Dětská dopravní hřiště, 2012). Zábavnou formou se tak děti mohou učit, jak se správně pohybovat v běžném provozu na pozemních komunikacích, testují zde své znalosti a nakonec zde mohou získat třeba i průkaz pro malé cyklisty. Nejprve se děti učí teorii o dopravních značkách a základní pravidla silničního provozu. Znalost teorie je velmi důležitá a její znalost v dopravní výchově je nezbytným předpokladem a podmínkou navazujícího praktického výcviku, který se vykonává na dopravním hřišti. Děti si tak odnesou více vědomostí a dovedností, než kdyby se učily ve škole v lavici. Prostřednictvím výcviku si postupně přivykají na dopravní ruch. Děti získávají potřebnou jistotu pro samostatný pohyb ve skutečném provozu. Je ale potřebné zabránit tomu, aby děti nenabýly pocitu suverenity. Dopravní hřiště není vyhrazené jen pro děti ze základních škol, ale jsou vhodné i pro mateřské školy a další organizace pracující s dětmi jakéhokoliv věku. Mohou se zde ale pořádat například i projekty rozvoje dopravní výchovy do rodin, kde se tak vzdělávají děti a jejich rodiče (BESIP, Dětská dopravní hřiště, 2012. Límová, 2006, s. 23).

Organizace výcviku na dětských dopravních hřištích má, dle Límové (2006, s. 23), řadu výhod:

- a) *„Lze procvičovat všechny prvky příslušných ustanovení pravidel provozu na pozemních komunikacích.*
- b) *Je možno procvičovat pouze jeden prvek nebo pravidlo.*
- c) *Cvičení je nejvěrnějším odrazem situací vznikajících v provozu na pozemních komunikacích (lze například vytvořit i dopravní nehodu a rozebrat ji do všech podrobností).*
- d) *Potřebné cviky a situace lze opakovat tak dlouho, dokud není splněn záměr výcviku.*
- e) *Učitel má možnost individuálního přístupu k žákům.*
- f) *Je možné ihned opravovat všechny chyby, kterých se děti dopustí.*
- g) *Pro děti je tato forma práce přitažlivá a i když se jedná o výcvik přísně podřízený zásadám ukázněnosti, děti ho chápou jako hru.“*

Výcvik na dopravním hřišti se neobejde bez učitele, který by měl mít správný vztah k dopravní výchově. Pokud není učitel k výuce dopravní výchovy odborně dobře připraven, tak ani sebelepší učební osnovy a systém výuky nezaznamenají samy o sobě žádný přínos. Je proto nutností seznámit učitele s principy dopravní výchovy, s cíli a úkoly pro jednotlivé věkové stupně a umožnit získat takové teoretické a praktické minimum, aby obsah a metody práce ovládali. Na dopravním hřišti má učitel upozornit děti na všechny chyby, kterých se dopustí, aby nedošlo k vytvoření špatných návyků a k mnoha konfliktním situacím ve skutečném provozu (Límová, 2006, s. 23–24).

Učitel na dopravním hřišti musí dle Límové (2006, s. 24):

- a) *„Znát podmínky výcvikových prostor a možnosti, které mu skýtají. Měl by mít k dispozici podrobný plánec výcvikových prostor s vyznačením umístění dopravních značek a možností jejich obměny.*
- b) *Být seznámen s vybavením hřiště pro potřeby výcviku, zejména vědět, kolik a jaké dopravní prostředky bude mít k dispozici.*
- c) *Předem informovat děti o plánované návštěvě dětského dopravního hřiště a v potřebném rozsahu zajistit nejen jejich teoretickou, ale i praktickou přípravu (především v hodinách tělesné výchovy).*

- d) *Předem zvolit obsah a organizaci průběhu celé doby věnované návštěvě dětského dopravního hřiště a stanovit přesné metodické postupy jednotlivých částí návštěvy hřiště.*
- e) *Mít pevně stanovený obsah výcviku, tzn. vědět, která cvičení bude realizovat.*
- f) *Vědět zda, kolik a které osoby s ním budou při výcviku spolupracovat, popř. si podle potřeby zajistit další pomocníky. Je třeba, aby tyto osoby byly předem seznámeny se svými úkoly vyplývajícími ze stanoveného obsahu výcviku.“*

3 DOPRAVNÍ NEHODOVOST

Zdraví, to je to nejcennější, čím člověk disponuje. Zdraví nám umožňuje vydávat v produktivním věku maximum ze svého fyzického nebo psychického potenciálu a vytvářet hodnoty, které obohacují nás samotné i okolní svět. Tato idylická harmonie končí, stane-li se člověk původcem nebo obětí dopravní nehody. Za všechno může okamžik vteřiny. Dopravní nehody jsou důsledkem nedostatků v chování a chyb v rozhodovacích pochodech. V mnoha případech je lze předvídat, a proto se jim dá předcházet. Základním prvkem snížení úrazů zvláště u dětí je vytvoření bezpečného prostředí a racionálního systému dopravní výchovy na bázi výchovy školní (Stojan, 2007, s. 4, 6).

Podle WHO (World Health Organization, Road traffic injuries, 2015) přibližně 1,25 milionu lidí zemře každý rok na světových silnicích a mezi 20 a 50 miliony lidí je zraněných. Více než 3 400 lidí umírá na světových silnicích každý den. Děti, chodci, cyklisté a starší lidé patří mezi nejzranitelnější účastníky silničního provozu. Mladí lidé ve věku mezi 15 a 44 lety tvoří 59 % všech úmrtí na světě v silničním provozu. Tento soubor prezentuje data z globální zprávy o aktuálním stavu bezpečnosti silničního provozu 2013. Jedná se o druhý největší výzkum silničního provozu a poskytuje základnu pro opatření ke zvýšení bezpečnosti silničního provozu v letech 2011-2020. WHO spolupracuje s partnery (vládními i nevládními) po celém světě s cílem předcházení úrazům v silničním provozu a prosazování osvědčených postupů v souvislosti s řešením hlavních rizikových faktorů chování, jimiž jsou:

- vysoká rychlost;
- řízení pod vlivem alkoholu;
- nepoužívání motocyklové přilby;
- nepoužívání bezpečnostních pásů;
- nepoužívání dětských zádržných systémů.

Bylo zjištěno (World Health Organization, Road traffic injuries, 2015), že k 90 % světových úmrtí na silnicích dochází v zemích s nízkými a středními příjmy, ačkoli tyto země mají přibližně polovinu světových vozidel.

Kdo je ohrožen?

- lidé ve věku mezi 15 a 44 roky tvoří 48 % celosvětových úmrtí v silničním provozu;
- muži mají větší šanci zapojit se v silničním provozu do dopravních nehod než ženy. Muži tvoří tři čtvrtiny (73 %) všech úmrtí v silničním provozu. U mladých mužů je ve věku do 25 let téměř 3krát vyšší pravděpodobnost být zabit při autonehodě než u mladých žen.

Rizikové faktory:

- V silniční dopravě lze předcházet zraněním. Vlády musí přijmout opatření k řešení bezpečnosti silničního provozu holistickým způsobem, který vyžaduje účast různých odvětví (doprava, policie, zdraví, vzdělávání), a který řeší bezpečnost silnic, vozidel a samotných účastníků silničního provozu.
- Navrhování bezpečnější infrastruktury a začlenění bezpečnosti silničního provozu do funkce územního a dopravního plánování; zlepšování bezpečnostních prvků vozidel. Intervence, které se zaměřují na chování účastníků silničního provozu, jsou stejně důležité, jako jsou nastavování a prosazování právních předpisů týkajících se klíčových rizikových faktorů, a zvyšování veřejného povědomí.

Klíčové rizikové faktory:

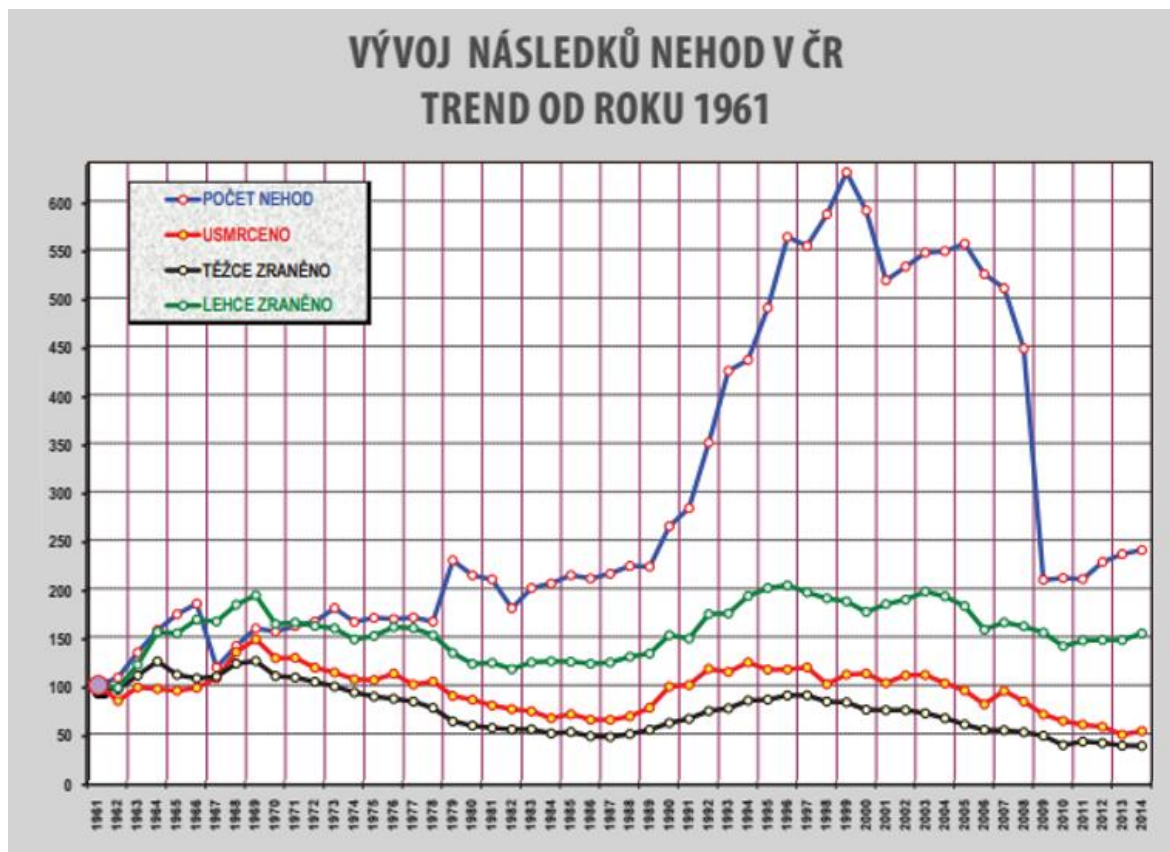
- Vysoká rychlost: zvýšení průměrné rychlosti je přímo závislé na pravděpodobnosti havárie.
- Řízením pod vlivem alkoholu se zvyšuje riziko vzniku havárie a pravděpodobnost smrti nebo vážného zranění. Prosazování kontrol namátkových dechových zkoušek může vést ke snížení dopravních nehod souvisejících s alkoholem o 20 %. Mladí a začínající řidiči jsou předmětem zvýšeného rizika nehod silničního provozu, pokud jsou pod vlivem alkoholu, ve srovnání se staršími a zkušenějšími řidiči.
- Nepoužívání motocyklové helmy: nošení motocyklové helmy může snížit riziko úmrtí téměř o 40 %, a riziko vážného poranění o více než 70 %.
- Bezpečnostní pásy a dětské zádržné systémy: zapnutý bezpečnostní pás snižuje riziko úmrtí na předním sedadle o 40-50 % a cestujících na zadních sedadlech v rozsahu od 25 do 75 %. Pokud jsou správně používány dětské zádržné systémy, mohou snížit počet úmrtí u kojenců přibližně o 70 %.

- Používání mobilních telefonů při řízení: řidič, používající mobilní telefon, má pomalejší reakční čas (zejména při brždění, ale také pomalejší reakci na dopravní signalizaci) a zhoršenou schopnost udržet se ve správném jízdním pruhu.

Cílem Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011–2020 (dále jen NSBSP 2020, 2011) je dosáhnout v porovnání s rokem 2009 pokles počtu usmrcených na úroveň průměru zemí Evropské unie (tj. cca o 60 %) a počtu těžce zraněných o 40 %. V roce 2020 by tak nemělo být usmrceno více než 333 osob a těžce zraněno 2 122 osob (Oddělení BESIP-Ministerstvo dopravy, 2014, s. 8).

Podíváme-li se na rok 2014, tak dle Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky (2015, s. 5) byl počet usmrcených osob v roce 2014 druhý nejnižší od roku 1961 (Graf 1), což je velmi pozitivní zpráva. Zastavil se tím pokles počtu usmrcených osob, který trval permanentně již od roku 2008. Negativní zprávou roku 2014 je především, že na komunikacích zemřelo o 6 dětí více než za rok 2013 (celkem 14 do 24 hodin po nehodě a další 2 po více jak 24 hodinách), v roce 2013 to bylo celkem 8 dětí: všechny do 24 hodin po nehodě. Pozitivně hodnotit můžeme naproti tomu vývoj následků v kategorii chodec (pokles o 22 usmrcených), snížení celkového počtu usmrcených (o 26 osob) při druhu nehody srážka s chodcem a nejmenší počet usmrcených o prázdninách od roku 1990.

Policie České republiky v roce 2014 šetřila 85 859 nehod, při kterých bylo 629 osob usmrceno, těžce zraněno bylo 2 762 osob a 23 655 osob bylo lehce zraněno. Vývoj následků nehod v ČR od roku 1961 je vyobrazen v následujícím Grafu 1.

Graf 1 Vývoj následků nehod v ČR, trend od roku 1961 (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 5)

Doprava také negativně ovlivňuje život a zdraví člověka, a to nejen samotnými nehodami, ale také škodami způsobenými zatěžováním životního prostředí hlukem, prachem a plynnými a pevnými exhalacemi. Tímto problémem dopravních nehod a jejich primárním i následným vlivem na zdraví se zabývá Světová zdravotnická organizace se sídlem v Ženevě. Její přístup k této problematice je založen na přesné identifikaci důvodů (příčin), které vedou k nehodám, a na přesné identifikaci preventivních opatření, která nebezpečí eliminují.

Už v roce 2004 byly ve studii Světové zdravotnické organizace s názvem *World report on road traffic injury prevention* (World Health Organization, 2004) vytipované příčiny a preventivní opatření vůči dopravní nehodovosti uspořádány do čtyř skupin. První se vztahuje ke zdravotnímu ohrožení účastného jedince a další tři k preventivním opatřením a opatřením redukujícím následky. Snížení nebezpečí vyplývajícího ze silničního provozu lze dosáhnout podle Světové zdravotnické organizace v první řadě pomocí racionální urbanistiky, tak, aby byly eliminovány zbytečně velké vzdálenosti. Budou-li školy, zaměstnání, nákupy a sportovní centra dosažitelné pěší chůzí, klesne intenzita místní

dopravy na nezbytné minimum a k jejímu zklidnění přispějí pěší zóny. K poznatkům, z hlediska využití v dopravní výchově dětí spíše okrajovým, patří návrhy na zmenšení potenciálních možností vzniku dopravních nehod technickými opatřeními, stavbou oddělených komunikací pro různé druhy uživatelů podle jejich rychlosti a směru a zlepšením lokálního osvětlení (viditelnost dopravních značek, vozidel a pěších, zejména dětí, ve dne i v noci). Jasnou prioritou by mělo být „vidět a být viděn“. Křoviny kolem přechodů pro chodce by měly být odstraněny, zvláště pak u škol a na frekventovaných a nepřehledných místech. Zejména při střetu s chodcem je rychlost vozidel kritickým faktorem následků nehod. Prokázalo se, že stoupne-li rychlost vozu z 50 km/h na 80 km/h, zvýší se pravděpodobnost, že výsledkem nehody bude usmrcení chodce, osmkrát. Poslední část studie Světové zdravotnické organizace obsahuje návrhy k opatřením, jež by mohla vést ke snížení důsledků dopravních nehod apelováním na výrobce vozidel minimalizovat pravděpodobnost jejich požáru při nehodě, usnadnit možnost úniku všech cestujících z havarovaného vozidla nebo zpřístupnit cesty jejich zachráncům. Část studie se také týká zdravotnického personálu a jejich speciálního výcviku na specifická zranění při dopravních nehodách. Pro dopravní výchovu má veliký význam skupina požadavků na trénink první pomoci, systematický trénink pěstování psychické odolnosti dětí a mládeže vůči stresovým vjemům a prohlubování schopností reagovat v kritických situacích bez paniky. Bezpochybně je i důležitá znalost telefonních čísel pro přivolání potřebné pomoci zdravotníků, policistů a hasičů a správný postup při telefonování (Stojan, 2007, s. 6-8).

Řešením konfliktu mezi intenzivní dopravou a požadavkem ochrany zdraví a životů se zabývá mnoho na sobě nezávislých projektů. Světová zdravotnická organizace má vizi, kterou uvádí v dokumentu *World report on road traffic injury prevention* (World Health Organization, 2004), která se přiklání k vytvoření speciální instituce, vybavené nejvýše kvalifikovanými profesionály, nezávislé na subjektech, s nimiž by mohl nastat střet zájmů a koordinující společné úsilí o humanizaci dopravy. Těžištěm jejich koordinované činnosti je dosažení takové úrovně dopravy, která je funkční ve směru šetrnosti a ohleduplnosti k životnímu prostředí a k účastníkům dopravy. Slouží k eliminaci dopravních nehod. A zaměřuje se na mladou generaci a děti předškolního a školního věku. Takovou instituci by měly tvořit zejména:

- „ministerstva dopravy, školství, zdravotnictví, vnitra, spravedlnosti, životního prostředí;

- *místní správa obcí a měst – odbory plánování, rozvoje, zdravotnictví, školství a policie;*
- *vysoké školy a výzkumné instituce, zabývající se dopravou a dopravní výchovou;*
- *právnícké, zdravotnické a pedagogické profesní komory;*
- *asociace dopravců, dopravních organizací a pojišťovny;*
- *výrobci vozidel a instituce schvalující způsobilost vozidel do provozu;*
- *subjekty se specifickým právem vlivu rozhodování v oblasti dopravní bezpečnosti: učitelské sbory, rodičovská sdružení aj. (Stojan, 2007, s. 8)*

3.1 Dopravní nehodovost dětí

„Dopravní nehoda je nežádoucí závažný průvodní jev dopravy, způsobující sociální, zdravotní, ekonomické a etické škody, v části případů nenahraditelné. Jejich původ pochází většinou z náhodné kombinace rizikových faktorů, především z chyb v rozhodnutí anebo vinou nežádoucího momentálního chování lidského činitele, nastalé v danou chvíli a na daném místě, většinou se spolupřítomnou závadou na tělese komunikace či jejího vybavení, při selhání funkce některé součásti dopravního prostředku, následkem porušení pravidel organizace nebo závadou na signalizaci dopravy, souhrou nepříznivých klimatických podmínek se zhoršením jízdních vlastností vozidla atd.“ (Stojan, 2007, s. 9).

Jako jeden z nejzávažnějších problémů bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích v ČR je chápán počet usmrcených zranitelných účastníků silničního provozu. Chodci a cyklisté tvoří 30 % obětí v silničním provozu a tento podíl se nedaří snižovat. Jednou z hlavních priorit dopravní politiky Ministerstva dopravy ČR je zvýšení ochrany dětí a žáků na pozemních komunikacích, věnují této problematice mimořádnou pozornost, stejně tomu tak je i u dalších subjektů, včetně nevládních organizací (Metodický portál RVP).

Nejvíce ohroženou věkovou kategorií účastníků silničního provozu jsou děti, jelikož vnímají provoz na pozemních komunikacích jinak než dospělí. Děti jsou také nejsnáze ovlivnitelnou skupinou, kde platí ono známé „*Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš*“ (Votruba, 2001, s. 5).

Základní poznatky statistických ukazatelů dětí, ve věkové kategorii 0–14 let, ukazují, že od vzniku samostatné České republiky do konce roku 2013 bylo na pozemních komunikacích v České republice usmrceno 719 dětí. Nejtragičtějším rokem, z pohledu

dětí, byl rok 1994, kdy bylo usmrceno 75 osob, naopak nejméně dětí (8) bylo usmrceno v roce 2013. Na celkovém počtu usmrcených osob v období 1993–2012 činil podíl dětí 3,03 %, což znamená, že zhruba každá 33. usmrcená osoba byla dítě. V Evropské unii bylo ve věkové kategorii 0-14 let usmrceno 2,4 osob na 1 milion obyvatel, v České republice to bylo 1,3 (oddělení BESIP-Ministerstvo dopravy, 2014, s. 4).

Většina dopravních nehod u dětí vzniká v důsledku nepozornosti, tedy z neochoty se soustředit na dopravní podněty a nikoli z jejich neznalosti nebo neschopnosti je vnímat. Je třeba mít na mysli, že rozvoj schopnosti koncentrace podléhá vývojovým zákonitostem a zřejmě i sebelepší nacvičování nemůže překonat vlivy těchto zákonitostí (Límová, 2006, s. 18).

Základní mechanismus udržení pozornosti sice funguje již od narození, ale v závislosti na zrání mozku se dále rozvíjí. Fungování pozornosti se zlepšuje s narůstáním četnosti synaptických spojení v různých oblastech mozku. Dětem se mozek teprve vyvíjí (Vágnerová, 2012, s. 87).

Děti si rády hrají, ke hře patří spontánnost a impulzivnost, při hře děti myslí především na svou hru a nikoliv na provoz. Pro hrající dítě je přímo nemožné dávat současně pozor na hračku a na dopravní situaci. Upadne-li dítěti hračka na silnici, je pro něj nejdůležitější ztráta, pak možnost znovu ji získat a pouze ojediněle nebezpečí, které je s jeho jednáním spojené. S tím by měli být seznámeni nejen pedagogové, kteří děti přímo vychovávají, ale každý, kdo může v důsledku neznalosti dětské psychiky dítěti ublížit svým jednáním. (Límová, 2006, s. 18–19). „*Proto vrátíme-li se k tvrzení, že většina dopravních nehod je způsobena nepozorností, můžeme s tím sice souhlasit, ale zároveň vnést otázku, či nepozornost to byla, zda skutečně jen dítěte, nebo i dospělého, který dětské jednání správně nezhodnotil*“ (Límová, 2006, s. 19).

Děti jsou v dopravě jako aktivní i pasivní účastníci postihováni nehodami velmi často a s neúměrně těžkými následky. Dopravní ruch je čím dál hustší, proto je pro děti stále obtížnější posoudit správně v každém okamžiku všechny složité situace, které nastávají, a vhodnou reakcí se vyhnout všem nástrahám a hrozícím nebezpečím. Klasické dětství dřívější doby se v průběhu let mění na interakci se složitým životním prostředím a podmínkami, projevujícími se neschopností soustředit se, zvýšením motorického neklidu, agresivity, či ztráty sebekontroly způsobenou psychickým přetížením podněty, hlukem a kumulací nebezpečí v souvislosti s dopravním provozem (Límová, 2006, s. 22).

Jedním z mnoha faktorů, které činí děti v provozu značně zranitelné, je jejich omezený rozhled, daný jejich výškou. Provoz na pozemních komunikacích přináší nepřetržitě obrovské množství podnětů. Děti nemají tak vycvičené smysly ani dostatek zkušeností, aby mohly a uměly správně reagovat. Tento fakt by měli vědět i řidiči, kteří děti na komunikacích potkávají (Votruba, 2001, s. 7).

3.2 Nehody podle zavinění

V následující tabulce je přehled o počtech nehod a počtech usmrcených osob podle sledovaných viníků. Je zde popsán podíl na celkovém počtu nehod, resp. počtu usmrcených osob, v roce 2014.

V tabulce si můžeme všimnout, že nejvíce nehod zavinili řidiči motorového vozidla (72 845 nehod), na druhém místě je zvěř (7 846 nehod). Na třetím místě jsou řidiči nemotorového vozidla (2 737 nehod), z toho dětmi je zaviněno 273 nehod. I chodci jsou viníci dopravních nehod (1 226 nehod), z toho dětmi 441 nehod. Je velmi důležité upozornit děti na pravidla silničního provozu a na bezpečnost. Edukace dětí by měla probíhat zároveň v domácím prostředí a ve škole.

Tabulka 4 Přehled viníků a zavinění nehod (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 10)

VINÍK, ZAVINĚNÍ NEHODY; ROK 2014	Počet nehod	tj. % z celkové- ho počtu	Index	Počet usmrcených	tj. % z celkové- ho počtu	Rozdíl usmrce- ných s rokem 2013
Řidičem motorové- ho vozidla	72 845	84,8	100,6	582	92,5	54
Řidičem nemotoro- vého vozidla	2 737	3,2	108,6	30	4,8	3
Z toho dětmi	273	0,4	120,8	1	0	0
Chodcem	1 226	1,4	108,3	13	2,1	-9
Z toho dětmi	441	0,7	108,9	1	0	1
Jiným účastníkem	126	0,1	89,4	1	0,2	0
Závadou komuni- kace	233	0,3	45,2	0	0	0
Technickou záva- dou vozidla	467	0,5	100,6	2	0,3	2
Lesní, domácí zvěř	7 846	9,1	115,7	0	0	-3
Jiné zavinění	379	0,4	82,4	1	0,2	-1

3.2.1 Hlavní příčiny nehod zaviněné chodci

Chodci zavinili celkem 1 226 nehod (o 94 více proti roku 2013), při těchto nehodách zemřelo 13 osob (o 9 méně), těžce zraněno bylo 144 osob (o 22 osob méně) a lehce zraněno bylo 1 005 (o 112 více). Z celkového počtu nehod zaviněných chodci zavinily děti 441 nehodu (o 36 více), při kterých zemřela jedna osoba (nárůst o 1 osobu) a bylo zraněno 437 osob (o 36 více). V následující tabulce je vyobrazen rozdíl mezi nehodami zaviněné chodci v obci a mimo obec. Většina nehod 92,8 % zaviněných chodci se stala v obci (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 25).

Tabulka 5 *Nehody zaviněné chodci v obci a mimo obec (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 25)*

NEHODY ZAVINĚNÉ CHODCI V OBCI/MIMO OBEK V ROCE 2014	Počet nehod	relativní četnost (%)
V obci	1 138 nehod	92,8 %
Mimo obec	88 nehod	7,20 %

V níže uvedené tabulce jsou popsány hlavní příčiny nehod zaviněných chodci, včetně porovnání základních ukazatelů s rokem 2013. Nejtragičtější příčinou nehod zaviněných chodci v roce 2014 bylo neopatrné nebo náhlé vstoupení do vozovky z chodníku nebo krajnice – 564 nehod (nárůst o 53 nehod) a zahynuly při nich 3 osoby (pokles o 3 osoby) obci (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 28).

Tabulka 6 *Hlavní příčiny nehod zaviněných chodci (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 28)*

DRUH ZAVINĚNÍ CHODCE; ROK 2014	Počet nehod	Počet usmrcených	Rozdíl počet nehod s rokem 2013	Rozdíl počet usmrcených s rokem 2013
Jiné zavinění	133	1	7	-6
Správné, přiměřené	45	1	-17	1
Špatný odhad vzdálenosti a rychlosti vozidla	142	3	31	-1
Náhlé vstoupení do vozovky z chodníku apod.	564	3	53	-3

Náhlé vstoupení do vozovky z ostrůvku	60	3	14	0
Zmatené, zbrklé, nerozhodné jednání	100	1	11	-1
Náhlá změna směru chůze	43	1	-4	1
Náraz do vozidla z boku	134	0	1	0
Hra dětí na vozovce	5	0	-2	0

Chodci zavinili nejvíce nehod z důvodu přecházení mimo vyznačený přechod (474 nehod), při přecházení těsně před nebo za parkujícím vozidlem (90 nehod) a z důvodu vstupu do vozovky na signál STŮJ (82 nehod). Nejtragičtější dopad mají nehody, kdy chodec přechází mimo vyznačený přechod (4 usmrcení) a v případech chůze po dálnici apod. (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 29).

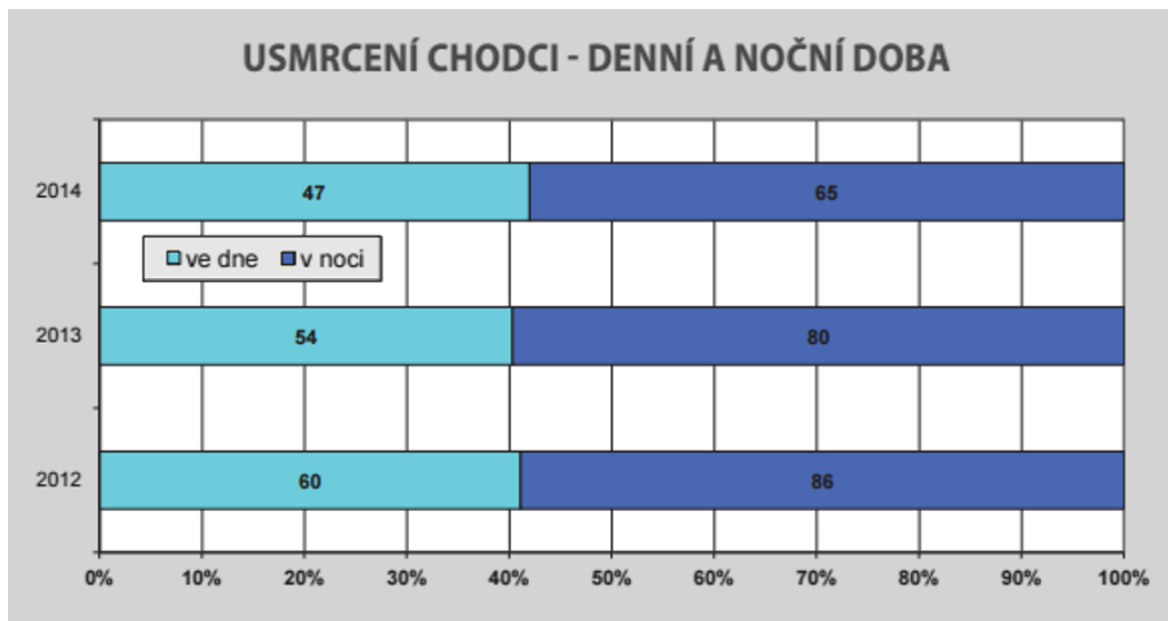
V následující tabulce je rozdělení nehod podle kategorie chodců (viníků nehod). Nejvíce nehod chodců zavinili muži a děti. V porovnání s rokem 2013 zavinili muži o 49 nehod více a děti o 34 nehod více. Z celkového počtu nehod s účastí chodců (3 700 nehod) si 33,1 % zavinili sami chodci a zbytek ostatní účastníci silničního provozu, ale na tyto nehody připadá 99 usmrcených chodců. (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 29).

Příčinou dopravních nehod je u dítěte, jako viníka dopravní nehody, zejména jejich špatná interpretace v reálném provozu. Moderní dopravní výchova by neměla být zužována pouze na znalost pravidel provozu na pozemních komunikacích, ale musí dítě upozornit na možné konfliktní situace v silničním provozu a na způsob, jak tato rizika minimalizovat (Národní koordinační centrum prevence úrazů, násilí a podpory bezpečnosti pro děti ve Fakultní nemocnici v Motole, 2013).

Tabulka 7 *Nehody podle kategorie chodce (viníka nehody). (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 29)*

KATEGORIE CHODCE; ROK 2014	Počet nehod	tj. %	Usmrceno	tj. %
Muž	468	38,2	7	53,8
Žena	249	20,3	5	38,5
Děti (do 15 let)	435	35,5	1	7,7
Skupina dětí	4	0,3	0	0
Jiná skupina	70	5,7	0	0
Celkem	1 226	100	13	100

Nyní se podíváme, kolik bylo při nehodách v roce 2014 usmrceno chodců. Celkem bylo usmrceno 112 chodců (o 22 méně než v roce 2013). Z uvedeného počtu usmrcených chodců připadá na noční nehody 65 usmrcených, tj. 58,04 % z počtu usmrcených chodců. V následujícím grafu je členění počtu usmrcených chodců podle denní a noční doby od roku 2012 do roku 2014.

Graf 2 *Usmrcení chodci v denní a noční době (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 25)*

Z grafu vyplývá, že nejvíce chodců bylo usmrceno v noční době. S cílem zvýšit bezpečnost byl zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu novelizován zákonem č. 48/2016 Sb. Změny vstupují v účinnost od 20. února 2016. V § 53 se doplňuje odstavec 9, který zní: „*Pohybuje-li se chodec mimo obec za snížené viditelnosti po krajnici nebo po okraji vozovky v místě, které není osvětleno veřejným osvětlením, je povinen mít na sobě prvky z retroreflexního materiálu umístěné tak, aby byly viditelné pro ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích*“ (Sbírka předpisů České republiky: Zákon č. 48/2016 Sb, 2016, § 53).

3.2.2 Hlavní příčiny nehod zaviněných řidiči nemotorových vozidel

V roce 2014 řidiči nemotorových vozidel zavinili 2 737 nehod (o 216 více než v roce 2013) a při jimi zaviněných nehodách zemřelo 30 osob (o 3 osoby více než v roce 2013), 284 bylo těžce zraněno (o 12 méně než v roce 2013) a 2 136 bylo lehce zraněno (o 159 osob více než v roce 2013).

Nejpočetnější skupinou této kategorie jsou cyklisté, kteří způsobili 2 591 nehod (o 194 více než v roce 2013) a zemřelo při nich 29 osob (o 4 více), 278 osob bylo těžce zraněno (o 18 méně) a 2 072 bylo lehce zraněno (o 154 více).

Přes 79 % nehod zavinili cyklisté v obcích. Na nehodách této kategorie se podílejí i děti, které zavinily 264 nehod (o 42 nehod více) a tyto nehody si vyžádaly 1 usmrcenou osobu (stejně jako v roce 2013) a 238 zraněných osob (o 41 osobu více). Cyklisté tvoří velkou většinu v této kategorii řidičů nemotorových vozidel, a proto uvádíme jejich hlavní příčiny nehod. Co do četnosti jednotlivých hlavních příčin nehod cyklistů je nesprávný způsob jízdy na první pozici (67 %), přes 19 % připadá na nedání přednosti v jízdě, více jak 13 % připadá na nepřiměřenou rychlost jízdy a necelého půl procenta na nesprávné předjíždění (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 20).

Tabulka 8 *Hlavní příčiny nehod zaviněných řidiči nemotorových vozidel (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 20)*

HLAVNÍ PŘÍČINA NEHODY; ROK 2014	Počet nehod	tj. %	Počet usmrcených	tj. %	Rozdíl usmrcených s rokem 2013
Nepřiměřená rychlost	12 783	17,5	241	41,3	32
Nesprávné předjíždění	1 517	2,1	33	5,7	10
Nedání přednosti	12 751	17,5	79	13,6	1
Nesprávný způsob jízdy	45 790	62,9	229	39,3	11

4 BESIP

Zkratka BESIP znamená bezpečnost silničního provozu (dále jen BESIP). BESIP je samostatné oddělení Ministerstva dopravy a hlavním koordinačním subjektem silničního provozu v České republice. Zároveň plní i funkci expertního orgánu v oblasti působení na lidského činitele. BESIP je garantem realizace a plnění Národní strategie bezpečnosti silničního provozu pro období 2011–2020, která si stanovila snížení počtu usmrcených osob v silničním provozu do roku 2020, na úroveň průměru států Evropské unie a současně snížení počtu těžce zraněných osob o 40 % oproti roku 2009 (BESIP, *Kdo jsme*, 2012).

Jednou z hlavních priorit dopravní politiky Ministerstva dopravy ČR je zvyšování ochrany života dětí v silničním provozu. Zaměřuje se na předávání teoretických i praktických dovedností. Významnou roli při budování hodnotového žebříčku dětí a mladých lidí hraje kvalitně pojatá dopravní výchova, která zásadně ovlivňuje postoje všech budoucích účastníků silničního provozu. Cílem BESIPU je, aby vznikl jednotný ucelený koncepční výukový materiál, který bude již v mateřských školách, a následně rozvíjen na základních a středních školách. Školy mohou zařadit dopravní výchovu prostřednictvím svého školního vzdělávacího programu do různých předmětů, například prvouky, nauky o světě, výchovy ke zdraví, rodinné výchovy atd. Ke zvýšení účinnosti dopravní výchovy vyhláší Rada vlády České republiky celostátní programy pro bezpečnost silničního provozu. Jedním z nich je Tematický plán dopravní výchovy, který systematicky nastiňuje teoretickou a následně i praktickou výuku mladých cyklistů na dopravních hřištích. BESIP usiluje o co možná nejčtetnější zapojení škol a žáků 4. tříd do výuky dopravní výchovy na dětských dopravních hřištích. Dopravní výchova se skládá

z pěti hodin teoretické výuky, kterou děti mohou absolvovat s lektorem dopravní výchovy přímo ve škole nebo na dopravním hřišti. Následuje dalších pět hodin věnovaných praktickému výcviku na dětském dopravním hřišti. Výcvik je zakončen zkouškou. Žákům, kteří prospějí, je udělen tzv. „Průkaz cyklisty“ (BESIP, *Dopravní výchova*, 2012).

4.1 Dopravní soutěž mladých cyklistů

Doplňkem dopravní výchovy jsou dopravní soutěže, které se stávají velmi oblíbenými. Dopravní soutěž mladých cyklistů je program pro začínající cyklisty. Každoročně ho

vyhlašují Rada vlády České republiky pro bezpečnost silničního provozu a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Policejním prezidiem, Českým červeným křížem, Ústředním automotoklubem České republiky a Autoklubem České republiky a další orgány a organizace.

Program je určen dětem starším 10 let, tedy žákům 4.–9. ročníků základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií, popřípadě dalších alternativních škol. V některých okresech a krajích se účastní žáci speciálních škol.

Program je rozdělen na dvě kategorie:

- 1. kategorie: 10–12 let
- 2. kategorie: 13–16 let

Cílem tohoto programu je přispívat ke zvýšení efektivity dopravní výchovy ve školách, ke správnému a bezpečnému chování dětí v silničním provozu a ke snižování dopravní nehodovosti. Kvalitní příprava dětí na tyto soutěže a účast v nich může znamenat významný přínos pro vztah dětí k motorismu, pro pochopení všech zákonitostí dopravy a dodržování partnerských vztahů v provozu na pozemních komunikacích. Záměrem programu je prohloubit a ověřit znalosti a dovednosti žáků v uplatňování pravidel silničního provozu pro cyklisty, v technice jízdy na kole a v dalších dovednostech nezbytných k bezpečné jízdě na kole.

Program se skládá z různých částí:

- test z teoretických znalostí pravidel silničního provozu;
- praktické uplatňování pravidel silničního provozu (jízda podle pravidel silničního provozu);
- praktické zvládnutí techniky jízdy na kole (jízda zručnosti);
- praktické nebo teoretické zvládnutí zásad první pomoci;
- práce s mapou (od krajského kola).

Základní kola programu probíhají ve školách. Zde jsou kola organizována většinou v jarních měsících. Nejlepší školní družstva postupují do okresních kol, ve větších okresech předchází okresnímu kolu okrskové kolo, jehož vítězové postupují do okresního kola. Vítězové okresních kol pokračují do krajských kol a ti úplně nejlepší do celostátního finále (BESIP. *Dopravní soutěž mladých cyklistů-Propozice a pokyny k organizaci platné od 1. 1. 2016, 2016*).

5 PROJEKTY PODPORUJÍCÍ DOPRAVNÍ VÝCHOVU

Zde jsou vypsány některé z kampaní, podporující dopravní výchovu a bezpečnost silničního provozu.

5.1 Bezpečná obec

„Bezpečná obec“ je projektem, kde jsou zapojeny obce do řešení bezpečnosti silničního provozu. Následky dopravních nehod v obci jsou velmi kritické, a proto je snahou vytvořit občanům a místní samosprávě co nejlepší podmínky k řešení problematiky bezpečnosti silničního provozu.

Cíle projektu jsou následující:

- *„zvýšení bezpečnosti silničního provozu v obcích, snížení počtu mrtvých a zraněných;*
- *informovat odpovědné osoby v obcích o stavu bezpečnosti silničního provozu v obcích a možnostech jejího zvýšení;*
- *zpřístupnit obcím informace o možných řešeních v oblasti BESIP;*
- *vzbudit zájem obcí o problematiku bezpečnosti silničního provozu;*
- *podpořit a pomoci při koordinaci spolupráce obcí v oblasti BESIP“ (BESIP. Bezpečná obec. Základní informace o projektu, 2012).*

5.2 Nemyslíš, zaplatíš!

Nemyslíš, zaplatíš! je největší celostátní kampaň Ministerstva dopravy. Zaměřuje se na nejčastější příčiny dopravních nehod, významně na věkovou skupinu řidičů do 25 let. Kampaň používá metodu, při které se snaží pomocí videí ovlivňovat chování negativním působením, respektive vyvoláváním negativních emocí. Ve videích jsou ukazovány nejrůznější situace, do kterých se může člověk při jízdě autem dostat, jestliže se nechová v souladu s dopravními pravidly. (BESIP. *Nemyslíš, zaplatíš!*, 2012).

5.3 Domluvme se!

Kampaň Domluvme se! je zaměřená na mladé řidiče, především proti jízdě pod vlivem alkoholu. Plán kampaně vychází z obdobných kampaní v zahraničí (například Designated Driver, EUROBOB, Captaine de Soiree). Již od roku 2006 organizují kampaň oddělení

BESIP Ministerstva dopravy, Iniciativa zodpovědných pivovarů Českého svazu pivovarů a sladoven a FÓRUM PSR.

„Pokud jedete za zábavou autem, domluvte se, kdo bude řídit a nebude pít alkohol“ je základním heslem propagovaným i frontmany skupin Divokej Bill, Tři sestry, Chinaski a Wanastowi Vjegy (BESIP, *Domluvme se!*, 2012).

5.4 Besip Team

Besip Team má za cíl oslovit veřejnost přímo na ulici a interaktivní formou předávat cenné informace z oblasti bezpečnosti silničního provozu. Návštěvníci si mohou vyzkoušet pomocí interaktivního simulátoru jízdu automobilem nebo na motocyklu bez rizika zranění. Děti si mohou pod odborným dohledem v praxi vyzkoušet znalost dopravních předpisů, projetím překážkové dráhy, na které si prověří svou jízdní zručnost nebo mohou využít mobilního dětského dopravního hřiště. Velice přitažlivou částí programu jsou tzv. „alkoholové brýle“ které věrně navozují pocit opilosti. Každý si tak může ověřit, jak se člověk chová pod vlivem alkoholu. Expozici doplňují zajímavé hry, soutěže a kvízy (BESIP. *Besip Team*, 2012).

5.5 The Action New Generation

The Action New Generation je multimediální divadelní představení, které je určené všem budoucím a začínajícím řidičům. The Action New Generation navazuje na velice úspěšný emotivní projekt The Action, který od své premiéry 10. 12. 2004 oslovil více jak 209 000 diváků při 511 reprízách v České republice i na Slovensku. Projekt realizuje občanské sdružení PERICULUM a je financován z Fondu zábrany škod vedeném Českou kanceláří pojistitelů. Finanční prostředky byly věnovány na léta 2015–2017. V roce 2015 se uskutečnily v každém kraji České republiky 3 představení, vždy během jednoho dne. Na roky 2016 a 2017 je každoročně plánováno 72 představení ve 24 městech 14 krajů.

Cílem projektu je:

- *„prevence rizikového chování uvedené cílové skupiny v silniční dopravě,*
- *prevence užívání alkoholu a jiných omamných látek před řízením motorových vozidel a během něj, zejména ve vazbě na předchozí návštěvu diskoték a nočních klubů,*

- *boj proti rychlé nebo nezodpovědné jízdě a důraz na používání bezpečnostních pásů*“ (The Action New Generation, Základní informace o projektu, 2015).

Představení, trvající kolem 60 minut, jsou bezplatná a organizována především pro studenty středních škol. Při představení se používají moderní komunikační prostředky srozumitelné teenagerům a mladým lidem. Prostřednictvím specifických uměleckých prostředků a dějových změn je divák vtažen do příběhu a emocí, které se odehrávají nejen v průběhu dopravní nehody, ale i po ní. Následně je seznámen s možnými dopady v podobě trvalého zdravotního postižení, které mohou provázet účastníky dopravní nehody po zbytek jejich života, ale i další osoby v jejím okolí.

„Forma preventivního působení, kterou používá projekt The Action New Generation, je velmi specifická. Nesnaží se poučovat o tom, jak se má účastník silničního provozu chovat. Účinkující neurčují divákům pravidla chování. Závěr si vytváří každý sám“ (The Action New Generation, Základní informace o projektu, 2015).

6 VÝUKOVÉ MATERIÁLY K DOPRAVNÍ VÝCHOVĚ PRO ŠKOLY I RODIČE

V této kapitole jsou vypsány příklady výukových materiálů, které mohou rodiče i učitelé, ve škole na 1. stupni základní školy, použít k podpoře a oživení výuky dopravní výchovy. K publikacím je přidán krátký popis.

- ADAMOVSKA, Marie. *Děti v dopravním provozu, aneb, O klukovi z počítače*. Praha: Rotag, 2004. ISBN 80-903175-3-7.
(Tato kniha je určena jako pomůcka pro preventivní výchovu dětí předškolního a nižšího školního věku a jejich ochranu před nebezpečnými situacemi v dopravním provozu. Kniha obsahuje i zvukovou nahrávku na CD. Krátké písňe dětem pomohou si zapamatovat důležitá dopravní pravidla. V knize jsou na konci každé kapitoly i otázky, sloužící k procvičení probrané problematiky.)
- BESIP. *Dopravní výchova pro 1. a 2. ročník ZŠ*. Studio Lines, 2007. Bez ISBN.
(Tento materiál rozdává BESIP do základních škol po České republice. Pomocí tohoto sešitu se děti naučí, jak se bezpečně pohybovat v silničním provozu. Tento sešit je zpracovaný zábavnou formou, obsahuje spoustu doplňovaček a úkolů. Celým sešitem děti doprovází kamarád Sloník. Cílem tohoto sešitu je přispět k bezpečnosti dětí v silničním provozu.)
- BESIP. *Na kole bez obav*. [DVD], Studio TV BoBr, 2010.
(Toto DVD obsahuje 13 dílů, věnovaných dopravním pravidlům a cyklistice.)
- BROM, Zdeněk, BESIP. *Dopravní výchova: učebnice pro 1.–5. ročník základní školy*. 1. vydání. Plzeň: Fraus, 2014. ISBN 978-80-7489-036-9.
(Tato publikace dopravní výchovy je určena pro žáky celého prvního stupně ZŠ a seznamuje žáky se základními pravidly chování v roli chodce, cyklisty a spolucestujícího v automobilu.)
- BROM, Zdeněk, BESIP. *Dopravní výchova, žákovské portfolio pro 1.–5. ročník základní školy*. Fraus, 2015. ISBN K 073.
(Portfolio obsahuje desky s pracovními aktivitami. Publikace klade důraz na prevenci úrazů, způsobených nekázní a neopatrností v silničním provozu.)
- BULACKIJ, Svjatoslav. *Červená! Žlutá! Zelená!*. Dubicko: INFOA, 2013. ISBN 978-80-7240-828-3.

(Přeloženo z ruštiny, kniha má podobu kartonových listů, zadní deska obsahuje zvukový modul na baterie. Při prohlížení barevných obrázků mohou děti stisknout tlačítko zvukového modulu s určitým symbolem, a tak si snadno zapamatují, jak se mají na ulici správně chovat.)

- CARSTENS, Birgitt. *Dopravní předpisy: hádanky a cvičení*. 1. české vyd. Praha: Svojtka & Co., 2010. ISBN 978-80-256-0011-5.

(Tato publikace obsahuje rozmanité úkoly, podporující zábavnou formou správné chování v dopravním provozu. Cíleně zaměřeno na schopnosti dětí předškolního věku a mladšího školního věku.)

- *Dávej pozor na auta: dopravní výchova pro 1.–2. třídu*. 1. vyd. Přeložila Blanka Mizerová. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004. ISBN 80-7200-418-2.

(Hlavní postava lišák Fridolín doprovází děti od šesti do osmi let. Úkoly dopravní výchovy, které jsou v tomto sešitě obsažené, nejsou těžké, jsou velice názorné a přitom zábavné. Děti se naučí rozeznávat dopravní značky a řešit dopravní situace tak, aby vždycky věděly, kdo má na silnici přednost.)

- *Dávej pozor na přechodu: dopravní výchova pro 3.–4. třídu*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004. ISBN 80-7200-484-0.

(Formou zábavného učení, společně s hlavní postavou knížky Benjámínem a jeho kamarády, si děti procvičí nejdůležitější dopravní značky. Kniha obsahuje různá cvičení dopravní výchovy. Cvičení nejsou těžká a děti se při nich určitě dobře pobaví.)

- FRAJEROVÁ, Lenka, BESIP. *Dopravní výchova-cyklista pro 4. ročník ZŠ*. Studio Lines, 2010. Bez ISBN.

(Tento výukový materiál se zaměřuje na oblast bezpečnosti chodců v silničním provozu. Materiál je doporučený pro práci pedagogů a dětí ve 4. ročníku ZŠ. Cílem učebnice je zvýšit gramotnost dětí v oblasti pohybu na pozemních komunikacích a vychovat v dětech správné přístupy a reakce, které povedou ke snížení nehodovosti. Zejména se tento materiál soustředí na používání jízdního kola a osvojení si pravidel, která se k této oblasti vztahují.)

- FRAJEROVÁ, Lenka, BESIP. *Dopravní výchova: chodec, pro 3. ročník ZŠ*. Studio Lines, 2009. Bez ISBN.

(Tento výukový materiál se zaměřuje na oblast bezpečnosti chodců v silničním provozu. Publikace obsahuje mnoho fotografií a textů, odpovídající reálným

situacím, se kterými se děti běžně setkávají. Učebnice umožňuje kolektivní, samostatnou i skupinovou práci žáků. Ve spodní části je na každé stránce shrnutí toho, co si mají děti ze stránky osvojit a zapamatovat. Jednotlivá témata uzavírá test, kterým si žáci ověří své vědomosti.)

- FRAJEROVÁ, Lenka, BESIP. *Dopravní výchova pro 5. ročník ZŠ*. Studio Lines, 2011. Bez ISBN.

(Učebnice je doporučena pro práci pedagogů a dětí v 5. ročníku, lze ji však použít i ve vyšších ročnících ZŠ. Učebnice pracuje převážně se zážitkovou pedagogikou a poslouží i jako materiál pro vytváření projektů. Cílem publikace je zvýšení gramotnosti v oblasti pohybu na pozemních komunikacích, osvojení si pravidel pro chodce a cyklisty a posouzení vzájemného chování chodců a cyklistů s ostatními účastníky silničního provozu.)

- FRAJEROVÁ, Lenka, BESIP. *Příručka dopravní výchovy pro pedagogy základních škol*. Studio Lines, 2012. Bez ISBN.

(Tato příručka slouží pedagogům jako vhodná pomůcka pro pedagogickou činnost, týkající se dopravní výchovy. Příručka je zaměřena na doporučené metody a formy práce, orientované na projektové vyučování a zážitkovou pedagogiku. Příručka je určena pro pedagogy obou stupňů ZŠ a uvádí přímé zařazení do učiva, výstupy i klíčové kompetence. Příručka obsahuje 27 listů, rozdělených na oblasti: chodec a cyklista.)

- HEINRICOVÁ, Jitka. *Bezpečná cesta do školy: [projekt pro dopravní výchovu dětí]*. Brno: Centrum dopravního výzkumu, 2006. ISBN 80-86502-32-5.
- HILAROVÁ, Dagmar. *Nastupovat, jedeme!* Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03795-0.

(Pomocí tohoto leporela se děti naučí poznávat druhy dopravy i dopravní značky.)

Hurá na kolo

- JENČKOVÁ, Eva. *Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. 2., upr. vyd. Hradec Králové: Tandem, 2014. ISBN 978-80-86901-26-8.
- KOZERA, Piotr. *Malý řidič: učím se dopravní značky: 2 hry*. 1. vyd. Čestlice: Rebo, 2012. Rebo dětem. ISBN 978-80-255-0689-9.

(Tato kniha se dá snadno rozložit, vzniknou tak dvě hrací plochy na deskové hry, v nichž jsou herní pokyny znázorněny dopravními značkami. Děti se tak snadno

naučí pohybovat v silničním provozu. Součástí knihy jsou i autíčka, která lze použít místo hracích figurek, a hrací kostka.)

- LOWIS, Dean. *Šupito: bezpečně v silničním provozu: pěšky, na kole nebo na kolečkových bruslích: dopravní výchova*. Praha: Mutabene, 2009. ISBN 978-80-86745-48-0.

(Kniha je určena dětem od pěti let. V knize najdeme vše od běžných dopravních pravidel a dopravních značek až k bezpečnostnímu oblečení a ochranným prvkům. Zábavné úkoly v této knize ukazují, prostřednictvím myšáka Šupita a jeho přátel, jak se správně připravit na účast v silničním provozu a upozorňují na základní dopravní pravidla.)

- NIELÄNDER, Peter. *Pozor, svítí červená!*. 1. vyd. V Praze: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03402-7.

(Tato publikace pro nejmenší děti reaguje na spoustu otázek. Jak bezpečně přejdu silnici? Kde se projdu zebře po zádech? Co mám dělat, abych byl dobře vidět i v noci?)

- ODVODY, Zuzana. *Dopravní výchova pro 1. stupeň ZŠ*. 1. vydání. Sokolov: MAS Sokolovsko o.p.s., 2015. ISBN 978-80-260-8093-0.

(Tato kniha byla vytvořena v rámci projektu dotovaného z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost „Můj životní styl a zdraví“ v oblasti podpory 1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání. „Projekt je financován z prostředků EU.“ Kniha obsahuje různé úkoly, které jsou velice názorné, nejsou těžké a děti se formou hry naučí rozeznávat dopravní značky a řešit nejrůznější situace v běžném silničním provozu.)

- POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Hravá autoškola*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4258-8.

(Touto pohádkovou knihou nás provází chlapec Jakub, který tráví prázdniny u svého dědečka. Dědeček chlapce na procházce městem učí dopravní předpisy. V kapitolách se dozvíme, kdo je například účastníkem silničního provozu, co to jsou zákazové a příkazové značky. Protože chce Kubík jezdit na kole, tak se v knize dozvíme i různé zásady pro cyklisty. Na konci publikace je pár úkolů, které mají děti vyřešit.

- POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Zábavný semafor*. Říčany u Prahy: Junior, 2011. ISBN 978-80-7267-436-7.

(Tato kniha má podobu kartonových listů, zadní deska obsahuje zvukový modul na baterie. Při prohlížení barevných obrázků mohou děti stisknout tlačítko zvukového modulu s určitým symbolem, a tak si snadno zapamatují, jak se mají na ulici správně chovat. Knihou nás provází autíčko, které jezdí po silnici k požáru či k nemocnici. Děti si všímají značek a zkouší je pojmenovat nebo si mohou na obrázcích všimnout těch, kteří na cestě nedodrží pravidla.)

- PRIMUSOVÁ, Hana. *Pozor, červená!*. První vydání. V Praze: Fortuna Libri, 2015. ISBN 978-80-7321-953-6.

(Se základy dopravních předpisů nás v této knize seznámí pejsek Muf s kočičkou Plyšulkou a koťátka Micinkou a Macíčkem. Na konci knihy si děti mohou ověřit své znalosti ve zkušebním testu. K dispozici je i stolní hra, která je na vnitřním přebalu knížky. Tato kniha je vhodná pro předškoláky a mladší žáky.)

- RUTH, Martin. *Dopravní prostředky: malý průzkumník*. První české vydání. Přeložila Ivana Hrdličková. Praha: Svojtka & Co., s.r.o., 2015. ISBN 978-80-256-1669-7.

(Děti si v této knize mohou prohlédnout zblízka svět dopravních prostředků a otevřít více než padesát okének s dopravními prostředky, kde si je mohou prohlédnout zvenčí i zevnitř.)

- SMOLÍKOVÁ, Klára, Jan SMOLÍK a Andrea KOBLASOVÁ. *Šimonovy pracovní listy. 12. Dopravní výchova: Dej pozor, zajíci!* Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0574-6.

(V těchto pracovních listech je hravou formou zpracováno téma dopravní výchovy. Představuje situace, se kterými se děti mohou setkat v roli chodce, spolujezdce, cyklisty nebo cestujícího ve veřejných dopravních prostředcích. Děti čeká těžký úkol naučit pravidlům bezpečnosti zbrklého zajíce, který ze zvědavosti nasedl do tramvaje a vystoupil přímo uprostřed rušné městské ulice.)

- STOLIČNÝ, Peter. *Nové pohádky o dopravních značkách: zábava a poučení pro školáky i předškoláky*. 1. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2013. ISBN 978-80-7321-686-3.

(Tato publikace navazuje na knihu Pohádky o dopravních značkách.)

- STOLIČNÝ, Peter. *Pohádky o dopravních značkách*. 1. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2011. Fortuna Junior. ISBN 978-80-7321-595-8.

(Tato publikace, doplněná nádhernými ilustracemi, obsahuje řadu pohádek, které vyprávějí o dopravních značkách.)

- TANSKÁ, Nataša. *Co mi řekl semafor. 5.*, přeprac. vyd., Ve vydavatelství MAC vyd. 1. Praha: MAC, 2005. ISBN 80-86783-09-X.

(Kniha je věnována dopravní výchově dětí předškolního věku. Představuje soubor zajímavých her a cvičení, zaměřených na spolehlivou znalost barev a jejich význam, na logické myšlení a orientaci v prostoru. Dává důraz na znalost: vpředu, vzadu, vpravo, vlevo.)

- TĚTHALOVÁ, Marie. *Na silnici bezpečně-Hravá dopravní výchova*. Portál, 2014. ISBN 80-7178-094-4.

(Tato publikace, v podobě pracovního sešitu, je věnována dopravní výchově předškoláků a mladších školáků. Nabízí hry, úkoly i poučení o tom, jak se chovat na silnici. Kniha je doplněná pomocí mnoha obrázků.)

- VOTRUBA, Josef. *Dopravní výchova*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1993. ISBN 80-7168-038-9.

- WEINHOLD, Angela. *Pozor, tady jezdí auta!*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03431-7.

(Další z řady knih pro nejmenší vysvětluje dětem, jak se mají chovat na ulici, chodníku nebo silnici. Seznámí je názorným způsobem se základními dopravními značkami. Text je propojen ilustracemi a otevíracími okénky.)

- ZVADOVÁ, Zuzana a Stanislav JANOUŠEK. *Aby tě auto nepřejelo: prevence dopravních úrazů na 1. stupni ZŠ: edukativní text pro pedagogy*. Praha: Státní zdravotní ústav, 2006. ISBN 80-7071-275-9.

(Tato publikace vznikla v rámci dotačního programu MZ ČR Národní program zdraví PPZ č. 9599/2006: Program prevence dopravních úrazů na 1. stupni ZŠ.)

- ŽIŽKOVÁ, Pavla. *Dopravní výchova s Tondou a Barunkou. Pracovní listy a aktivity pro 1. a 2. třídu ZŠ*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2016. ISBN 978-80-253-2706-7.

(Tato aktuální publikace byla vydána v tomto roce 2016. Tonda, Barunka a jejich kamarádi nás provedou celou knihou. Naučí nás, jak správně přecházet přes silnici, jaké vybavení má jízdní kolo, co znamenají jednotlivé dopravní značky, ale i například, jak cestovat vlakem nebo autobusem.)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUM

V praktické části diplomové práce, která plynule navazuje na teoretickou část, se budeme zabývat přípravou, realizací a vyhodnocením dostupných dat výzkumu. Výzkum se zabývá znalostí dopravních pravidel u žáků 4. tříd ve vybraných školách na Poličsku. Konkrétně jsme výzkum realizovali na Masarykově základní škole Polička, Základní škole Na Lukách Polička, Základní a mateřské škole Sádek a Základní škole Pomezí. V jednotlivých podkapitolách bude následně rozebrán výzkumný problém, hlavní výzkumná otázka, dílčí výzkumné otázky a cíle výzkumu.

7.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém, který má za úkol tato diplomová práce vyřešit, je ověřit znalost dopravních pravidel žáků 4. tříd na Masarykově základní škole Polička, Základní škole Na Lukách Polička, Základní a mateřské škole Sádek a Základní škole Pomezí.

7.2 Výzkumný cíl

Pro tuto diplomovou práci jsme si určili několik výzkumných cílů, čeho bychom chtěli ve výzkumu dosáhnout. Mezi hlavní cíle patří:

- Zjistit, zda žáci 4. tříd znají dopravní značky a pravidla silničního provozu.
- Zjistit, jak se žáci do škol dopravují.
- Zjistit, zda se žáci ve výuce dozvěděli potřebné informace k tematice dopravní výchovy.

7.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky patří mezi hlavní body při plánování výzkumu. Na konci výzkumného šetření si na všechny tyto otázky následně odpovíme. Hlavní výzkumná otázka je formulována takto:

- Jaká je znalost pravidel silničního provozu u žáků 4. tříd?

Vedlejší výzkumné otázky jsou definovány následujícím způsobem:

- Jaká je znalost dopravních pravidel v jednotlivých základních školách?
- Jaká je znalost dopravních pravidel ve městě a na vesnici?
- Jaká je znalost dopravních pravidel u dívek a u chlapců?

- Jakým způsobem se žáci do škol dopravují?
- Jak se žáci chovají, než přejdou silnici?
- Jaká je znalost dopravních pravidel silničního provozu, týkající se chodců?
- Jaká je znalost dopravních pravidel silničního provozu, týkající se cyklistů?
- Existuje vztah u dětí, dopravujících se do školy na kole, se znalostí dopravních značek?
- Dozvěděli se žáci ve výuce dopravní výchovy potřebné informace a navštěvují dopravní hřiště?

7.4 Druh výzkumu

Pro výzkum jsme zvolili kvantitativní výzkum, který je realizován ve vybraných základních školách na Poličsku. Úkolem kvantitativního výzkumu je dle Kutnohorské (2009, s. 22) „*statisticky popsat typ závislosti mezi proměnnými, změřit intenzitu této závislosti apod. Pracuje většinou s velkým souborem respondentů. Používá metod dotazníku, standardizovaného rozhovoru, analýzy dat apod.*“

Výhodou kvantitativního výzkumu oproti kvalitativnímu výzkumu je větší objektivita, tj. předpokládaná nestrannost badatele (Baum a kol., 2014, s. 22).

7.5 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem jsou žáci 4. tříd základních škol. Výzkum byl realizován na Masarykově základní škole Polička, Základní škole Na Lukách Polička, Základní a mateřské škole Sádek a Základní škole Pomezí. Tyto školy byly vybrány v nejbližším okolí v místě bydliště autora této diplomové práce a zároveň absolventa Masarykovy základní školy Polička. Dvě základní školy leží ve městě Polička a další dvě ve vesnici Sádek a Pomezí, v těsné blízkosti Poličky.

Žáci 4. tříd byli vybráni z toho důvodu, neboť mohou od 10 let sami jezdit na jízdním kole na silnici, místní komunikaci a veřejně přístupné účelové komunikaci. Měli by mít proto velice dobrý přehled o pravidlech silničního provozu.

Podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů „*Dítě mladší 10 let smí na silnici, místní komunikaci a veřejně přístupné účelové komunikaci jet na jízdním kole jen pod dohledem osoby starší 15 let; to neplatí pro jízdu na chodníku, cyklistické stezce a v obytné a pěší zóně.*“

7.5.1 Charakteristika souboru

V následující tabulce je uvedeno, kolik se dotazníku zúčastnilo respondentů celkem. Dále v tabulce můžeme vidět, kolik z respondentů bylo dívek a chlapců v souvislosti s jednotlivými školami. Celkový počet respondentů je 113. Dotazník vyplnilo 54 dívek a 59 chlapců.

Tabulka 9 Charakteristika celkového souboru (vlastní zpracování)

ZÁKLADNÍ ŠKOLA	Dívky	Chlapci	Celkem žáků
Masarykova základní škola Polička	28	32	60
Základní škola Na Lukách Polička	18	17	35
Základní a mateřská škola Sádek	2	5	7
Základní škola Pomezí	6	5	11
CELKEM ŽÁKŮ	54	59	113

Do tabulky 10 jsme znázornili, kolik žáků vyplnilo dotazník, ve škole, ve městě Polička a na vesnici Sádek a Pomezí. Počet žáků výzkumného souboru ve městě Polička činí 95 a počet žáků výzkumného souboru v obci Sádek a Pomezí činí 18.

Tabulka 10 Počet žáků ve městě Polička a v obci Sádek a Pomezí (vlastní zpracování)

POČET ŽÁKŮ	Dívky	Chlapci	Celkem
Počet žáků výzkumného souboru ve městě Polička	46	49	95
Počet žáků výzkumného souboru v obci Sádek a Pomezí	8	10	18

7.6 Popis vybraných základních škol a jejich ŠVP v souvislosti s dopravní výchovou

Tato kapitola popisuje vybrané základní školy (Masarykova základní škola Polička, Základní škola Na Lukách Polička, Základní a mateřská škola Sádek, Základní škola Pomezí) a jejich školní vzdělávací programy, v souvislosti s výukou dopravní výchovy.

7.6.1 Masarykova základní škola Polička

Název: Masarykova základní škola Polička

Sídlo: nábřeží Svobody 447, 572 01 Polička

Forma: příspěvková organizace zřízená městem

Ředitel školy: Mgr. Lenka Novotná

IČO školy: 43509541

Webové stránky: www.zsmaspolicka.cz

Na Masarykovu základní školu Polička mohou žáci chodit na 1. i 2. stupeň. Škola patří k největším v Pardubickém kraji. Dokládá to skutečnost, že ve školním roce 2014/2015 navštěvovalo školu 609 žáků. Součástí školy je také školní družina a školní klub. K hlavní budově školy byla v roce 2006 přistavěna hala s víceúčelovým sálem a zázemím pro sportovce a počítačovou učebnou.

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání (ŠVP ZV) Masarykovy základní školy Polička nese název „Čemukoliv se učíš, učíš se pro sebe“. *„Jeho první verze vstoupila v platnost 1. 9. 2007. Program procházel průběžně úpravami a inovacemi. V současné době vyučujeme podle jeho druhé verze, která nabyla platnosti 1. 9. 2013. Tímto krokem zajišťujeme aktualizaci znalostních, dovednostních a vědomostních výstupů našich žáků, jejich smysluplnost a provázanost“* (Masarykova základní škola Polička, 2014).

Dopravní výchovu na Masarykově základní škole Polička vyučují v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (1.–3. ročník) ve vyučovacím předmětu Svět poznání.

Dále je dopravní výchova součástí výuky pro 1.–4. ročník vždy na jaře a na podzim 2 hodiny teoretické a 2 hodiny praktické výuky na dopravním hřišti.

Škola má také výukový projekt pro 1.–5. ročník s názvem „Na zelenou bezpečně do školy“. *„Záměrem projektu je upevnit a doplnit vědomosti a dovednosti žáků z oblasti dopravní výchovy, učit děti všimnout si okolí, vnímat dopravní prostředí, předvídat rizika, správně vyhodnocovat situace a vhodně jednat. Projekt je určen žákům I. stupně a bude dále rozšířen pro žáky druhého stupně“* (Masarykova základní škola Polička, projekt „Na zelenou bezpečně do školy“, 2008).

Výchovné a vzdělávací cíle výukového projektu:

Dovednosti:

- *„Vyhledává a třídí informace, efektivně je využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry.*
- *Rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, ověřuje prakticky správnost řešení problému, obhajuje a hodnotí.*

- *Myšlenky a názory vyjadřuje výstižně v ústním i písemném projevu, naslouchá promluvám druhých lidí, zapojuje se do diskuze, rozumí různým typům textů a obrazovým materiálům.*
- *Spolupracuje ve skupině při řešení daného úkolu, podílí se na vytváření pravidel práce v týmu, je ohleduplný při jednání s ostatními. Dodržuje vymezená pravidla.*

Oborové cíle:

- *Zlepšit povědomí o pravidlech dopravního chování.*
- *Učit žáky všimnout si okolí, vnímat dopravní prostředí.*
- *Seznámit žáky s možným nebezpečím a rizikovými oblastmi.*
- *Vytvořit správné návyky při pohybu na pozemních komunikacích.*
- *Znat aktivně hlavní dopravní značky a některá pravidla“ (Masarykova základní škola Polička, projekt „Na zelenou bezpečně do školy“, 2008).*

7.6.2 Základní škola Na Lukách Polička

Název: Základní škola Na Lukách Polička

Sídlo: Švermova 401, 57201 Polička

Ředitel školy: Mgr. Eduard Střílek

Zřizovatel: město Polička (Palackého nám. 160, 572 01 Polička)

IČO školy: 70154520

Webové stránky: <http://www.zsnaulukach.cz>

Základní škola Na Lukách Polička, umístěná v klidné části města, má devět postupných ročníků, poskytující vzdělání dětem z Poličky a přilehlých obcí. Na prvním stupni i druhém stupni je obvykle po dvou paralelních třídách. Budovy a prostory školy jsou navrženy pro 650 žáků. V těsné blízkosti školy se nachází dopravní hřiště (Základní škola Na Lukách Polička, ŠVP, 2010).

Dopravní výchovu na Základní škole Na Lukách Polička vyučují v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (1.–4. ročník) ve vyučovacím předmětu Prvouka a ve 4. ročníku ve vyučovacím předmětu Přírodověda. Dále ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho společnost ve vyučovacím předmětu Občanská výchova.

Tabulka 11 *Dopravní výchova v ŠVP na Základní škole Na Lukách Polička (Základní škola Na Lukách Polička, ŠVP, 2010)*

RO-ČNÍK	VZDĚLÁVACÍ OBLAST	VZDĚLÁVACÍ OBOR	VZDĚLÁVACÍ PŘEDMĚT	UČIVO
1.	Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	Prvouka	„Bezpečnost v dopravním provozu – cesta do školy, semafor.“
2.	Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	Prvouka	„Cesta na určené místo, dopravní síť v okolí školy a v obci. Světové strany. Dopravní značky a jejich rozdělení. Pravidla upravující chování cyklisty a povinná výbava cyklisty v silničním provozu. Praktický výcvik na dopravním hřišti. Bezpečné chování cestujícího v autě a MHD.“
3.	Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	Prvouka	„Přecházení vozovky. Jízda na kole-odbočování, objíždění překážek, vjíždění na vozovku.“
4.	Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	Přírodověda	„Dopravní značky, předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích. Bezpečnostní prvky. Přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku.“
6.	Člověk a jeho společnost	Výchova k občanství	Občanská výchova	„Pravidla silničního provozu. Dopravní předpisy. Mladý cyklista.“

Dále je dopravní výchova součástí výuky pro 1.–4. ročník vždy na jaře a na podzim 2 hodiny teoretické a 2 hodiny praktické výuky na dopravním hřišti.

7.6.3 Základní a mateřská škola Sádek

Název: Základní a mateřská škola Sádek

Sídlo: Sádek 55, 572 01 Polička

Zřizovatel: obec Sádek

Ředitel školy: Mgr. Ladislava Plachá

Právní forma: Příspěvková organizace

IČO školy: 709 92 975

Webové stránky: www.zssadek.cz

Základní a mateřská škola Sádek provozuje základní školu pro 80 žáků s družinou a jídelnou. Ve škole najdeme pouze 1. stupeň. Škola nabízí možnost navštěvovat výtvarné, sportovní či náboženské kroužky.

Základní a mateřská škola Sádek vyučuje podle školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání: „*ŠKOLA–STROM POZNÁNÍ*“. Od roku 2015 vyučují podle upraveného ŠVP, a to od 1. ročníku.

Dopravní výchovu na Základní a mateřské škole Sádek vyučují v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (1.–3. ročník) ve vyučovacím předmětu Prvouka a ve 4.–5. ročníku ve vyučovacím předmětu Přírodověda a Vlastivěda.

Dále je dopravní výchova součástí výuky pro 1.–4. ročník vždy na jaře a na podzim 2 hodiny teoretické a 2 hodiny praktické výuky na dopravním hřišti (Základní a mateřská škola Sádek, Hlavní dokumenty, 2015).

7.6.4 Základní škola Pomezí

Název: Základní škola Pomezí

Sídlo: Pomezí 349, 569 71 Pomezí

Ředitel školy: Bronislav Králíček

IČO školy: 70942510

Webové stránky: <http://www.zspomezi.cz/>

Základní škola Pomezí je rozdělena do dvou budov. Budova I. stupně ZŠ (1.–5. třída) se nachází na adrese: Pomezí 90, 569 71. Budova II. stupně ZŠ (6.–9. třída) má sídlo v Pomezí 349 569 71, kde sídlí i ředitel školy.

Dopravní výchovu na Základní škole Pomezí vyučují v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (1.–3. ročník) ve vyučovacím předmětu Prvouka a ve 4.–5. ročníku ve vyučovacích předmětech Přírodověda a Pracovní činnosti. V 1.–9. ročníku je dopravní výchova vyučována v rámci předmětu tělesná výchova.

Dále je dopravní výchova součástí výuky pro 1.–4. ročník vždy na jaře a na podzim 2 hodiny teoretické a 2 hodiny praktické výuky na dopravním hřišti.

Škola si také napsala svůj výukový projekt na rok 2015 pro školní družinu s názvem „*Děti pozor červená, aneb školní družina v dopravě*“. Dotace na tento projekt dostali z Krajského úřadu Pardubického kraje. Školní družina požadovala finance na zakoupení koloběžek, kolečkových bruslí, chráničů, cyklistických přileb a různých her nebo dřevěných dopravních značek do družiny.

7.7 Metodika

V této kapitole bychom rádi popsali metodu kvantitativního výzkumu ve formě dotazníku a způsob zpracování dat.

7.7.1 Dotazník

Po osobním rozdání dotazníků v základních školách a následném vysvětlení, jak dotazníky správně vyplnit, jsme získali 113 dotazníků. Dotazník obsahuje 20 otázek a je tvořen otázkami uzavřenými, polouzavřenými i otevřenými (Příloha 1 Dotazník). V úvodu dotazníku je stručně představen autor práce a za jakým účelem dotazník tvoří. Dále jsou tam ve zkratce sepsány pokyny k vyplnění dotazníku. Zde jsou nastíněné okruhy, neboli baterie otázek v dotazníku:

1. Demografické údaje respondenta (údaje o pohlaví): *otázka č. 1 v dotazníku*
2. Způsob dopravování žáků do školy: *otázka č. 2 v dotazníku*
3. Bezpečná cesta: *otázky č. 3–6 v dotazníku*
4. Cyklista: *otázky č. 7–11 v dotazníku*
5. Dopravní značky: *otázky č. 12–17 v dotazníku*
6. Policie ČR: *otázka č. 18 v dotazníku*

7. Dopravní výchova ve škole: otázky č. 19–20 v dotazníku

Nyní bychom rádi napsali, čím je dotazník charakteristický. Dotazník je velice často používanou metodou, sloužící v pedagogickém výzkumu ke sběru dat. Dotazník je možné distribuovat poštou, e-mailem anebo jej sám výzkumník osobně rozdává vzorku respondentů, jak tomu bylo v našem případě. V takovémto postupu má výzkumník značnou naději, že se mu zadávání takového dotazníkového šetření vyplatí, protože návratnost může být až 100 %. V dotazníku je možné použít otevřené, polouzavřené a uzavřené otázky (Svoboda, 2012, s. 48).

Dle Svobody, 2012, s. 48–49 jsou otevřené, polouzavřené a uzavřené otázky definovány takto:

- Otevřené: *„Respondent odpovídá volně, zpravidla píše ve větách to, co si myslí, anebo provádí libovolně dlouhý počet aktivit, preferencí, zájmů atd.“*
- Polouzavřené: *„Respondent vybírá z připravených možností, může však tento výběr také libovolně doplnit.“*
- Uzavřené: *„Dichotomické – respondent si musí vybrat pouze ze dvou odpovědí – ano, ne.“*

Pro přiblížení bychom ještě popsali a definovali dotazník dle Kutnohorské (2009, s. 41, 42).

Dotazník je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat. Vyšetřování probíhá pomocí série otázek, kde se snažíme získat názory, postoje a fakta respondentů k určitým jevům. Využívají se standardizované a nestandardizované dotazníky. Častěji se využívají nestandardizované dotazníky, jejichž položky jsou přizpůsobeny dotazovanému jedinci. Je vhodné, aby v úvodu dotazníku bylo krátce shrnuto, za jakým účelem respondent dotazník vyplňuje a případně zdůrazněna anonymita dotazníku.

Zásady dotazníku:

- *„Dotazník má zahrnovat všechny podstatné problémy, na něž jeho prostřednictvím hledáme odpověď.“*
- *„Do dotazníku je třeba zahrnout celou šíři problematiky, abychom nemuseli provádět zbytečná a nákladná došetřování.“*
- *„Konstrukce dotazníku by měla být taková, aby respondentu přitahovala.“*

- „*Formulace otázek dotazníku jako celku musí být jednoznačná, aby dovolila pravdivé odpovědi bez obtíží.*“
- „*K otázkám dotazníku mohou patřit identifikační znaky respondenta, např. pohlaví, věk, bydliště (město, vesnice, rodinný domek, panelák atd.). Jedná se o tzv. nezávisle proměnné.*“
- „*Závisle proměnné představují hlavní zorné pole dotazníku.*“

Jako každá metoda má dotazník i své nevýhody, kterými může být neporozumění otázky ze strany respondenta. V otázce pak posléze nelze nic opravit, doplnit nebo zpřesnit. Velmi důležitou roli hraje délka dotazníku. Je-li dotazník příliš rozsáhlý a respondentovi jeho vyplnění zabere příliš času, tak respondent dotazník vyplní jen z části, nebo ho nevyplní vůbec. Pro respondenta je také snadnější vyplnit v dotazníku nepravdivé informace, oproti rozhovoru.

7.7.2 Způsob zpracování dat

Pomocí tabulek v Microsoft Office Excel jsou analyzována a zpracována získaná data, která byla vyňata z dotazníků. V následující kapitole jsou popsány výsledky úspěšnosti všech respondentů dotazníku. Byl vypočítán aritmetický průměr, směrodatná odchylka, modus a vytvořen histogram. Dále jsou v procentech úspěšnosti porovnány jednotlivé školy; město a vesnice; dívky a chlapci. Procenta úspěšnosti jsou také porovnána dle jednotlivých okruhů dotazníku. Z dotazníku pro toto porovnání byly vyňaty otázky č. 1, 2, 19 a otevřené otázky č. 6 a 20. Tyto vyňaté otázky budou zpracovány až ve výsledcích jednotlivých otázek. Pro vypočítání procent úspěšnosti je použito 15 otázek z dotazníku. Těchto 15 otázek je rozděleno do čtyř okruhů:

- 1. okruh: otázky č. 3–5 (bezpečná cesta)
- 2. okruh: otázky č. 7–11 (cyklista)
- 3. okruh: otázky č. 12–17 (dopravní značky)
- 4. okruh: otázka č. 18 (Policie ČR).

Každá správně zodpovězená otázka byla obodována 1 bodem.

Nyní bychom rádi popsali dle Chrástky (2007), čím jsou charakteristické aritmetický průměr, směrodatná odchylka, modus a histogram.

- Aritmetický průměr: je statistická veličina. Používá se ke zpracování hromadných dat, kdy potřebujeme všechna naměřená data výstižně a stručně charakterizovat.

Aritmetický průměr vypočítáme součtem všech hodnot vydělený jejich počtem (Chrástka, 2007, s. 45).

- Směrodatná odchylka: jinými slovy rozptyl je nejčastěji používanou mírou variability pro data, která byla získána měřením intervalovým nebo poměrovým (metrickým). Vypovídá o tom, jak moc se od sebe navzájem liší typické hodnoty v souboru zkoumaných čísel (Chrástka, 2007, s. 52).
- Modus: je hodnota, která se v daném souboru dat vyskytuje nejčastěji. Jinými slovy můžeme říct, která má největší četnost. Pokud známe všechny naměřené hodnoty, lze modus velmi snadno určit tak, že zjistíme, která hodnota se v daném souboru dat vyskytuje nejčastěji (Chrástka, 2007, s. 50).
- Histogram: histogramy četností slouží k názornému zobrazení struktury naměřených dat, obsažených v tabulce četností. U histogramu četností se v podstatě jedná o sloupcový diagram, u kterého na vodorovnou osu (x) zobrazujeme jednotlivé naměřené hodnoty (intervaly) a na svislou osu (y) četnosti hodnot (Chrástka, 2007, s. 43–44).

K názornému zobrazení „struktury“ naměřených dat vytvoříme histogram. K vypočítání histogramu použijeme námi navržený vzorec.

$$K = \frac{\max - \min}{t_i}$$

K ..... krok histogramu

$\max$ ..... maximální dosažená hodnota úspěšnosti

$\min$ ..... minimální dosažená hodnota úspěšnosti

t_i ..... počet tříd intervalu

7.8 Vyhodnocení a interpretace dat

Než přejdeme k vyhodnocení dat, shrneme charakteristiku celkového souboru. Dotazník vyplnilo celkem 113 respondentů (žáků) s návratností 100 %. Žáci byli poučeni o nutnosti vyplnit každou z otázek a dotazníky byly hned po vyplnění vybrány, proto bylo procento návratnosti tak vysoké.

7.8.1 Celková úspěšnost dotazníku

Celková úspěšnost dotazníku ze čtyř okruhů představuje 89,91 %. Pomocí MS Excel a funkce SMODCH jsme vypočítali směrodatnou odchylku v hodnotě 9,39.

Tabulka 12 Celková úspěšnost dotazníku (vlastní zpracování)

CELKOVÁ ÚSPĚŠNOST DOTAZNÍKU	Počet respondentů	% úspěšnosti v celém dotazníku
	113	89,91

V tabulce 13 je vypočítán modus pomocí MS Excel a funkce s názvem MODE. Hodnota % úspěšnosti, která se v daném souboru dat vyskytovala nejčastěji, činí 93,33 % úspěšnosti.

Tabulka 13 Modus (vlastní zpracování)

	% úspěšnosti respondentů
Maximum dosažených % úspěšnosti v dotazníku	100,00
Minimum dosažených % úspěšnosti v dotazníku	53,33
Rozpětí	46,67
Modus	93,33

K názornému zobrazení „struktury“ naměřených dat nyní použijeme histogram. K vypočítání histogramu použijeme námi navržený vzorec.

Zpracování histogramu:

$$K = \frac{\max - \min}{t} = \frac{100,00 - 53,33}{8} = 5,83 \doteq 6$$

Vysvětlivky vzorce Zpracování histogramu

K ..... krok histogramu

$\max$ ..... maximální dosažená hodnota úspěšnosti

$\min$ ..... minimální dosažená hodnota úspěšnosti

t ..... počet intervalů

V tabulce 14 jsou znázorněny v levém sloupci intervaly, kterých je dohromady 8. Počet intervalů souvisí s dolní hranicí procent úspěšnosti respondentů, tj. 53,33 % a horní hranicí procent úspěšnosti respondentů, tj. 100 %.

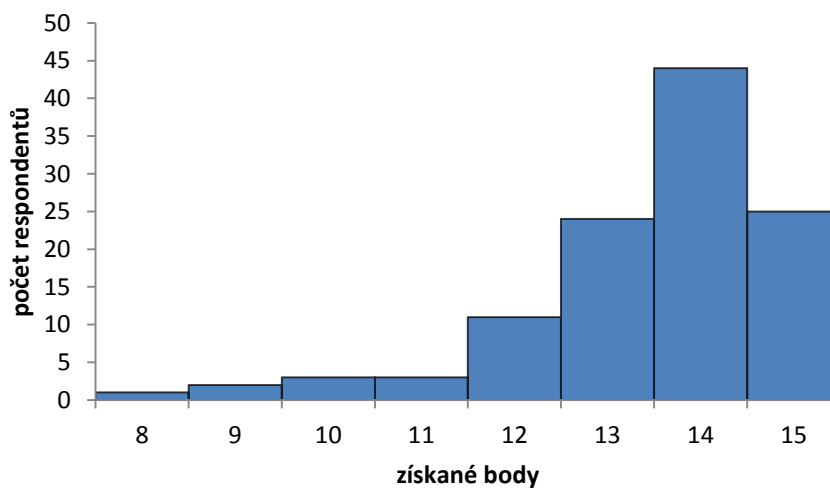
Tabulka 14 *Tabulka histogramu (vlastní zpracování)*

INTERVAL	DOLNÍ HRANICE ÚSPĚŠNOSTI (%)	HORNÍ HRANICE ÚSPĚŠNOSTI (%)	ABSOLUTNÍ ČETNOST RESPONDENTŮ	POČET SPRÁVNÝCH ODPOVĚDÍ
1	53	59	1	8
2	59	65	2	9
3	65	71	3	10
4	71	77	3	11
5	77	83	11	12
6	83	89	24	13
7	89	95	44	14
8	95	100	25	15

V tabulce 15 je ukázáno, že 53,33 % odpovídá 8 dosaženým bodům u respondentů a 100 % odpovídá 15 dosaženým bodům u respondentů.

Tabulka 15 *Počet dosažených bodů respondentů a procenta úspěšnosti (vlastní zpracování)*

POČET DOSAŽENÝCH BODŮ U RESPONDENTŮ	ÚSPĚŠNOST (%)
8	53,33
9	60,00
10	66,66
11	73,33
12	80,00
13	86,66
14	93,33
15	100,00

Graf 3 *Histogram (vlastní zpracování)*

Z grafu je patrné, že nejvíce respondentů, tj. 44, dosáhlo 14 bodů v dotazníku, jejich úspěšnost je 93,33 %.

7.8.2 Úspěšnost jednotlivých škol

Tabulka 16 zobrazuje % úspěšnosti žáků v dotazníku v jednotlivých školách celkem a v jednotlivých okruzích. V přepočtu na procenta získala nejvíce procent úspěšnosti v dotazníku Základní a mateřská škola Sádek.

Tabulka 16 *Jednotlivé školy a jejich % úspěšnosti v dotazníku celkem a v jednotlivých okruzích dotazníku (vlastní zpracování)*

ŠKOLA	Celková úspěšnost v %	% úspěšnosti v 1. okruhu	% úspěšnosti ve 2. okruhu	% úspěšnosti ve 3. okruhu	% úspěšnosti ve 4. okruhu
Masarykova základní škola Polička	90,22	96,67	91,67	85,00	95,00
Základní škola Na Lukách Polička	89,33	91,43	91,43	85,24	97,14
Základní a mateřská škola Sádek	93,33	90,47	97,14	90,48	100,00
Základní škola Pomezí	87,88	87,88	92,73	81,82	100,00

7.8.3 Úspěšnost města a vesnice

V tabulce 17 jsme porovnávali procenta úspěšnosti žáků v dotazníku v závislosti na městu a vesnici. Procenta úspěšnosti v dotazníku žáků, chodící do školy ve městě, činí 89,78 % a procenta úspěšnosti v dotazníku žáků, chodící do školy na vesnici, činí 90,61 %.

Tabulka 17 *Město a vesnice v % úspěšnosti v dotazníku celkem a v jednotlivých okruzích dotazníku (vlastní zpracování)*

MĚSTO/ VESNICE	Celková úspěšnost v %	% úspěšnosti v 1. okruhu	% úspěšnosti ve 2. okruhu	% úspěšnosti ve 3. okruhu	% úspěšnosti ve 4. okruhu
město	89,78	94,05	91,55	85,12	96,07
vesnice	90,61	89,18	94,94	86,15	100,00

7.8.4 Úspěšnost dívek a chlapců

V následující tabulce 18 jsou uvedena procenta úspěšnosti dívek a chlapců celkem, a také procenta úspěšnosti dívek a chlapců v jednotlivých školách. Z tabulky vyplývá, že větší úspěšnost v dotazníku mají chlapci 91,86 %, než dívky, které mají 88,59 % úspěšnosti.

Tabulka 18 Úspěšnost dívek a chlapců v dotazníku v % celkově a v jednotlivých školách (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost dívek v %	Úspěšnost chlapců v %
Masarykova základní škola Polička	88,81	91,46
Základní škola Na Lukách Polička	85,56	93,33
Základní a mateřská škola Sádek	93,33	93,33
Základní škola Pomezí	86,67	89,33
Celkem	88,59	91,86

V tabulce 19 jsou zobrazena procenta úspěšnosti dívek a chlapců v jednotlivých okruzích dotazníku.

Tabulka 19 Úspěšnost dívek a chlapců v % v jednotlivých okruzích dotazníku (vlastní zpracování)

DÍVKY/CHLAPCI	% úspěšnosti v 1. okruhu	% úspěšnosti ve 2. okruhu	% úspěšnosti ve 3. okruhu	% úspěšnosti ve 4. okruhu
Dívky	91,98	91,85	80,56	96,30
Chlapci	95,48	92,20	89,27	96,61

7.8.5 Vyhodnocení celého dotazníku

Vyhodnocení dat budeme publikovat v kapitolách rozdělených podle baterií otázek, které jsme nastínili v kapitole s názvem Dotazník.

Struktura baterií otázek:

1. Demografické údaje respondenta (údaje o pohlaví): *otázka č. 1 v dotazníku*
2. Způsob dopravování žáků do školy: *otázka č. 2 v dotazníku*
3. Bezpečná cesta: *otázky č. 3–6 v dotazníku*
4. Cyklista: *otázky č. 7–11 v dotazníku*
5. Dopravní značky: *otázky č. 12–17 v dotazníku*
6. Policie ČR: *otázka č. 18 v dotazníku*
7. Dopravní výchova ve škole: *otázky č. 19–20 v dotazníku*

7.8.5.1 Demografické údaje respondenta

V této podkapitole je otázka č. 1, týkající se údajů o pohlaví.

Otázka č. 1. První otázka se zaměřuje na pohlaví respondenta. Celkový počet respondentů je 113. Z toho dívek je 54 (47,79 %) a chlapců 59 (52,21 %).

Tabulka 20 Pohlaví (vlastní zpracování)

POHLAVÍ	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
dívka	54	47,79
chlapec	59	52,21
celkem	113	100,00

7.8.5.2 Způsob dopravování žáků do školy

V této podkapitole je otázka č. 2, týkající se způsobu dopravování žáků do školy.

Otázka č. 2. Tato polouzavřená otázka zjišťuje, jakým způsobem se žáci nejčastěji dopravují do školy.

Bylo zjištěno, že nejvíce respondentů, tj. 60 (53,1 %) dochází do základní školy pěšky. 31 respondentů (27,43 %) dojíždí do školy vlakem nebo autobusem. Možnost odpovědi způsobu dopravy autem zvolilo 19 (16,81 %) respondentů. V dotaznících se vyskytovala v malé míře i odpověď: jiné, kterou označili 3 respondenti s poznámkou, že se do základní školy dopravují pokaždé jinak. Možnost dopravy na kole nezvolil žádný z respondentů.

Tabulka 21 Způsob dopravování žáků do školy (vlastní zpracování)

ZPŮSOB DOPRAVOVÁNÍ ŽÁKŮ DO ŠKOLY	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
pěšky	60	53,10
na kole	0	0
autem	19	16,81
vlakem nebo autobusem	31	27,43
jiné	3	2,65
celkem	113	100,00

7.8.5.3 Bezpečná cesta

V této skupině otázek č. 3–6 v dotazníku jsou zahrnuta dopravní pravidla, týkající se chodců.

Otázka č. 3. Chodec užívá především:

- krajnici silnice
- chodník
- silnici v celé její šířce

Správná odpověď:

„Chodec musí užívat především chodníku nebo stezky pro chodce. Chodec, který nese předmět, jímž by mohl ohrozit provoz na chodníku, užije pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky“ (zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů).

Na tuto otázku zodpovědělo správně 109 respondentů a úspěšnost této otázky byla 96,46 %. Respondenti Masarykovy základní školy Polička a Základní školy Na Lukách Polička zodpověděli tuto otázku se 100% úspěšností. Základní škola Pomezí s 81,82% úspěšností a Základní a mateřská škola Sádek se 71,43% úspěšností.

Tabulka 22 Chodec užívá především (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	100,00
Základní škola Na Lukách Polička	100,00
Základní a mateřská škola Sádek	71,43
Základní škola Pomezí	81,82
Celkem	96,46

Otázka č. 4. V místech, kde není chodník, se chodí:

- po levé krajnici
- po silnici v celé její šířce
- v místech, kde není chodník, se nesmí chodit, pouze jezdit na dopravním prostředku

Správná odpověď:

„Kde není chodník nebo je-li neschůdný, chodí se po levé krajnici, a kde není krajnice nebo je-li neschůdná, chodí se co nejbližší při levém okraji vozovky. Chodci smějí jít po krajnici nebo při okraji vozovky nejvýše dva vedle sebe. Při snížené viditelnosti, zvýšeném provozu na pozemních komunikacích nebo v nebezpečných a nepřehledných úsecích, smějí jít chodci pouze za sebou“ (zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů).

Celková úspěšnost této otázky je 93,81 %, zodpovědělo na ni správně 106 respondentů. Tuto otázku nejlépe zodpověděli respondenti ze Základní a mateřské školy Sádek (100 % úspěšnosti). Na druhém místě s 95 % je Masarykova základní škola Polička. Základní škola Na Lukách Polička dosáhla úspěšnosti 91,43 %. A v těsném závěsu je Základní škola Pomezí v procentech úspěšnosti 90,91.

Tabulka 23 *V místech, kde není chodník, se chodí (vlastní zpracování)*

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	95,00
Základní škola Na Lukách Polička	91,43
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	90,91
Celkem	93,81

Otázka č. 5 Jak se máme chovat za snížené viditelnosti?

- Nesmíme vůbec chodit po silnici.
- Můžeme chodit po krajnici silnice, ale na svém oděvu musíme mít připevněné nebo našité reflexní doplňky.
- Musíme nosit baterku.

Správná odpověď:

S cílem zvýšit bezpečnost byl zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu novelizován zákonem č. 48/2016 Sb. Změny vstupují v účinnost od 20. února 2016. V § 53 se doplňuje odstavce 9, který zní: „*Pohybuje-li se chodec mimo obec za snížené viditelnosti po krajnici nebo po okraji vozovky v místě, které není osvětleno veřejným osvětlením, je povinen mít na sobě prvky z retroreflexního materiálu umístěné tak, aby byly viditelné pro ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích*“ (zákon č. 48/2016 Sb, 2016, § 53).

Celková úspěšnost otázky je 91,15 %, správně ji zodpovědělo 103 respondentů. Základní a mateřská škola Sádek má 100% úspěšnost, Masarykova základní škola Polička má 95% úspěšnost. Respondenti ze Základní školy Pomezí dosáhli 90,91% úspěšnosti a Základní škola Na Lukách Polička má 82,86% úspěšnost.

Tabulka 24 *Jak se máme chovat za snížené viditelnosti (vlastní zpracování)*

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	95,00
Základní škola Na Lukách Polička	82,86
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	90,91
Celkem	91,15

Otázka č. 6 Tato otevřená otázka zkoumá, jak se žáci zachovají, než přejdou silnici. Přesná formulace otázky zněla: „*Jak se zachováme, než přejdeme silnici?*“ Respondenti měli napsat vše, na co si vzpomenou.

Rádi bychom zde uvedli některé z odpovědí v dotaznících. Odpovědi jsou vypsány doslovným přepisem z dotazníků.

- Masarykova základní škola Polička

Respondent č. 36: „*Rozhlídne se levou, pravou a levou. Můžu jít i přes přechod.*“

Respondent č. 40: „*nejprve zastavíme a potom se rozhlédneme na levo, pravo a levo když nic nejede můžeme přejít.*“

Respondent č. 51: „*najdeme si přechod a rozhlédneme se do prava a leva.*“

Respondent č. 52: „*rozhlédnu se P pak L, P přecházím*“

Respondent č. 85: „*Rozhlídnu se na obě strany a potom můžu jít.*“

- Základní škola Na Lukách Polička

Respondent č. 3: „*Podívám se do leva, do prava a do leva*“

Respondent č. 6: „*Rozhlídne se na levo, na pravo a na levo*“

Respondent č. 16: „*Než přejdu silnici musím se podívat do levo do prava a do levo.*“

Respondent č. 24: „*rozhlídne se a půjdeme po přechodě*“

Respondent č. 31: „*Jestli je ve vzdálenosti 50 metrů přechod pro chodce přejdeme na něm.*“

- Základní a mateřská škola Sádek

Respondent č. 96: „*rozhlédne se nejdříve do levo, do prava a potom do levo, kde je chodník tak se chodí po chodníku a kde není tak někde kde není křižovatka, po silnici se přechází rychle, ale tak aby se nezakoplo.*“

Respondent č. 97: „*Jestli je tam přechod půjdeme přes něj, ale jestli ne tak přejdeme někde jinde. Nejdříve se rozhlédneme do levo, doprava a zase do levo, jestli nic nejede můžu opatrně přejít.*“

Respondent č. 98: „*rozhlédne se v pravo, v levo, v pravo, apřecházíme přes přechod*“

Respondent č. 99: „*rozhlédnu se 3 do prava a 2 do levo*“

Respondent č. 102: „Rozhlédnem se do leva do prava a zase do leva a když nic nejede můžeme silnici přejít. Když nám auta před přechodem zastaví tak můžem jít.“

- Základní škola Pomezí

Respondent č. 103: „Podívat vlevo pak vpravo a zase vlevo a přejdeme silnici“

Respondent č. 104: „rozhlédneme se doleva doprava doleva přecházíme přes zebru“

Respondent č. 105: „rozhlédneme se do prava a doleva dvakrát. A přejít rychle“

Respondent č. 109: „rozhlédnout se: vlevo, vpravo, vlevo“

Respondent č. 113: „rozhlédneme se doleva a doprava a zase doleva“

7.8.5.4 Cyklista

Tato kategorie otázek č. 7–11 v dotazníku se zaměřuje na cyklistu a dopravní předpisy s ním související.

Otázka č. 7. Co si s sebou povinně musíme vzít, než vyjedeme na kole?

- cyklistickou helmu
- jídlo
- rukavice

Správná odpověď:

„Cyklista mladší 18 let je povinen za jízdy použít ochrannou přilbu schváleného typu podle zvláštního právního předpisu a mít ji nasazenou a řádně připevněnou na hlavě“ (zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů).

Tuto otázku zodpověděli všichni respondenti, tj. 113 se 100% úspěšností.

Tabulka 25 Co si s sebou povinně musíme vzít, než vyjedeme na kole (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	100,00
Základní škola Na Lukách Polička	100,00
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	100,00
Celkem	100,00

Otázka č. 8. Od kolika let můžeme jezdit na kole na silnici bez doprovodu dospělé osoby?

- od 7 let
- od 10 let
- od 15 let

Správná odpověď:

Podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů *„Dítě mladší 10 let smí na silnici, místní komunikaci a veřejně přístupné účelové komunikaci jet na jízdním kole jen pod dohledem osoby starší 15 let; to neplatí pro jízdu na chodníku, cyklistické stezce a v obytné a pěší zóně.“*

Procenta úspěšnosti v této otázce celkem u všech respondentů činí 65,49 %. Na tuto otázku zodpovědělo správně pouze 74 respondentů. Základní a mateřská škola Sádek uspěla v této otázce na 85,71 %. Základní škola Na Lukách získala 68,57 %. Základní škola Pomezí 63,64 % a Masarykova základní škola Polička 61,67 %.

Tabulka 26 *Od kolika let můžeme jezdit na silnici bez doprovodu dospělé osoby (vlastní zpracování)*

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	61,67
Základní škola Na Lukách Polička	68,57
Základní a mateřská škola Sádek	85,71
Základní škola Pomezí	63,64
Celkem	65,49

Otázka č. 9 Co patří do povinné výbavy kola?

- pouze přední odrazka bílá
- pouze zadní odrazka červená
- přední bílá i zadní červená odrazka

Správná odpověď:

„Jízdní kola musí být vybavena zadní odrazkou červené barvy, tato odrazka může být kombinována se zadní svítilnou vyzařující světlo červené barvy nebo nahrazena odrazovými materiály obdobných vlastností; plocha odrazky nesmí být menší než 2 000 mm², přičemž vepsaný čtyřúhelník musí mít jednu stranu dlouhou nejméně 40 mm, odrazka musí být pevně umístěna v podélné střední rovině jízdního kola nebo po levé straně co nejbližší k ní ve výšce 250-900 mm nad rovinou vozovky; činná plocha odrazky musí být kolmá k rovině vozovky v toleranci +/-15 st. a kolmá k podélné střední rovině jízdního kola s tolerancí +/-5 st.; odrazové materiály nahrazující zadní odrazku mohou být umístěny i na oděvu či obuvi cyklisty“ (ČESKO. SBÍRKA ZÁKONŮ ČR. Předpis č. 341/2014 Sb. Vyhláška o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích).

„Jízdní kola musí být vybavena přední odrazkou bílé barvy, tato odrazka může být nahrazena odrazovými materiály obdobných vlastností; odrazka musí být umístěna v podélné střední rovině nad povrchem pneumatiky předního kola u stojícího kola; plocha odrazky nesmí být menší než 2 000 mm², přičemž vepsaný čtyřúhelník musí mít jednu stranu dlouhou nejméně 40 mm, činná plocha odrazky musí být kolmá k rovině vozovky s tolerancí +/-15 st. a kolmá k podélné střední rovině jízdního kola s tolerancí +/-5 st.; odrazové materiály nahrazující odrazku mohou být umístěny i na oděvu či obuvi cyklisty“ (ČESKO. SBÍRKA ZÁKONŮ ČR. Předpis č. 341/2014 Sb. Vyhláška o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích).

Celková úspěšnost této otázky je 97,35 %, správně ji zodpovědělo 110 respondentů. Základní a mateřská škola Sádek a Základní škola Pomezí odpověděly na tuto otázku se 100% úspěšností. Základní škola Na Lukách Polička zodpověděla správně na 97,14 % a Masarykova základní škola Polička na 96,67 %.

Tabulka 27 Co patří do povinné výbavy kola (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	96,67
Základní škola Na Lukách Polička	97,14
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	100,00
Celkem	97,35

Otázka č. 10 Cyklista dává znamení o změně směru jízdy:

- úklonem
- upažením
- zacinkáním zvonkem

Správná odpověď:

Podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů: „Znamení o změně směru jízdy musí řidič dávat kromě případů uvedených v jednotlivých ustanoveních také vždy při změně směru jízdy, vybočování z něho, nebo jestliže to vyžaduje bezpečnost provozu na pozemních komunikacích. Znamení o změně směru jízdy musí řidič dávat včas před započítím jízdního úkonu s ohledem na okolnosti provozu na pozemních komunikacích, zejména na řidiče jedoucí za ním a na povahu jízdního úkonu. Znamení o změně směru jízdy se dává směrovými světly. Není-li jimi vozidlo vybaveno nebo při jejich poruše, dává se znamení upažením.“

Tuto otázku zodpovědělo správně 111 respondentů, tj. 98,23 %. Masarykova základní škola Polička, Základní a mateřská škola Sádek a Základní škola Pomezí měla 100% úspěšnost. Základní škola Pomezí zodpověděla správně na 94,29 %.

Tabulka 28 Znamení o změně směru jízdy (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	100,00
Základní škola Na Lukách Polička	94,29
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	100,00
Celkem	98,23

Otázka č. 11 Když jedeme na kole a svítí na semaforu červená barva, co uděláme?

- můžeme jet
- musíme zastavit
- musíme zrychlit

Správná odpověď:

Podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů: „Při řízení provozu na křižovatce znamená pro řidiče signál s červeným světlem „Stůj!“ povinnost zastavit vozidlo před dopravní značkou „Příčná čára souvislá“, „Příčná čára souvislá se symbolem Dej přednost v jízdě!“ a „Příčná čára souvislá s nápisem STOP“, a kde taková dopravní značka není, před světelným signalizačním zařízením.“

Respondenti odpověděli na otázku č. 11 s 99,12% úspěšností. Správně zodpovědělo 112 respondentů. Masarykova základní škola Polička, Základní a mateřská škola Sádek a Základní škola Pomezí měla 100% úspěšnost. Základní škola Pomezí zodpověděla správně na 97,14 %.

Tabulka 29 Co znamená červená barva na semaforu (vlastní zpracování)

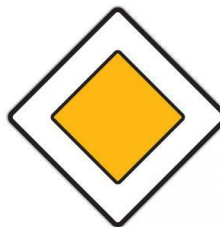
ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	100,00
Základní škola Na Lukách Polička	97,14
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	100,00
Celkem	99,12

7.8.5.5 Dopravní značky

V této kategorii otázek č. 12–17 v dotazníku jsou zahrnuty znalosti dopravního značení.

Otázka č. 12 Co značí tato dopravní značka?

- Kruhový objezd
- Vedlejší pozemní komunikace
- Hlavní pozemní komunikace

Správná odpověď:

„Značka upravující přednost P2. Hlavní pozemní komunikace. Značka označuje zejména v obci hlavní pozemní komunikaci v nejbližší křižovatce nebo uvnitř rozsáhlé nebo složitější křižovatky“ (Předpis č. 294/2015 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích).

Na tuto velice důležitou otázku zodpovědělo správně 104 respondentů, tj. 92,04 %. Nejlépe ji zodpověděli respondenti ze Základní školy Na Lukách Polička (94,29 % úspěšnosti). Hned za nimi jsou respondenti z Masarykovy základní školy Polička (91,67 %). Základní škola Pomezí má 90,91 % úspěšnosti a Základní a mateřská škola Sádek 85,72 % úspěšnosti.

Tabulka 30 Hlavní pozemní komunikace (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	91,67
Základní škola Na Lukách Polička	94,29
Základní a mateřská škola Sádek	85,72
Základní škola Pomezí	90,91
Celkem	92,04

Otázka č. 13. Co značí tato dopravní značka?

- Křižovatka s vedlejší silnicí
- Přednost protijedoucích vozidel
- Dej přednost v jízdě

Správná odpověď:

„Značka upravující přednost P4. Dej přednost v jízdě! Značka označuje vedlejší pozemní komunikaci. Značku lze použít i uvnitř větší nebo složitější křižovatky nebo na místě, kde se řidiči přikazuje, opakuje nebo zdůrazňuje povinnost dát přednost v jízdě.“ (Předpis č. 294/2015 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích).

Celková úspěšnost této otázky je 84,07 %, zodpovědělo na ni správně 95 respondentů. Všichni respondenti měli tuto otázku správně ze Základní a mateřské školy Sádek (100 %). 90,91 % úspěšnosti získala Základní škola Pomezí. Základní škola Na Lukách Polička si s touto otázkou poradila na 85,71 % a Masarykova základní škola Polička na 80 %.

Tabulka 31 *Dej přednost v jízdě (vlastní zpracování)*

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	80,00
Základní škola Na Lukách Polička	85,71
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	90,91
Celkem	84,07

Otázka č. 14. Co značí tato dopravní značka s nápisem STOP?

- Stůj, dej přednost v jízdě
- Nezastavuj, když nic nejede
- STOP, dál už vůbec nikdy nejezdi

Správná odpověď:

„Značka upravující přednost P6. Stůj, dej přednost v jízdě! Značka přikazuje řidiči zastavit vozidlo na takovém místě, odkud má do křižovatky náležitý rozhled, a dát přednost v jízdě. Značku lze použít i uvnitř větší nebo složitější křižovatky. Značka se používá také před železničním přejezdem v kombinaci s výstražným křížem v případě, kdy je nutno přikázat řidiči zastavení vozidla.“ (Předpis č. 294/2015 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích).

Úspěšnost otázky je 94,69 %. Odpovědělo na ni správně 107 respondentů. Nejlepší výsledky má v této otázce Základní a mateřská škola Sádek a Základní škola Pomezí se 100% úspěšností. Základní škola Na Lukách Polička získala 97,14 % a Masarykova základní škola Polička 91,67 %.

Tabulka 32 *Stůj, dej přednost v jízdě (vlastní zpracování)*

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	91,67
Základní škola Na Lukách Polička	97,14
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	100,00
Celkem	94,69

Otázka č. 15. Co značí tato dopravní značka?

- Zákaz vjezdu jízdních kol
- Vjezd povolen pouze pro cyklisty
- Přejezd pro cyklisty

Správná odpověď:

„Zákazová značka B8. Zákaz vjezdu jízdních kol. Značka zakazuje vjezd cyklistům a jízdu na jízdním kole. Vedení jízdního kola cyklistou je povoleno.“ (Předpis č. 294/2015 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích).

105 respondentů (92,92 %) zodpovědělo tuto otázku správně. Základní a mateřská škola Sádek zodpověděla 100 % správně. Masarykova základní škola Polička má v této otázce 93,33% úspěšnost. Základní škola Na Lukách Polička má 91,43% úspěšnost a Základní škola Pomezí si věděla s touto otázkou rady na 90,91 %.

Tabulka 33 Zákaz vjezdu cyklistů (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	93,33
Základní škola Na Lukách Polička	91,43
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	90,91
Celkem	92,92

Otázka č. 16. Co značí tato dopravní značka?

- zákaz vjezdu jízdních kol
- stezka pro cyklisty
- stezka pro chodce a cyklisty

Správná odpověď:

„Příkazová značka C 8a. Stezka pro cyklisty. Značka přikazuje cyklistům užít v daném směru takto označeného pruhu nebo stezky. Pruhu nebo stezky smí užít i osoba vedoucí jízdní kolo, osoba pohybující se na kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení a osoba pohybující se na osobním přepravníku. Ostatním účastníkům provozu na pozemních komunikacích je její užívání zakázáno, pokud není stanoveno jinak.“ (Předpis č. 294/2015 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích).

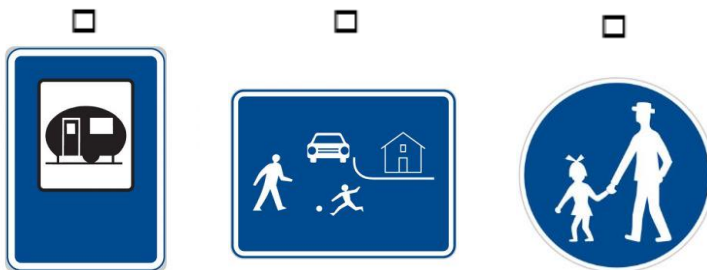
Počet respondentů, kteří v této otázce uspěli, je 107 (94,69 %). Nejlépe dopadli respondenti ze Základní a mateřské školy Sádek 100 %. Masarykova základní škola Polička má 96,67% úspěšnost, Základní škola Na Lukách Polička má 94,29% úspěšnost a Základní škola Pomezí 81,82% úspěšnost.

Tabulka 34 Stezka pro cyklisty (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	96,67
Základní škola Na Lukách Polička	94,29
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	81,82
Celkem	94,69

Otázka č. 17. Vyber značku s názvem Obytná zóna:

Správná odpověď:

„Informativní značka zónová IZ 5a. Obytná zóna. Značka označuje oblast, kde kromě obecných pravidel provozu na pozemních komunikacích platí zvláštní pravidla pro provoz v obytné zóně.“ (Předpis č. 294/2015 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích).

Na tuto otázku umělo správně odpovědět pouze 59 respondentů (52,21 %). Základní a mateřská škola Sádek má v této otázce 57,14% úspěšnost. Těsně za ní je Masarykova základní škola Polička, která má 56,67% úspěšnost. Základní škola Na Lukách Polička získala 48,57 % a Základní škola Pomezí 36,36 % úspěšnosti.

Tabulka 35 Obytná zóna (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	56,67
Základní škola Na Lukách Polička	48,57
Základní a mateřská škola Sádek	57,14
Základní škola Pomezí	36,36
Celkem	52,21

7.8.5.6 Policie ČR

Tato baterie otázek obsahuje pouze jednu otázku č. 18, která se zabývá tísňovými telefonními čísly.

Otázka č. 18. Jaké je číslo na Policii ČR?

- 150
- 155
- 158

Správná odpověď:

158

Otázku zodpovědělo správně 109 respondentů (96,46 %). Základní a mateřská škola Sádek a Základní škola Pomezí má úspěšnost 100 %. Respondenti ze základní školy Na Lukách Polička mají úspěšnost 97,14 % a z Masarykovy základní školy Polička mají úspěšnost 95 %.

Tabulka 36 Číslo na Policii ČR (vlastní zpracování)

ŠKOLA	Úspěšnost (%)
Masarykova základní škola Polička	95,00
Základní škola Na Lukách Polička	97,14
Základní a mateřská škola Sádek	100,00
Základní škola Pomezí	100,00
Celkem	96,46

7.8.5.7 Dopravní výchova ve škole

Tato kategorie otázek č. 19 a 20 se zaměřuje na výuku dopravní výchovy ve škole a názoru respondentů.

Otázka č. 19. Setkal/a jsi se s výukou „dopravní výchovy“ ve škole?

ANO

NE

Každý z respondentů (113) odpověděl na tuto otázku ANO.

Otázka č. 20. V případě, že jsi odpověděl/a v předcházející otázce ANO, dozvěděl/a jsi se potřebné informace? Navštívili jste dopravní hřiště?

Respondenti v této otázce byli požádáni, aby napsali vše, na co si vzpomenu v souvislosti s dopravní výchovou ve škole. Zda se dozvěděli potřebné informace, které využijí a jsou jim nápomocné.

Rádi bychom zde uvedli některé z odpovědí v dotaznících. Odpovědi jsou vypsány doslovným přepisem z dotazníků.

- Masarykova základní škola Polička

Respondent č. 36: „*Ano, moc se mi to líbilo. Někdy sice sem měl pokutu, ale málo kdy. Učitelé jsou tam hodní, a na konci nás odmění.*“

Respondent č. 37: „*Ano jezdil jsem na kole a na motokáře a museli jsme nosit helmu aby se nám něco nestalo při pádu z kola. Prostě to bylo Super!!*“

Respondent č. 40: „*ano jezdila jsem na kole a motokáře. Moc se mi tam líbilo a taky jsem se dozvěděla plno zajímavých informací.*“

Respondent č. 42: „*Snad polovinu potřebných informací. A navštívila jsem dopravní hřiště. Museli jsme si vzít helmu.*“

Respondent č. 55: „*Dozvěděla jsem se nové informace a hřiště jsme bavštili. Jezdili jsme na kole a na motokáře a když jsme udělali něco špatně tak jsme museli dřepovat a bylo to velice poučné a zábavné. A 5.4. jdeme na hřiště znovu.*“

- Základní škola Na Lukách Polička

Respondent č. 8: „*jedno velké ANO*“

Respondent č. 22: „*s víukou jsem byla spokojená a na dopravním hřišti mě to baví.*“

Respondent č. 25: „*ANO. Navštívili jsme dopravní hřiště.*“

Respondent č. 34: „*Ano pan učitel nám při dopravní výchově seznamoval s různými značkami*“

Respondent č. 35: „*Ano navštívili jsme dopravní hřiště a byly tam třikrát.*“

- Základní a mateřská škola Sádek

Respondent č. 96: „ano dozvěděli jsme se potřebné informace, ano navštívili jsme ho 7krát.“

Respondent č. 99: „ano moc se mi tam líbilo jezdíme tam 2 do roka jezdíme tam na kolách a autíčkách“

Respondent č. 99: „ANO, jezdíme na kole, buginkách, chodíme tam na jaře a na podzim“

Respondent č. 101: „ano byl jsem tam se školou a jezdil jsem na s karou a na kole. Dozvěděl jsem se tam nové značky“

Respondent č. 102: „Dopravní hřiště jsem už navštívila. Jezdila jsem tam na kole, koloběžce a na motokáře. Na dopravním hřišti se mi líbilo.“

Respondent č. 102: „Rozhlédnem se do leva do prava a zase do leva a když nic nejede můžeme silnici přejít. Když nám auta před přechodem zastaví tak můžem jít.“

- Základní škola Pomezí

Respondent č. 103: „Naučil jsem se jezdit na kole a moc se mi dopravní hřiště líbí a mám rád poznávání značek a když jsme neudělali chybu tak jsme dostali záložku nebo kartičku“

Respondent č. 104: „na dopravním se mi to líbilo jezdíme tam na motokárách, na kole, jsme tam jako chodci naučili jsme se tam dopravní značky naučili nás tam jak se ukazuje když se odbocuje za bychu jsme dělali dřepy kdo neudělal chybu dostal odměnu páni učitelé jsou hodní vždy nás to unaví je to tam moc zábavné“

Respondent č. 105: „Ano. Moc se mi tam líbilo. Jezdili jsme na autíčkách a na kolech. Pan učitel byl moc hodný. Ale když jsme udělali chybu tak jsme museli dělat dřepy. A také jsme dělali chodce. A taky nám půjčovali na hezké závodní helmy.“

Respondent č. 106: „Ano navštívil jsem dopravní hřiště v Poličce jezdil jsem na kole, kárách a byli jsme i chodci Moc se mi to líbilo, pan učitel byl moc hodný taky jsem dostal i pokutu a jeden kluk dostal asi 5 pokud hrozně jsem se u toho nasmál bylo to fajn jedna chyba za deset dřepů docela mě to unavilo ale bylo jinak dobrý“

Respondent č. 113: „pan učitel byl sice trošku přísný ale bylo to bezva vždycky když tam jedeme se školou tak si musím připomenout dopravní značky byli jsme rozděleni do tří skupin první skupina jezdí na motokáry druhá skupina jsou chodci třetí skupina jezdí na kolech a koloběžkách. za trest jsme dělali 5 dřepů“

7.9 VÝSLEDKY

V následující kapitole bychom chtěli představit výsledky této diplomové práce, která se zabývá znalostmi dopravních pravidel ve vybraných školách na Poličsku. Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjistit, jaká je znalost pravidel silničního provozu u žáků 4. tříd. Výzkum byl realizován na Masarykově základní škole Polička, Základní škole Na Lukách Polička, Základní a mateřské škole Sádek a Základní škole Pomezí. návratnost dotazníku byla 100 %. Nyní bychom rádi shrnuli výsledky dotazníků. Z dotazníků vyplynulo, že znalost dopravních pravidel žáků 4. tříd ve vybraných školách na Poličsku je na velice dobré úrovni. Po nahlédnutí do školních vzdělávacích programů se jednotlivé školy věnují výuce dopravní výchovy s velkou zodpovědností. Školy si samy v týmové spolupráci pověřených pedagogů vytvářejí školní vzdělávací program. Vycházejí přitom z obecného základu obsaženého v rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělání. Každá z těchto škol má dopravní výchovu jako součást výuky v různých předmětech (například Svět poznání, Prvouka, Přírodověda, Občanská výchova, Tělesná výchova, Pracovní činnosti) a navíc pro 1.–4. ročník vždy na jaře a na podzim pořádají 2 hodiny teoretické a 2 hodiny praktické výuky na dopravním hřišti. Po vyhodnocení dotazníků vyšlo najevo, že celková úspěšnost všech respondentů v dotazníku je 89,91 %. Nyní popíšeme dílčí výzkumné otázky:

- Jaká je znalost dopravních pravidel v jednotlivých základních školách?

Procenta úspěšnosti respondentů po vyhodnocení dotazníku vyšla velmi vysoká. Respondenti ze Základní a mateřské školy Sádek zodpověděli otázky v dotazníku správně na 93,33 %. Respondenti z Masarykovy základní školy Polička zodpověděli otázky v dotazníku na 90,22 %. Respondenti ze Základní školy Na Lukách Polička zodpověděli otázky v dotazníku na 89,33 % a respondenti ze Základní školy Pomezí byli úspěšní na 87,88 %.

- Jaká je znalost dopravních pravidel ve městě a na vesnici?

Znalost dopravních pravidel respondentů z města a z vesnice se téměř neliší. Procenta úspěšnosti v dotazníku žáků, chodící do školy ve městě, činí 89,78 % a procenta úspěšnosti v dotazníku žáků, chodící do školy na vesnici, činí 90,61 %.

- Jaká je znalost dopravních pravidel u dívek a u chlapců?

Chlapci zodpověděli více správných odpovědí v dotazníku než děvčata. Chlapci měli 91,86% úspěšnost a dívky 88,59% úspěšnost.

- Jakým způsobem se žáci do škol dopravují?

Bylo zjištěno, že nejvíce respondentů, tj. 60 (53,1 %) dochází do základní školy pěšky. 31 respondentů (27,43 %) dojíždí do školy vlakem nebo autobusem. Možnost odpovědi způsobu dopravy autem zvolilo 19 (16,81 %) respondentů. V dotaznících se vyskytovala v malé míře i odpověď: jiné, kterou označili 3 respondenti s poznámkou, že se do základní školy dopravují pokaždé jinak. Možnost dopravy na kole nezvolil žádný z respondentů.

- Jak se žáci chovají, než přejdou silnici?

Z výsledků odpovědí můžeme vyčíst, že žáci vědí, jak správně a bezpečně přejít silnici. Mezi nejčastějšími odpověďmi bylo, že se žáci zastaví, rozhlédnou se, a to nejdříve vlevo, vpravo, a poté ještě jednou vlevo. Teprve pak mohou přecházet, nejlépe přes přechod. V některých případech se žákům spletla strana, na kterou se mají rozhlížet nejdříve.

- Jaká je znalost dopravních pravidel silničního provozu, týkající se chodců?

Znalost dopravních pravidel silničního provozu, týkající se chodců, můžeme vyčíst z 1. okruhu otázek, tj. otázek 3–6 v dotazníku. Z výzkumu vyšlo, že znalost těchto pravidel je velmi dobrá, celková úspěšnost této oblasti otázek je 93,81 %.

- Jaká je znalost dopravních pravidel silničního provozu, týkající se cyklistů?

Z otázek č. 7–17 v dotazníku vyplynulo, že znalost této oblasti pravidel je také na velice dobré úrovni. Respondenti zodpověděli správně tyto otázky na 88,57 %

- Existuje vztah u dětí, dopravujících se do školy na kole se znalostí dopravních značek?

Tento vztah nejsme schopni dokázat, jelikož žádný z našich respondentů neoznačil možnost kola jako prostředku, kterým se dopravuje do školy.

- Dozvěděli se žáci ve výuce dopravní výchovy potřebné informace a navštěvují dopravní hřiště?

Podíváme-li se na vzkazy od respondentů v otázce č. 20, je patrné, že na dopravní hřiště žáci chodí pravidelně na jaře a na podzim. Výuka na dopravním hřišti i ve škole se jim velice líbí a dozvídají se tam potřebné informace k jejich každodennímu životu v silničním provozu.

7.10 DISKUZE

Tato kapitola je věnována popisu možných příčin, které by mohly ovlivnit daný výsledek úspěšnosti respondentů v dotazníku. Zaměříme se nejdříve na otázku č. 3, která zjišťuje, co chodec užívá především, zda krajnici silnice, chodník, nebo silnici v celé její šířce. Správnou odpovědí je chodník. Dotazníku se zúčastnily dvě školy z města a dvě školy z vesnice. Ve vesnici Sádek a Pomezí se nachází chodník pouze v některých místech. Respondenti z vesnice odpovídali proto na tuto otázku nejčastěji krajnice silnice, poněvadž do školy chodí především po krajnici silnice. Mohlo to tedy ovlivnit výsledky odpovědí. Respondenti z vesnice nedosáhli takové úspěšnosti jako dotazovaní z města. Dále by mohli výsledek úspěšnosti dotazníku ovlivnit žáci Základní školy Pomezí, kam dochází 27 % dotazovaných žáků s poruchami učení. Tito žáci mají ve škole svůj individuální vzdělávací plán výuky. Dotazník pro ně nebyl upraven, vyplnění dotazníku mohlo být pro ně těžší.

ZÁVĚR

Diplomová práce nese název Znalosti dopravních pravidel žáků 4. tříd ve vybraných školách na Poličsku. V teoretické části diplomové práce je pomocí vhodné odborné literatury nastíněn Národní program rozvoje vzdělávání a blíže se zaměřujeme na základní vzdělávání. V práci je popsána dopravní výchova v rodině, v mateřských a základních školách, i dopravní výchova na dopravních hřištích. Dále nebyla opomenuta také dopravní nehodovost spojená s dětmi a bezpečnost silničního provozu. Práce obsahuje i některé projekty podporující dopravní výchovu a výukové materiály, které můžeme k výuce použít. V empirické části diplomové práce je popsán kvantitativní výzkum a jeho náležitosti. Pomocí tabulek v Microsoft Office Excel jsou analyzována a zpracovávána získaná data, která byla vyňata z dotazníků. Jsem ráda za to, že se tento výzkum nerealizoval zbytečně, ale že bude sloužit jednotlivým školám jako zpětná vazba výuky dopravní výchovy.

Dle mého názoru je pozitivní, že se výuka dopravní výchovy čím dál více zařazuje do školních vzdělávacích programů, a školy si samy píší různé projekty na podporu dopravní výchovy. Byla jsem překvapena z toho, že existuje tolik materiálů dopravní výchovy, které se dají využít k výuce i pro zábavu dětí. Myslím si, že je důležité, aby už ti nejmladší účastníci silničního provozu správně pochopili pravidla silničního provozu, a vnímali je jako samozřejmou a důležitou součást ochrany svého zdraví i zdraví ostatních lidí.

Pro další výzkum by bylo vhodné práci doplnit ještě o výzkum jiných ročníků základních škol s více respondenty.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ADAMOVSKÁ, Marie. *Děti v dopravním provozu, aneb, O klukovi z počítače*. Praha: Rotag, 2004. ISBN 80-903175-3-7.
- [2] BAUM, Detlef a Alice GOJOVÁ a kol. *Výzkumné metody v sociální práci*. Vyd. Ostravská univerzita v Ostravě, 2014, 356 s. ISBN 978-80-7464-390-3.
- [3] BESIP. *Na kole bez obav*. [DVD], Studio TV BoBr, 2010.
- [4] BESIP. *Dopravní výchova pro 1. a 2. ročník ZŠ*. Studio Lines, 2007. Bez ISBN.
- [5] BESIP. *Dopravní výchova, žákovské portfolio pro 1.–5. ročník základní školy*. Fraus, 2015. ISBN K 073.
- [6] BROM, Zdeněk, BESIP. *Dopravní výchova: učebnice pro 1.–5. ročník základní školy*. 1. vydání. Plzeň: Fraus, 2014. ISBN 978-80-7489-036-9.
- [7] BULACKIJ, Svjatoslav. *Červená! Žlutá! Zelená!*. Dubicko: INFOA, 2013. ISBN 978-80-7240-828-3.
- [8] CARSTENS, Birgitt. *Dopravní předpisy: hádanky a cvičení*. 1. české vyd. Praha: Svojtka & Co., 2010. ISBN 978-80-256-0011-5.
- [9] ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.
- [10] ČESKO. SBÍRKA ZÁKONŮ ČR. Předpis č. 341/2014 Sb. Vyhláška o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.
- [11] *Dávej pozor na auta: dopravní výchova pro 1. –2. třídu*. 1. vyd. Přeložila Blanka Mizerová. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004. ISBN 80-7200-418-2.
- [12] *Dávej pozor na přechodu: dopravní výchova pro 3.–4. třídu*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004. ISBN 80-7200-484-0.
- [13] FRAJEROVÁ, Lenka. *Dopravní výchova-cyklista pro 4. ročník ZŠ*. Ministerstvo dopravy-BESIP, Praha, 2010. Bez ISBN.
- [14] FRAJEROVÁ, Lenka, BESIP. *Dopravní výchova pro 5. ročník ZŠ*. Studio Lines, 2011. Bez ISBN.

- [15] FRAJEROVÁ, Lenka, BESIP. *Příručka dopravní výchovy pro pedagogy základních škol*. Studio Lines, 2012. Bez ISBN.
- [16] FRAJEROVÁ, Lenka, BESIP. *Dopravní výchova: chodec, pro 3. ročník ZŠ*. Studio Lines, 2009. Bez ISBN.
- [17] HEINRICHOVÁ, Jitka. *Bezpečná cesta do školy: [projekt pro dopravní výchovu dětí]*. Brno: Centrum dopravního výzkumu, 2006. ISBN 80-86502-32-5.
- [18] HILAROVÁ, Dagmar. *Nastupovat, jedeme!* Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03795-0.
- [19] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [20] JENČKOVÁ, Eva. *Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. 2., upr. vyd. Hradec Králové: Tandem, 2014. ISBN 978-80-86901-26-8.
- [21] KOZERA, Piotr. *Malý řidič: učím se dopravní značky: 2 hry*. 1. vyd. Čestlice: Rebo, 2012. Rebo dětem. ISBN 978-80-255-0689-9.
- [22] KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetřovatelství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2713-4.
- [23] LÍMOVÁ, Lucie. *Teorie dopravní výchovy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1157-0.
- [24] LOWIS, Dean. *Šupito: bezpečně v silničním provozu: pěšky, na kole nebo na kolečkových bruslích: dopravní výchova*. Praha: Mutabene, 2009. ISBN 978-80-86745-48-0.
- [25] MASARYKOVA ZÁKLADNÍ ŠKOLA POLIČKA. Projekt „*Na zelenou bezpečně do školy*“, financován z Evropského sociálního fondu a rozpočtu ČR, 2008.
- [26] MŠMT. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- [27] NIELÄNDER, Peter. *Pozor, svítí červená!*. 1. vyd. V Praze: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03402-7.
- [28] OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 195 s., 2006. ISBN 80-244-1360-4.

- [29] ODDĚLENÍ BESIP-Ministerstvo dopravy, *Děti: základní statistické ukazatele ve formě komentovaných grafů*, 2014. Bez ISBN.
- [30] ODVODY, Zuzana. *Dopravní výchova pro 1. stupeň ZŠ*. 1. vydání. Sokolov: MAS Sokolovsko o.p.s., 2015. ISBN 978-80-260-8093-0.
- [31] POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Hravá autoškola*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4258-8.
- [32] POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Zábavný semafor*. Říčany u Prahy: Junior, 2011. ISBN 978-80-7267-436-7.
- [33] RIMUSOVÁ, Hana. *Pozor, červená!*. První vydání. V Praze: Fortuna Libri, 2015. ISBN 978-80-7321-953-6.
- [34] RUTH, Martin. *Dopravní prostředky: malý průzkumník*. První české vydání. Přeložila Ivana Hrdličková. Praha: Svojtka & Co., s.r.o., 2015. ISBN 978-80-256-1669-7.
- [35] SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.
- [36] SMOLÍKOVÁ, Klára, Jan SMOLÍK a Andrea KOBLASOVÁ. *Šimonovy pracovní listy. 12. Dopravní výchova: Dej pozor, zajíci!* Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0574-6.
- [37] SOBOTKA, Petr. Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky. *Přehled o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice za rok 2014*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra ČR, příspěvková organizace, AKCENTA, s.r.o., 2015. Bez ISBN.
- [38] STOJAN, Mojmir et al. *Škola a zdraví pro 21. století: Dopravní výchova v RVP pro 1. stupeň ZŠ-analyticko-syntetická sonda*. MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-079-1.
- [39] STOJAN, Mojmir. *Dopravní výchova pro učitele 1. stupně ZŠ*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4251-3.

- [40] STOLIČNÝ, Peter. *Nové pohádky o dopravních značkách: zábava a poučení pro školáky i předškoláky*. 1. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2013. ISBN 978-80-7321-686-3.
- [41] STOLIČNÝ, Peter. *Pohádky o dopravních značkách*. 1. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2011. Fortuna Junior. ISBN 978-80-7321-595-8.
- [42] SVOBODA, Pavel. *Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3067-6.
- [43] TANSKÁ, Nataša. *Co mi řekl semafor*. 5., přeprac. vyd., Ve vydavatelství MAC vyd. 1. Praha: MAC, 2005. ISBN 80-86783-09-X.
- [44] TĚTHALOVÁ, Marie. *Na silnici bezpečně-Hravá dopravní výchova*. Portál, 2014. ISBN 80-7178-094-4.
- [45] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- [46] VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Vyd. 1. V Praze: Nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 8024608413.
- [47] VOTRUBA, Josef. *Dopravní výchova v rodině, několik rad rodičům k přípravě dětí na bezpečnou chůzi a jízdu v provozu*. Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-790-1.
- [48] VOTRUBA, Josef. *Dopravní výchova*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1993. ISBN 80-7168-038-9.
- [49] VOTRUBA, Josef. *Dopravní výchova*. 1. vyd. Ilustroval Michal KOCIÁN. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-852-9898-8.
- [50] WEINHOLD, Angela. *Pozor, tady jezdí auta!*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03431-7.
- [51] ZVADOVÁ, Zuzana a Stanislav JANOUŠEK. *Aby tě auto nepřejelo: prevence dopravních úrazů na 1. stupni ZŠ: edukativní text pro pedagogy*. Praha: Státní zdravotní ústav, 2006. ISBN 80-7071-275-9.

- [52] ŽIŽKOVÁ, Pavla. *Dopravní výchova s Tondou a Barunkou. Pracovní listy a aktivity pro 1. a 2. třídu ZŠ.* Havlíčkův Brod: Fragment, 2016. ISBN 978-80-253-2706-7.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- [53] BESIP. *Bezpečná obec. Základní informace o projektu*, ©2012 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/aktivity/archiv-kampani/bezpecna-obec/zakladni-informace-o-projektu>
- [54] BESIP. *Dětská dopravní hřiště. Dopravní hřiště pro bezpečnou dopravní výchovu*. [online]. ©2012 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/dopravni-vychova/detska-dopravni-hriste>
- [55] BESIP. *Domluvme se!*. ©2012 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/aktivity/archiv-kampani/domluvme-se>
- [56] BESIP. *Dopravní soutěž mladých cyklistů - Propozice a pokyny k organizaci platné od 1. 1. 2016*. ©2016 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/dopravni-vychova/dopravni-soutez-mladych-cyklistu>
- [57] BESIP. *Dopravní výchova*. ©2012 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/dopravni-vychova>
- [58] BESIP. *Kdo jsme*. ©2012 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/besip/o-besip/kdo-jsme>
- [59] BESIP. *Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011–2020*. ©2011 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/besip/strategicke-dokumenty/narodni-strategie-bezpecnosti-silnicniho-provozu/nsbsp-2011-2020>
- [60] BESIP. *Nemyslíš, zaplatíš!*. ©2012 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/aktivity/archiv-kampani/nemylis-zaplatis>
- [61] BEZPEČNÉ CESTY. *Dopravní výchova ve školách*. ©2014–2016 [cit. 2015-12-10]. Dostupné z: <http://www.bezpecnecesty.cz/cz/dopravni-vychova/skoly-dopravni-vychova>
- [62] MASARYKOVA ZÁKLADNÍ ŠKOLA POLIČKA. *Vzdělávací program*. ©2014 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.zsmaspolicka.cz/udaje-o-skole/vzdelavaci-program>
- [63] METODICKÝ PORTÁL RVP. *Podklady k výuce témat dopravní výchovy v základních školách*. ©2013-2014 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z:

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/16447/PODKLADY-K-VYUCE-TEMAT-DOPRAVNI-VYCHOVY-V-ZAKLADNICH-SKOLACH.html/>

- [64] MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání–verze 2007*. ©2007 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-verze-2007>
- [65] MŠMT. *Upravený rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2013*. ©2013 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>.
- [66] NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ CENTRUM PREVENCE ÚRAZŮ, NÁSILÍ A PODPORY BEZPEČNOSTI PRO DĚTI VE FAKULTNÍ NEMOCNICI V MOTOLE. *Nehody dětí na pozemních komunikacích*. ©2013 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.nkcpcu.cz/nehody-deti-na-pozemnich-komunikaci-1263.html>
- [67] ŘEDITELSTVÍ SLUŽBY DOPRAVNÍ POLICIE POLICEJNÍHO PREZIDIA ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehled o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice za rok 2014*. ©2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: [file:///C:/Users/K%C3%A1%C5%A5a/Desktop/Downloads/P%C5%99ehled_nehodovosti_za_rok_2014%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/K%C3%A1%C5%A5a/Desktop/Downloads/P%C5%99ehled_nehodovosti_za_rok_2014%20(4).pdf)
- [68] The Action New Generation. *Základní informace o projektu*. ©2015 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.theaction.cz/Zakladni-informace-o-projektu.html>
- [69] WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Road traffic injuries*. ©2015 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs358/en/>
- [70] WORLD HEALTH ORGANIZATION. *World report on road traffic injury prevention*. ©2004 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://cdrwww.who.int/violence_injury_prevention/publications/road_traffic/world_report/intro.pdf
- [71] ZÁKLADNÍ A MATEŘSKÁ ŠKOLA SÁDEK. *Hlavní dokumenty. Výroční zpráva ZŠ a MŠ Sádek 2014/2015*. ©2015 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.zssadek.cz/index.php/dokument>

- [72] ZÁKLADNÍ ŠKOLA NA LUKÁCH. *Materiály ke stažení: Školní vzdělávací plán.* ©2010 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.zsnalukach.cz/index.php?codelam1=stazeni.html>
- [73] ZÁKONY PRO LIDI. CZ. Zákon č. 361/2000 Sb. [online]. ©2000 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>
- [74] ZÁKONY PRO LIDI. CZ. Zákon č. 48/2016 Sb. § 53, Částka 17/2016 Sb. [online]. ©2016 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-48>
- [75] ZÁKONY PRO LIDI. CZ. Zákon č. 561/2004 Sb. [online]. ©2004 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast1>
- [76] ZÁKONY PRO LIDI. CZ. Předpis č. 294/2015 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích. [online]. ©2015 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-294>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BESIP	Bezpečnost silničního provozu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
WHO	Světová zdravotnická organizace

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 <i>Vývoj následků nehod v ČR, trend od roku 1961 (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 5) .....</i>	43
Graf 2 <i>Usmrcení chodci v denní a noční době (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 25) .....</i>	50
Graf 3 <i>Histogram (vlastní zpracování) .....</i>	76

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 <i>Systém kurikulárních dokumentů (MŠMT, RVP ZV 2013, s. 5)</i>	10
Tabulka 2 <i>Porovnání RVP ZV 2007 a upraveného RVP ZV 2013 (MŠMT, RVP ZV 2007, RVP ZV 2013)</i>	15
Tabulka 3 <i>Věková členění a stěžejní zaměření (Límová, 2006, s. 52)</i>	29
Tabulka 4 <i>Přehled viníků a zavinění nehod (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 10)</i>	47
Tabulka 5 <i>Nehody zaviněné chodci v obci a mimo obec (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 25)</i>	48
Tabulka 6 <i>Hlavní příčiny nehod zaviněných chodci (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 28)</i>	48
Tabulka 7 <i>Nehody podle kategorie chodce (viníka nehody). (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 29)</i>	49
Tabulka 8 <i>Hlavní příčiny nehod zaviněných řidiči nemotorových vozidel (Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky, 2015, s. 20)</i>	51
Tabulka 9 <i>Charakteristika celkového souboru (vlastní zpracování)</i>	66
Tabulka 10 <i>Počet žáků ve městě Polička a v obci Sádek a Pomezí (vlastní zpracování)</i>	66
Tabulka 11 <i>Dopravní výchova v ŠVP na Základní škole Na Lukách Polička (Základní škola Na Lukách Polička, ŠVP, 2010)</i>	69
Tabulka 12 <i>Celková úspěšnost dotazníku (vlastní zpracování)</i>	75
Tabulka 13 <i>Modus (vlastní zpracování)</i>	75
Tabulka 14 <i>Tabulka histogramu (vlastní zpracování)</i>	76
Tabulka 15 <i>Počet dosažených bodů respondentů a procenta úspěšnosti (vlastní zpracování)</i>	76
Tabulka 16 <i>Jednotlivé školy a jejich % úspěšnosti v dotazníku celkem a v jednotlivých okruzích dotazníku (vlastní zpracování)</i>	77
Tabulka 17 <i>Město a vesnice v % úspěšnosti v dotazníku celkem a v jednotlivých okruzích dotazníku (vlastní zpracování)</i>	77
Tabulka 18 <i>Úspěšnost dívek a chlapců v dotazníku v % celkově a v jednotlivých školách (vlastní zpracování)</i>	78

Tabulka 19 Úspěšnost dívek a chlapců v % v jednotlivých okruzích dotazníku (vlastní zpracování)	78
Tabulka 20 Pohlaví (vlastní zpracování)	79
Tabulka 21 Způsob dopravování žáků do školy (vlastní zpracování)	80
Tabulka 22 Chodec užívá především (vlastní zpracování)	81
Tabulka 23 V místech, kde není chodník, se chodí (vlastní zpracování)	82
Tabulka 24 Jak se máme chovat za snížené viditelnosti (vlastní zpracování)	83
Tabulka 25 Co si s sebou povinně musíme vzít, než vyjedeme na kole (vlastní zpracování)	86
Tabulka 26 Od kolika let můžeme jezdit na silnici bez doprovodu dospělé osoby (vlastní zpracování)	87
Tabulka 27 Co patří do povinné výbavy kola (vlastní zpracování)	89
Tabulka 28 Znamení o změně směru jízdy (vlastní zpracování)	90
Tabulka 29 Co znamená červená barva na semaforu (vlastní zpracování)	91
Tabulka 30 Hlavní pozemní komunikace (vlastní zpracování)	92
Tabulka 31 Dej přednost v jízdě (vlastní zpracování)	93
Tabulka 32 Stůj, dej přednost v jízdě (vlastní zpracování)	94
Tabulka 33 Zákaz vjezdu cyklistů (vlastní zpracování)	95
Tabulka 34 Stezka pro cyklisty (vlastní zpracování)	96
Tabulka 35 Obytná zóna (vlastní zpracování)	97
Tabulka 36 Číslo na Policii ČR (vlastní zpracování)	98

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Dotazník

PŘÍLOHA Č. I:

ení žáci,

nuji se Kateřina Pachovská a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího
isterského studia oboru Učitelství sociálních a zdravotvědných předmětů pro
kní a vyšší odborné školy na Univerzitě Palackého v Olomouci. Ráda bych
poprosila o vyplnění dotazníku, který bude součástí méjí diplomové práce,
vající se znalostí dopravních pravidel u žáků 4. tříd na základních školách
liče.

lnění dotazníku Vám zabere jen pár minut Vašeho času a je zcela anonymní.

i vybranou odpověď označte křížkem. Pokud budete chtít svoji odpověď
nit, přeskrtněte ji, a poté vyberte jinou možnost.

len děkuji za Váš čas.

Bc. Kateřina Pachovská

1. Pohlaví

chlapec dívka

2. Jak se nejčastěji dopravuješ do školy?

- pěšky
 na kole
 autem
 vlakem nebo autobusem
 jiné.....

3. Chodec užívá především:

- krajnici silnice
 chodník
 silnici v celé její šířce

4. V místech, kde není chodník, se chodí:

- po levé krajnici
 po silnici v celé její šířce
 v místech, kde není chodník, se nesmí chodit, pouze jezdit na

5. Jak se máme chovat za snížené viditelnosti?

- Nesmíme vůbec chodit po silnici.
 Můžeme chodit po krajnici silnice, ale na svém oděvu musím
nit připravené nebo nasíté reflexní doplňky.
 Musíme nosit baterku.

6. Jak se zachováváme, než přejdeme silnici?

7. Co si s sebou povinně musíme vzít, než vyjedeme na kole?

- cyklistickou helmu
 jídlo
 rukavice

8. Od kolika let můžeme jezdit na kole na silnici bez doprovodu dospělé
osoby?

- od 7 let
 od 10 let
 od 15 let

9. Co patří do povinné výbavy kola?

- pouze přední odrazka bílá
 pouze zadní odrazka červená
 přední bílá i zadní červená odrazka

10. Cyklista dává znamení o změně směru jízdy:

- úklonem
 upažením
 zacinkáním zvukem

11. Když jedeme na kole a svítí na semaforu červená barva, co uděláme?

- můžeme jet
 musíme zastavit

12. Co značí tato dopravní značka?

- Kruhový objezd
- Vedlejší pozemní komunikace
- Hlavní pozemní komunikace

13. Co značí tato dopravní značka?

- Křižovatka s vedlejší silnicí
- Přednost protijedoucích vozidel
- Deje přednost v jízdě

14. Co značí tato dopravní značka s nápisem STOP?

- Stůj, dej přednost v jízdě
- Nezastavuj, když nic nejede
- STOP, dál už vůbec nikdy nejezdíš

15. Co značí tato dopravní značka?

- Zákaz vjezdu cyklistů
- Vjezd povolen pouze pro cyklisty
- Přejezd pro cyklisty

16. Co značí tato dopravní značka?

- zákaz vjezdu jízdních kol
- stezka pro cyklisty
- stezka pro chodce a cyklisty

17. Vyber značku s názvem Obytná zóna:

18. Jaké je číslo na Policii ČR?

- 150
- 155
- 158

19. Setkal/a jsi se s výukou „dopravní výchovy“ ve škole?

- ANO
- NE

20. V případě, že jsi odpověděl/a v předcházející otázce ANO, dozvěděl/a jsi se potřebné informace? Navštívil jste dopravní hřiště?

.....

.....

Ráda bych Vám poděkovala za ochotu a za Váš strávený čas nad tímto dotazníkem.

S přáním hezkého dne
Bc. Kateřina Pechovská

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Kateřina Pachovská
Katedra:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	Mgr. Petra Kurková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Znalosti dopravních pravidel žáků 4. tříd ve vybraných školách na Poličsku
Název v angličtině:	Knowledge of traffic rules of 4th grade pupils in chosen schools in the Poličsko area
Anotace práce:	<p>Předkládaná diplomová práce se zabývá znalostí dopravních pravidel žáků 4. tříd ve vybraných školách na Poličsku. Mezi hlavní cíle práce patří zjistit, zda žáci 4. tříd znají dopravní značky a pravidla silničního provozu. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se práce zabývá základním vzděláváním, věnuje se dopravní výchově v rodině, v mateřské škole, na základní škole a na dopravních hřištích. Dále se práce zaměřuje na dopravní nehodovost, bezpečnost silničního provozu, projekty podporující dopravní výchovu a na výukové materiály k tematice dopravní výchovy. V empirické části práce je prostřednictvím kvantitativní výzkumné strategie realizován výzkum ve 4. třídách vybraných základních škol. Výzkum probíhal pomocí dotazníkového šetření. V závěru práce jsou uvedeny výsledky výzkumu.</p>
Klíčová slova:	Dopravní výchova, základní škola, bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, nehodovost.

Anotace v angličtině:	Given diploma thesis deals with knowledge of traffic rules of pupils from 4th grade in selected schools on Poličsko district. Target of the thesis is to investigate if the pupils of 4th degree have knowledge of traffic signs and traffic rules. The diploma thesis is divided into theoretical and practical part. In theoretical part the thesis deals with basic education, dedicated to traffic education in family, kindergarten, basic school and on traffic playgrounds. It further addresses on traffic accidents, traffic safety, projects supporting traffic education and on education materials for traffic education. In the empirical part of the work there is, through quantitative research strategy, realized research in 4th grades selected basic schools. Research is conducted by survey. In the conclusion there are results of the survey.
Klíčová slova v angličtině:	Traffic education, primary school, traffic safety, accidents.
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1 Dotazník
Rozsah práce:	119 stran
Jazyk práce:	Čeština